

„Mai există forțe care gândesc și acționează pentru viitorul acestui neam? Răspunsul este afirmativ, dar ele au nevoie de un regim care să acționeze în același sens, rapid, cu energie”.

Acad. Dinu C. Giurescu (toamna 2012)

PERISCOP

Anul XII, nr. 3/47, iulie-septembrie 2019

**Publicație trimestrială a Asociației Cadrelor Militare
în Rezervă și în Retragere din Serviciul de Informații Externe**

CONSULTANȚI:

Prof. univ. dr. Ilie BĂDESCU – membru corespondent al
Academiei Române

Conf. dr. Mihai MILCA – vicepreședinte al Uniunii Ziaristilor
Profesioniști din România

Jurnalist - Dan ANDRONIC

REDACTIA:

Redactor-șef: I. Popa

Redactor-șef adjunct: A. Botez

Colegiul de redacție:

I. Constantin, N. Gălățeanu,

I. Gatea, D. Ionescu, M. Manea,

I. Pavel, D. Sulugiuc

Grafica: D. Roșu

EDITORIAL

- Spre al treilea deceniu pag. 6
(Biroul Executiv al ACMRR)
- Revista Periscop în opinia cititorilor pag. 10
(I. Popa)

TREI DECENII DE LA SCHIMBAREA DE REGIM DIN ROMÂNIA

- 1989: Din primăvară până în iarnă (III) pag. 13
 - Iulie 1989: Gorbaciov îl critică pe Nicolae în fața Elenei • Ceaușescu despre „turiștii sovietici” în România: „Uite, Vlade, aici e problema!”
 - „Istoria nu va ierta...” • Gorbaciov: „Dacă va merge tot așa, îmi voi da demisia!” (I. Popa)
- 1989: România în vizorul KGB (II) pag. 25
Documente edificatoare pentru modul în care se reflectau în RSS Moldovenească, în iulie-septembrie 1989, evoluțiile din URSS care zdruncinau din temelii sistemul totalitar sovietic. (I. Popa)
- Considerații privind prăbușirea comunismului în RDG pag. 39
Sfârșitul statului de dictatură al RDG, care se subsumează încheierii unei perioade din istoria universală, poate fi înțeles numai pe fondul evoluțiilor fără precedent din Uniunea Sovietică. (N. Gălățeanu)

SERVICII SECRETE

- Intelligence mozaic pag. 47
 - „Cârțița” CIA din Kremlin deconspirată chiar de președintele Trump
 - Politizarea serviciilor secrete germane • Interes al CIA și MI6 pentru petrolul iranian • Ziariștii nu pot fi mai presus de lege • Corupția luptătorilor anticorupție • Controlul parlamentar al schimbului de informații dintre serviciile secrete??? • Cine și de ce se teme de Huawei? • Hakan Fidan, șeful spionajului turc, posibil ambasador în SUA • Preocupări vizând securizarea Crimeei
 (Al. Omeag)

- **Germania: o placă turnantă a spionilor din lumea islamică? pag. 56**
Raportul Biroului Federal pentru Protecția Constituției ridică o serie de semne de întrebare cu privire la pasivitatea guvernului față de creșterea numărului de amenințări islamiste cu care se confruntă Germania. (A. Botez)
- **GCHQ - Povestea necenzurată a celei mai secrete agenții de informații din Marea Britanie pag. 58**
Centenar GCHQ - În ultimii o sută de ani, activitatea Agenției de Informații britanice a salvat nenumărate vieți, a scurtat războaie, a oferit Marii Britanii avantaj informativ și a rezolvat unele dintre cele mai dificile provocări tehnologice din lume. (I. Gatea)
- **„Implicarea ofensivă - o nouă direcție de acțiune a celui mai mare serviciu de informații american pag. 60**
Agenția de Securitate Națională (National Security Agency – NSA) a anunțat o nouă direcție de acțiune în domeniul securității cibernetice. (A. Botez)
- **Serviciul de spionaj german BND s-a mutat în casă nouă pag. 62**
În cercurile politice germane se vehiculează ideea că BND va trebui să găsească noi forme de activitate informativ-operativă, ținând cont de provocările de ordin politic și de dezvoltarea tehnicilor de comunicare. (A. Zărnescu)
- **Sherman Kent și profesia de analist de intelligence pag. 65**
Într-o lume a Facebook, disciplina fondată de profesorul Sherman Kent a analizei de intelligence se impune cu necesitate pentru a asigura rigoarea informațiilor. (I. Gatea)

CULTURA DE SECURITATE, CULTURA POLITICĂ

- **„4 august 1919: intrarea românilor în Budapesta” pag. 69**
„O zi care va rămâne în istoria neamului, strălucind cu lumina ei orbitoare peste veacuri”. (C. Kiriteșcu)
- **Mai multe țări, nu doar Rusia, încearcă să influențeze alegerile din Statele Unite ale Americii pag. 72**
Mai multe țări întreprind acțiuni vizând influențarea electoratului american, Rusia aflându-se în fruntea listei acestora. (A. Botez)
- **O biografie de excepție a unui spion român de excepție pag. 74**
Recenzie a cărții „Mihai Caraman – un spion român în Războiul Rece”, lucrare de maxim interes pentru toți cei preocupați de istoria serviciilor de informații românești în perioada contemporană. (I. Constantin)

- **Saga defectorilor pag. 86**
Spectrul trădării planează fără ca acest lucru să fie recunoscut ca atare – aidoma unui blestem originar. Termeni precum „defector”, „dezertor”, „transfug” au devenit sinonimi celui de „trădător”.
(M. Milca)

ANALIZE POLITICO-STRATEGICE

- **Atenție la ambasadori sau vulpea și strugurii acri pag. 92**
Diplomației, în special ambasadorii, dacă sunt neglijenți sau rău intenționați – pot aduce mari prejudicii, în primul rând țării pe care o reprezintă. (A. Botez)
- **Republica Moldova în fața unui nou scrutin electoral pag. 98**
Populația din stânga Prutului are multe așteptări de la noii guvernanți, iar un test semnificativ pentru clarificarea opțiunilor electoratului îl reprezintă scrutinul pentru alegerile locale. (I. Popa)
- **Proiectul Europei Unite și Pax Americana pag. 101**
Perioada de pace europeană este rezultatul dezarmării și intrării Europei în sfera de influență americană. (A. Botez)

MEMORIALISTICĂ, CONSEMNĂRI, DEZBATERI

- **Controverse necesare pag. 105**
Dezvăluirile făcute de domnul gl.bg.(rtg) Isac Adrian, referitoare la eliberarea ostajilor răpiți în Irak în 2005. (P. Neghiu)
- **Din nou despre trădătorii vechi și noi pag. 114**
Trădătorii umblă liniștiți pe stradă, nestingheriți nici măcar de propria conștiință cu privire la nenorocirile pe care le-au făcut aducând prejudicii țării și poporului român. (C. Biriș)

CUVÂNT DE ÎNVĂȚĂTURĂ

- **„Ce trebuie să știm despre Sfânta Biserică?” (VI) pag. 120**
(M. Vîrtejanu)

MOZAIC CULTURAL

- **Mihai Maxim: „Egoismul unui vis” pag. 126**
O carte care este o bucurie pentru cititor, o mărturie că autorul are harul de a potența euforia de a trăi prin lecturi. (I. Pavel)
- **Din ziare adunate pag. 128**
(P. Neghiu)

- **DIN ACTIVITATEA ASOCIAȚIEI pag. 132**
(Biroul Executiv al ACMRR)

SPRE AL TREILEA DECENIU

Se împlinesc în acest an *două decenii de la înființarea Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Serviciul de Informații Externe*. În fapt, la 19 octombrie 1999, s-a pronunțat justiția cu privire la nașterea oficială a Asociației noastre. După îndelungi tatonări, întâlniri între zeci de rezerviști proveniți din structurile de informații externe, discuții cu reprezentanți ai instituției, în final, cu implicarea nemijlocită a directorului SIE de atunci, domnul *Cătălin Harnagea*, au fost convocate la noul sediu de la Băneasa peste 300 de foste cadre care au constituit temelia pe care Asociația avea să crească, să se întărească, ajungând astăzi la peste 1.500 de membri activi. În semn de prețuire pentru disponibilitate și sprijin, Consiliul director i-a conferit domnului Harnagea Diploma de Membru de Onoare al Asociației, în conformitate cu prevederile statutare. Reiterăm și acum, după două decenii, mulțumirile noastre. Adresăm mulțumiri directorilor Serviciului de Informații Externe și altor cadre de conducere din instituție, care în această perioadă au fost alături de noi prin sprijin nemijlocit pentru activitatea Asociației.

Suntem onorați să-l avem în mijlocul nostru, ca membru în Consiliul director pe primul președinte al Asociației, gl.bg.(rtg.) Moldovan Victor, căruia îi dorim în continuare multă sănătate, întru mulți ani.

Nu putem uita că 493 de membri ai Asociației au plecat pentru totdeauna dintre noi în acești 20 de ani. Printre aceștia, al doilea și al treilea președinte – generalii Gheorghe Bădiță și Costel Mitran.

Se cuvine, totodată, să reamintim că, la vremea respectivă, generalul Nicolae Irinoiu, împreună cu alți 30 de ofițeri – membri fondatori, sub aspect juridic – s-au prezentat în fața justiției, susținând cauza înființării Asociației și înscrierea ei ca persoană juridică în Registrul Asociațiilor și Fundațiilor, conform prevederilor legale în vigoare. Trebuie, însă, să relevăm faptul că pe lângă acest grup de ofițeri, mulți alți colegi au desfășurat anterior activități intense, întruniri și dialoguri în legătură cu statutul și obiectivele Asociației. Nu putem să nu evocăm aici numele generalului Bolînu Gheorghe, precum și al coloneilor Bucura Gheorghe, Bogdan Alexandru și Nițu Costică, cel care de la

înființare a fost nucleul organizației și, ulterior, am putea spune, „locomotivă” Asociației. Vă mulțumim, domnilor!

Cu prilejul acestui jubileu, în cursul acestui an, Consiliul director are în vedere organizarea unor activități speciale: întâlniri, acordare de Diplome de excelență, a Insignei și plachetei aniversare, precum și organizarea Balului Asociației, dedicat evenimentului. Toate aceste activități și materiale urmează a fi mediatizate și prin *Revista Periscop*, editată de Asociația noastră și distribuită în peste 40 de instituții culturale, universități, posturi de televiziune, biblioteci prestigioase, licee, partide politice, precum și unui număr de peste 100 de personalități din domeniile mass-media, academic, cultural, al societății civile. Încât, invităm membrii Asociației să ia parte la aceste activități, să se implice, fiecare în mod personal, în propagarea imaginii Asociației ca organizație neguvernamentală care servește interesele țării, dar și ale membrilor săi ajunși la vârste la care trebuie să li se acorde protecție suplimentară.

Aceste activități au menirea să arate pe de o parte, că deschiderea Asociației către problematica actuală este profitabilă pentru obiectivele noastre statutare, pe de altă parte, participarea tot mai largă a membrilor Asociației la realizarea acțiunilor întreprinse. În plus, iese pregnant în evidență spiritul de camaraderie, de unitate de breaslă, de coeziune a membrilor Asociației noastre, în pofida unor subiectivisme, orgolii, frustrări, inerente personalității umane, pe care fiecare are dreptul legal și statutar să le exprime.

Cei 20 de ani care au trecut de la înființarea ACMRR pot fi definiți ca o perioadă de eforturi de structurare a identității, de răspunsuri la provocările mediului extern, social, politic, mediatic și, de ce să nu recunoaștem, de poziționarea în raport cu actuala structură, Serviciul de Informații Externe. Noi nu am abandonat obiectivul de a gândi și făptui pentru securitatea patriei noastre, dar în forme și cu mijloace deosebite, care, în final, devin complementare. Însă laitmotivul eforturilor comune rămâne protecția socială a cadrelor în rezervă și în retragere, desigur, nedisociat de atmosfera economică a vremurilor actuale.

Conducerea colectivă, Consiliul director, conducerea executivă, Biroul executiv și președintele asigură Asociația că, activitățile și acțiunile propuse vor fi orientate spre consolidarea imaginii, prestigiului și eficienței Asociației cel puțin la nivelul atins până în prezent.

Îi asigurăm pe membrii Asociației noastre că, mai vârstnici sau mai puțin vârstnici, ***noi nu vrem să ne pierdem identitatea***, respectiv aceea de generali, ofițeri, maiștri militari și subofițeri ***proveniți din structurile specifice de informații externe ale României***.

Nu avem intenția să facem bilanțuri. Putem însă conchide că, în cei douăzeci de ani, fiecare membru al Asociației s-a simțit reprezentat cu cinste și demnitate în fața autorităților, a celorlalte organizații neguvernamentale, în mass-media și, în general, în societate, prin activitățile la care Asociația a fost parte sau pe care le-a inițiat, atât în domeniul social (problema pensiilor, a asistenței medicale), cât și în celelalte domenii (imagine, organizarea de întâlniri cu diferiți membri etc.).

Suntem încredințați că, *privind spre al treilea deceniu*, vom avea parte de noi și onorante activități spre binele și folosul tuturor membrilor noștri.

În mesajul adresat Asociației de către directorul Serviciului de Informații Externe, domnul **Gabriel Vlase** se arată: „*Fiind o certitudine că acțiunile pe care le întreprindeți se reflectă inclusiv asupra imaginii instituționale sunt încredințat că veți contribui permanent la apărarea prestigiului Serviciului de Informații Externe. În numele instituției pe care o reprezintă, doresc să vă felicit pentru devotamentul afirmat pe tot parcursul carierei, vă urez multă sănătate și succes în materializarea tuturor demersurilor dumneavoastră*”.

**LA MULȚI ANI ASOCIAȚIEI CADRELOR MILITARE
ÎN REZERVĂ ȘI ÎN RETRAGERE DIN
SERVICIUL DE INFORMAȚII EXTERNE!**

Biroul Executiv al A.C.M.R.R.

**Însemne aniversare: „20 de ani de la înființarea
Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră
din Serviciul de Informații Externe”.**

INSIGNA aniversară

PLACHETA aniversară

AVERSUL
Plachetei aniversare

REVERSUL
Plachetei aniversare

REVISTA „PERISCOP” ÎN OPINIA CITITORILOR

Ioan C. Popa

Aniversarea Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere din Serviciul de Informații Externe reprezintă, în mod firesc, un moment deosebit și pentru Revista Periscop, fiica adolescentă a tinerei sale Mame care pășește cu încredere pragul celui de-al treilea deceniu de existență. Am mai scris și altădată, dar ne facem datoria de a reaminti, că Revista Periscop a apărut, grație inițiativei unor colegi inimoși, din nevoia acută de a lua atitudine în apărarea onoarei și demnității lucrătorilor din domeniul informațiilor externe, într-o perioadă tulbură, de tranziție prelungită de la un regim totalitar la o stare de libertate și democrație.

O perioadă plină de confuzii, în care numeroși termeni au fost răstălmăciți, iar sensul lor a fost denaturat, în care nu rareori trădătorii dovediți au fost proclamați eroi, în fine o vreme în care omul de bună credință este supus la numeroase experimente în încercarea de a-l face să vadă că albul nu este alb și negrul nu este negru, așa cum considera el. Revista Periscop rămâne credincioasă acestui deziderat fundamental asumat de la început, de la care nu va abdica niciodată. Nu în ultimul rând, revista militează pentru păstrarea memoriei instituționale, singura în măsură să ofere încredere și soliditate în valențele unei profesii străvechi, pusă necondiționat în slujba națiunii și a poporului român.

*Dincolo de principiile programatice, terenul de încercare al oricărei publicații rămâne confruntarea cu cititorii, singurii în măsură să emită judecăți de valoare pertinente asupra conținutului, oportunității și interesului căruia aceasta răspunde. Tocmai de aceea am apelat, de această dată, la opiniile a doi veterani ai presei românești, renumiți scriitori și publiciști: **Ion Andreiță**, proaspăt octogenar și câștigător al „Marelui Premiu” al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România pe anul 2018 și **Carol Roman**, directorul revistei *Balcanii și Europa*, publicație premiată de Academia Română. Redăm în continuare opiniile exprimate de domniile lor, urmând ca în numerele viitoare să publicăm și alte luări de poziție, recomandări și sugestii din partea cititorilor noștri.*

*

„Informația de care aveam nevoie”

Parafrazând titlul acestei prestigioase reviste, *Periscop*, având în vedere scopul și conținutul abordate, se poate afirma, fără tăgadă, că ne aflăm în fața unui adevăr incontestabil: acela al *informației de care aveam nevoie*.

De 12 ani, revista *Periscop* se înfățișează cititorului cu un din ce în ce mai bogat și, adesea, inedit conținut, umplând astfel un gol (stânenitor) din cultura generală a acestuia, din etica și morala cetățenească. Dincolo de

întâmplări, fapte și evenimente specifice din munca de informații – necesare a fi cunoscute de opinia publică, spre a ști cui să fim recunoscători pentru liniștea noastră și binele național – revista acordă un larg spațiu temelor de politică internațională, relațiilor dintre state, cu precădere în ceea ce privește România, neevitând subiectele sensibile.

Remarc o preocupare deosebită privitor la relațiile speciale dintre România și Republica Moldova (Basarabia!), față de soarta fraților noștri de dincolo de Prut.

Am citit în paginile *Periscopului* comentarii făcute cu aplomb, finețe, profunzime și competență ce depășesc personalitatea unor așa-ziși ori chiar ziși *analști* întâlniți în restul presei scrise, în televiziune.

Rubrici judicioase alese și devenite tradiționale sunt urmărite cu maximă atenție de către cititor: *Editorial*; *Servicii speciale*; *Cultura de securitate, cultura politică*; *Analize politico-strategice*; *Memorialistică, consemnări, dezbateri*; *Cuvânt de învățătură*; *Mozaic cultural*.

Personal, m-am inspirat nu o dată din paginile *Periscopului*, apelând la date și informații necesare în argumentarea unor articole ale mele (cele mai multe publicate în revista „*Flacăra lui Adrian Păunescu*”).

Revista *Periscop* a apărut, inițial, ca o publicație de nișă, care, treptat, s-a tot lărgit, devenind astăzi o *fereastră* prin care este privită – și privește – țara. Importanța și valoarea ei impun o extindere, în continuare, prin pătrunderea tot mai mult în masa cititorilor care, cu siguranță, o doresc, o așteaptă.

Stă în puterea și competența redactorilor și colaboratorilor ei, conduși cu talent de către Colegiul de redacție și redactorul șef, scriitor și publicist.

Vânt bun în vântrele! (**Ion Andreiță**).

„O publicație-unicat...”

Revista *Periscop*, publicație de largă audiență, cu un conținut remarcabil, special, se prezintă în fața publicului cu dubla calitate de a informa și de a se constitui într-o lectură deosebită.

Ca cititor care apreciază publicația și activând în domeniul mass-media de numeroși ani, pot afirma că revista *Periscop* a devenit o publicație-unicat în plaja media din România, iar temele pe care le abordează reflectă pe deplin direcția susținerii interesului național al României în complicatul context internațional actual.

Mă gândesc acum, aflat la o vârstă destul de înaintată, la acest contingent de militari români, care, prin strădaniile lor, îndeosebi în străinătate, au determinat ca țara noastră, în timpuri grele, să se poată afirma cu demnitate

și admirație internațională, având adesea rol de mediator în diferite zone ale lumii.

Acest lucru, aproape incredibil, a fost posibil și datorită patriotismului militarilor din Serviciul de Informații Externe, care au știut ca, adesea cu sacrificii, să-și onoreze țara.

Poate că s-ar cuveni să fie publicate articole mai ample, care să prezinte diferite momente din activitatea nu întotdeauna lipsită de pericole a unor combatanți pe frontul susținerii intereselor naționale ale României (**Carol Roman**).

TREI DECENII DE LA SCHIMBAREA DE REGIM DIN ROMÂNIA

1989: DIN PRIMĂVARĂ PÂNĂ ÎN IARNĂ (III)

Dr. Ioan C. Popa

- Iulie 1989: Gorbaciov îl critică pe Nicolae în fața Elenei
- Ceaușescu despre „turiștii sovietici” în România: „*Uite, Vlade, aici e problema!*”
- „*Istoria nu va ierta...*”
- Gorbaciov: „*Dacă va merge tot așa, îmi voi da demisia!*”

1. Mijlocul verii anului 1989 începea abrupt printr-o întâlnire la București, în zilele de 7- 8 iulie, a Comitetului Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varșovia (OTV). Această reuniune, ultima de o asemenea anvergură în istoria Pactului, a fost consacrată situației internaționale și s-a încheiat cu documentul intitulat „*Pentru o Europă a stabilității și în securitate, fără arme nucleare și chimice, pentru reducerea substanțială a forțelor armate, armamentelor și cheltuielilor militare*”.

Nicolae Ceaușescu și Mihail Gorbaciov în mijloc Ceslav Ciobanu.

Dincolo de tonul pacifist al Declarației și al comunicatului final, prin care se încerca escamotarea divergențelor acute care se acumulaseră în interiorul sistemului socialist de tip sovietic, întâlnirea a fost marcată de numeroase tensiuni și dispute de ordin ideologic cu privire la soarta și viitorul socialismului în lume.

Nicolae Ceaușescu, campionul

politicii de dezarmare și de desființare concomitentă a celor două alianțe militare – OTV și NATO – , s-a dovedit deosebit de intransigent față de *tendențele de a pune sub semnul întrebării valorile socialiste și de a face compromisuri cu cercurile imperialiste*, trimiterile fiind evidente în primul rând la perestroika și la *noua gândire* pe care Gorbaciov o promova în relațiile internaționale.

Mai puțin cunoscute sunt însă convorbirile separate purtate cu acel prilej de Ceaușescu și Gorbaciov la reședința din Primăverii a liderului român. Acest gen de convorbiri semi-private, purtate la reședința gazdei, fuseseră inaugurate în octombrie 1988, cu ocazia primei vizite oficiale a lui Ceaușescu în URSS, după venirea la putere a lui Mihail Gorbaciov. Atunci, în seara de 24 octombrie, după două zile de negocieri intense, Mihail și Raisa Gorbaciov i-au avut ca invitați pe Nicolae și Elena Ceaușescu, la un dineu neoficial desfășurat la Novo-Ogaryovo, vila de lângă Moscova a liderului sovietic. Gorbaciov era în plină campanie împotriva alcoolului, iar decretul emis pentru combaterea flagelului alcoolismului, care luase proporții îngrijorătoare în URSS, i-au adus multe prejudicii de imagine în rândul cetățenilor ruși și din toate celelalte republici sovietice. Spre surprinderea unicului martor prezent la această întâlnire sovieto-română în patru, Ceslav Ciobanu, consilier și interpret pentru limba română al liderului sovietic, gazda și-a anunțat oaspeții români ce se va servi la dineu: „*Vodcă cu icre roșii, vin alb cu nisetrul, vin roșu cu frigărui, șampanie la desert și coniac la cafea*”. Așadar, protocolul era protocol, iar decretul era destinat doar muritorilor de rând! Potrivit mărturiilor publicate de curând în revista *Limba Română* de la Chișinău (Nr. 2/252/2019) de către Ceslav Ciobanu (ulterior fost ambasador al Republicii Moldova la Washington, în prezent stabilit în SUA), acceptat atunci ca unic traducător pentru cele două cupluri, dialogul s-a desfășurat într-o atmosferă relaxată, cei doi conducători aducând în discuție probleme de cele mai diverse genuri. La un moment dat, captivat de tonul discuțiilor, Ceaușescu ar fi opinat că „*Uniunea Sovietică și Partidul Comunist ar avea doar de câștigat dacă Secretarul său General s-ar preocupa mai mult de problemele interne, lăsându-le la o parte pe cele externe și istorice, cum ar fi defăimarea lui Stalin*”. A fost momentul în care Gorbaciov, deși gazdă, s-a văzut nevoit să riposteze tăios: „*Știe oare Secretarul General al Partidului Comunist Român că 95 la sută din timpul meu îl dedic problemelor interne, care s-au acumulat decenii în șir și pentru care încă nu avem o soluție? Situația economiei este dezastruoasă, economia în declin continuu, resursele naturale sunt epuizate și utilizate prost. Numai datorită prețurilor lor mondiale, noi mai putem face față crizei... Dar cea mai tristă problemă este propriul nostru trecut care ne pune capcane la fiecare pas. Conștiința populației este dominată de această moștenire...*”.

Într-adevăr, URSS începuse declinul vertiginos, pe ritmuri de perestroika și glasnost, care negau bazele leniniste și staliniste pe care se întemeiasă până atunci puterea sovietică. În paranteză fie spus, Gorbaciov fusese și el cândva un fanatic al lui Stalin. După propria mărturie, tema aleasă de el la admiterea la Universitatea „*M. Lomonosov*” din Moscova s-a intitulat

„Stalin – zburciumul și zborul visurilor tinereții mele” (!!). Vremurile s-au schimbat, însă.

În vara anului 1989, problemele despre care vorbea Gorbaciov în octombrie 1988 se agravasera și mai mult, iar tensiunile ideologice la vârf din relațiile sovieto-române se aflau la apogeu. Pentru a mai atenua disputele, cel puțin în fața opiniei publice, Ceaușescu și consoarta sa au folosit momentul reuniunii OTV pentru a invita pe Mihail și Raisa Gorbaciov la o cină privată la reședința lor din Primăverii. Și de această dată, unicul interpret prezent a fost Ceslav Ciobanu. În timpul discuțiilor, relatează acest martor ocular, Ceaușescu a continuat să vorbească despre „marile realizări” obținute de România sub conducerea sa, pe care le prezentase și în plenul reuniunii OTV: despre autogestiunea muncitorească, rezolvarea problemei locuințelor pentru fiecare familie, reforma administrativă și sistematizarea teritoriului, achitarea integrală, înainte de termen, a datoriei externe etc. Toate aceste „realizări”, sublinia Ceaușescu, s-au produs fără niciun fel de terapii de șoc, restructurări și reorganizări periculoase, fără a pune sub semnul întrebării rolul conducător al partidului. Iritat vizibil de insistența lui Ceaușescu asupra „marilor realizări”, Gorbaciov l-a întrerupt la un moment dat:

„Nicolae ..., tovarășe Secretar General, m-ai invitat la cină pentru o discuție sau doar să asist la teatrul unui actor, fără drept de replică... Eu am să te critic, căci dacă eu nu o să-ți spun adevărul despre ce se întâmplă în România, nimeni altul în această țară n-o s-o facă. Doar Elena, soția ta, își poate permite luxul de a te critica (Remarca, notează Ceslav Ciobanu, i-ar fi plăcut Elenei Ceaușescu, dar nu și soțului ei)... Oare Secretarul General într-adevăr crede că ceea ce am văzut, de exemplu, la uzina 23 August – unde muncitorii pretindeau că sunt satisfăcuți cu ceea ce au – nu este decât o vitrină care nu corespunde realității?”

A fost pentru prima dată, mai notează Ceslav Ciobanu, când „l-am văzut pe liderul sovietic atât de agitat și emoționat. Pentru el, Ceaușescu era un fel de *piatră de încercare* pentru abordările problemelor din țările socialiste, în special din Uniunea Sovietică... Ceaușescu provoca mereu dureri de cap conducerii sovietice prin poziția sa deosebită și prin inițiativele sale separate”.

După asemenea replici, este ușor de înțeles în ce atmosferă s-a încheiat cina din Primăverii și care puteau fi urmările pentru viitorul relațiilor dintre cei doi conducători.

2. În vara anului 1989, potrivit informațiilor și mărturiilor directe provenite de-a lungul anilor din numeroase surse diferite, a început și infiltrarea de către sovietici a unui număr important de agenți, de regulă basarabeni, cunoscători ai limbii române, cu misiunea de a-și pierde urma și a se stabili clandestin o perioadă mai lungă pe teritoriul românesc pentru a

organiza, la momentul potrivit, acțiuni de diversiune și manipulare vizând înlăturarea de la putere a lui Nicolae Ceaușescu. Prezența acestor agenți infiltrați în 1989, abordată sporadic, dar neelucidată pe deplin nici până astăzi, a fost vehiculată în mass-media mai ales sub titulatura de „*turiști sovietici*”, cu referire specială la grupurile masive și compacte de cetățeni sovietici intrați ca „*turiști*” în România în preajma evenimentelor sângeroase din luna decembrie a aceluși an.

Chestiunea schimburilor turistice din relațiile româno-moldovene și, pe plan mai larg, româno-sovietice are o istorie mai lungă și a cunoscut cel puțin două etape diferite în evoluția sa. Mai întâi este vorba de perioada primului deceniu ce a urmat anului 1968, când politica României se bucura de o largă recunoaștere internațională, iar cetățenii români beneficiau de o libertate de mișcare considerabilă, cel puțin în spațiile statelor socialiste. În această etapă, asistăm la o veritabilă ofensivă a călătoriilor turistice ale românilor în URSS, cu precădere în RSS Moldovenească, iar fenomenul nu a scăpat vigilenței celor care încercau să blocheze pe toate căile contactele directe româno-române peste Prut. O *Informație* clasificată „*Strict secret*”, înaintată CC al PCUS, la 26 mai 1976, de către Ivan Bodiul, secretarul CC al PC al Moldovei, semnală de pildă următoarele:

„România devine locul de unde prin diferite canale pătrunde în Uniunea Sovietică literatură reacționară editată în SUA, RFG, Israel, China și alte țări în care prosperă cel mai deșănțat antisovietism. În 1975, din România au fost expediate către diferite instituții din Moldova 13 600 exemplare de publicații periculoase ideologic, o parte considerabilă a lor fiind materiale ale editurilor românești (...).

Cetățenii români care sosesc în Moldova cu vize turistice provoacă în mod fățiș discuții legate de probleme teritoriale etc. În special ei demonstrează cu fermitate că URSS impune țărilor mici, inclusiv României, chipurile, relații economice inechitabile, în urma cărora ei, românii, întâmpină dificultăți materiale.

Din analiza generală a numărului crescut de publicații și radioemisiuni cu caracter naționalist, antisovietic, precum și a discuțiilor tendențioase ale cetățenilor români se creează impresia că orientarea antirusă, antisovietică în activitatea istoricilor, filosofilor, literaților, lucrătorilor organizațiilor de partid și obștești români este ajustată de la centru și desfășurată cu vaste mijloace de influență asupra maselor, asupra opiniei publice mondiale cu scopul de a crea o opinie unică despre granițele nedrepte, despre separarea, chipurile, artificială a poporului român”.

Interesul turiștilor români de a cunoaște în mod direct diverse locuri cu semnificație istorică din RSS Moldovenească a sporit după vizita lui Nicolae

Ceaușescu la Chișinău (2 august 1976) și după convorbirile avute în ziua următoare în Crimeea cu Leonid Brejnev, în cadrul cărora liderul român a avansat ideea desființării gardului de sârmă ghimpată de la Prut: „Și pentru că suntem între noi – afirma Ceaușescu – trebuie să spun că este greu de înțeles de ce este nevoie ca la granițele noastre să mai păstrăm sârma ghimpată. Ori ne este teamă că cetățenii noștri nu se vor putea înțelege?! Cred că ar trebui să ne gândim să înlăturăm unele lucruri care într-adevăr sunt anormale între două țări socialiste...”. Propunerea lui Ceaușescu nu a găsit, firește, ecoul necesar la Brejnev. Dimpotrivă. Comuniștii de la Chișinău au continuat și mai abitir să trimită jalbe la Moscova și să ceară restrângerea contactelor și a schimburilor turistice cu România.

Aceste încercări de stopare sau limitare drastică a fluxului de turiști români în Basarabia istorică au cunoscut un moment de vârf în anul 1978, când de la Chișinău plecau aproape lună de lună solicitări în sensul menționat. În 6 decembrie 1978, liderul comuniștilor moldoveni, I. Bodiul, trimitea o adresare secretă lui Iuri V. Andropov, membru al Biroului Politic al CC al PCUS, președintele Comitetului Securității de Stat (KGB) al URSS, prin care solicita sporirea cu 40 de posturi a numărului cadrelor operative ale Secțiunii KGB a RSS Moldovenești, pentru a putea *curma activitățile de subminare cu mijloace specifice*. În argumentarea acestei solicitări, Bodiul menționa:

„Adversarul acordă o atenție deosebită desfășurării unor diversiuni ideologice, inclusiv în planul folosirii așa-numitei chestiuni basarabene. Aceste acțiuni provocatoare sunt, în fond, împărțite de poziția conducerii RSR, ale cărei organe oficiale s-au angajat pe calea negării existenței națiunii și statalității moldovenești, sublinierii nedreptății istorice a reunirii Basarabiei cu URSS (...).

Se întreprind încercări de a răspândi aceste idei prin intermediul turismului, sosirile particulare din RSR și corespondenței prin poștă care a depășit 500 de mii de scrisori pe an. Se constată fapte de prelucrare a oamenilor sovietici de către cetățenii români în spirit antisovietic, antirus”.

O argumentare mai amplă cu privire la „schimbul de turiști între URSS și RSR și reglementarea lui”, cuprinsă într-o sinteză clasificată „Strict secret”, era trimisă guvernului de la Moscova trei săptămâni mai târziu, la 26 decembrie 1978, sub semnătura noului lider al comuniștilor moldoveni, Semion Grossu, din care reproducem câteva extrase:

„Analiza participării RSS Moldovenești la schimbul de turiști dintre Uniunea Sovietică și România denotă că în ultimii opt ani fluxul turiștilor români în Moldova a crescut considerabil. Dacă în 1971 republica noastră a fost vizitată, pe linia „Inturist” și Biroului Agenției de Turism din Moldova „Sputnik”, de 4 564 cetățeni români, în 1977 numărul lor a cuprins 16 801

persoane... Deosebit de numeroase au fost vizitele turiștilor români în Moldova în 1975 și 1976, reprezentate prin cifrele 24 503 și 28 234 de persoane (...).

Prin schimbul de turiști, ca și prin realizarea altor forme de legături cu republica noastră, partea română încearcă cu o insistență tot mai mare să promoveze idei și opinii naționalist-șovine, născociri falsificatoare privind istoria poporului, concepții antiruse și antisovietice și, în ultimă instanță, să creeze o opinie publică despre identitatea națiunii române și moldovenești, despre apartenența istorică a Moldovei la România și ilegalitatea autonomiei ei și intrării în componența URSS (...).

Partea română cere în ultimii ani acordul părții sovietice pentru a accepta în URSS grupuri de turiști care, în fond, au puține legături cu turismul. Ei sunt incluși în principal pentru excursii și odihnă în județele și orașele României, dar cu o vizită de 1-2 zile în Moldova, regiunile Cernăuți și Odesa din RSS Ucraineană. Astfel de vizite în republica noastră ale grupurilor de turiști români atrag după sine un șir de consecințe politico-ideologice și economice... Schimbul de turiști al republicii noastre cu România este legat de unele pierderi ideologice. Înainte de toate, trebuie să menționăm componența profesională și de vârstă nefavorabilă nouă sub acest aspect. Printre turiștii români care ne vizitează sunt puțini muncitori, țărani, tineret studios. În aceste grupuri predomină medici, ingineri, profesori de la instituțiile de învățământ superior și mediu, oameni de literă și de artă, persoane cu funcții de conducere și administrare de la întreprinderi și organizații, lucrători de la ministere și departamente. Această categorie de oameni este molipsită într-o măsură mai mare de stări de spirit burghezo-naționaliste, prooccidentale, prochineze, antiruse și antisovietice. În rândurile ei, acum dăinuie și se ațâță cel mai mult pretenții teritoriale, antimoldovenești. De aceea, sosirea lor la noi, comunicarea cu oamenii noștri, mai ales cu cei din profesii înrudite, are adesea urmări dăunătoare asupra conștiinței, concepțiilor și stărilor de spirit ale acestora din urmă... ”.

Printre măsurile propuse în concluziile la această informare, CC al PC al Moldovei insista pentru „reducerea considerabilă a participării RSS Moldovenești la schimbul de turiști dintre Uniunea Sovietică și România”, sporindu-l însă pe cel cu Bulgaria, Ungaria, RDG, Polonia, Cehoslovacia și cu alte țări socialiste. Restrângerea contactelor moldo-române a vizat nu doar schimburile turistice, ci și pe cele privitoare la primirea de cărți și publicații din România, care au cunoscut o scădere drastică în anii următori.

După 1980 și, mai ales, în urma ascensiunii la putere a lui Mihail Gorbaciov (martie 1985), situația s-a schimbat în mod radical: pe fondul înăsprii regimului intern, România a intrat într-un con de umbră pe arena internațională, în timp ce URSS a preluat inițiativa în totalitate în relațiile cu

Occidentul. Efectele s-au resimțit și în planul contactelor și al schimburilor de vizite turistice, iar sovieticii au devenit mult mai ofensivi în relația cu România. Pentru conducerea de la București, tot mai izolată și blamată pe plan internațional, sosirea sporită a turiștilor sovietici a devenit o prezență nedorită. De această dată, autoritățile române erau îngrijorate de influența nefastă a sovieticilor asupra cetățenilor RSR, cărora li se tăia, în mod aberant, aproape orice legătură cu exteriorul, atât în privința călătoriilor, cât și a emisiunilor TV, cu programe insipide, reduse la două ore pe zi și având în prim plan familia conducătoare și „marile realizări” obținute datorită viziunii clarvăzătoare a acesteia.

Memoria instituțională a serviciului de spionaj a păstrat mai multe întâmplări și evenimente din sfera relațiilor sovieto-române. Ne vom referi deocamdată doar la un episod din vara anului 1983, când Nicolae Ceaușescu a efectuat unul din numeroasele sale turnee africane. Timp de 12 zile (12 – 23 iulie 1983), conducătorul partidului și statului român a vizitat pe rând Etiopia, Zimbabwe, Mozambic, Zambia și Somalia, iar antemergătorul pentru pregătirea și asigurarea securității sale a fost generalul Iulian Vlad. În perioada respectivă, la comanda Centrului de Informații Externe se afla generalul Nicolae Pleșiță, care avea o relație de strânsă prietenie cu I. Vlad, lucru recunoscut de ambii generali în mai multe ocazii. Ca de fiecare dată când efectua călătoria în străinătate mai lungi, șeful statului era informat sistematic despre ce se întâmplă acasă de către conducerea partidului, guvern, MAE și, desigur, Departamentul Securității Statului. Fiecare informa cu probleme din sfera sa de competență. DSS, la comanda căruia se găsea Tudor Postelnicu, trimitea la 2-3 zile, prin cifrul de stat, câte un Buletin Informativ de 6-8 pagini, structurat pe două capitole: chestiuni de ordin intern și, respectiv, semnalarea unor evenimente internaționale, cu precădere din Orientul Mijlociu și zonele învecinate țărilor vizitate. Informațiile redactate succint pe cele două capitole erau întocmite de Securitatea internă și Centrul de Informații Externe, iar finalizarea Buletinului se realiza în biroul lui Tudor Postelnicu, care, de fiecare dată, concepea personal o introducere elogioasă la adresa vizitei și la modul în care *întreaga suflare românească urmărește cu cel mai viu interes noua misiune de colaborare și pace a cuplului Ceaușescu pe pământ african*. Într-unul din Buletinele trimise Comandantului suprem în Africa a fost inserată și o scurtă informație care semnală că, în ultimele zile, mai multe coloane de autoturisme cu turiști sovietici au trecut frontiera de nord-est în România. Era surprinzător faptul că astfel de coloane erau compacte și păreau organizate ca pentru o misiune de informare, nicidecum turistică. Atunci când generalul Vlad a prezentat Buletinul respectiv, Ceaușescu s-a oprit exact la informația despre turiștii sovietici și a exclamat: „*Uite, Vlade, aici e problema!*”

Poate că și la un astfel de episod se referea generalul Iulian Vlad când afirma, în *Confesiunile* sale pentru istorie, consemnate de generalul Aurel Rogojan, că „*Cel mai mult și mai mult, Ceaușescu avea teamă de sovietici. Cred că a avut și momente de presimțire, de premoniție că sfârșitul de acolo îi vine. Și, într-adevăr, sfârșitul de acolo i-a venit, dar nu și fără binecuvântarea celorlalți*”.

3. Revenind la vara anului 1989, trebuie să menționăm că URSS era zguduită tot mai profund de „mișcările naționaliste”, cum le califica Moscova, în fapt mișcări de renaștere națională prin care popoarele din fostele state sau provincii străine alipite forțat de sovietici își cereau dreptul la libertate și independență. Oportunitatea pentru ele se ivise odată cu măsurile de *înnoire a socialismului* inițiate de Gorbaciov. La scurt timp, însă, liderul de la Kremlin era îngrijorat de efectele contrare dorinței sale provocate de perestroika, pe care nu știa cum să le mai stăvilească. În fruntea așa-zișilor naționaliști se aflau georgienii, balticii și românii basarabeni și bucovineni, ultimii considerați de Moscova ca fiind incitați direct de conducerea României, din cauza opoziției deschise a acesteia față de perestroika și a ridicării sistematice pe terenul istoriei și al propagandei a chestiunilor teritoriale disputate cu URSS.

Informarea secretă, înaintată la 31 iulie 1989 conducerii comuniștilor moldoveni de Vladimir Voronin, pe atunci ministru de interne, intitulată „*Despre situația social-politică din republică*”, este edificatoare despre evoluțiile din Basarabia și despre îngrijorările care zdruncinau din temelii liniștea Moscovei. După cum se poate constata din textul integral al informării publicat în anexele la acest studiu, Voronin semnala mai ales marele ecou pe care îl aveau în rândul populației românești majoritare din RSS Moldovenească dezbaterile legate de trecerea de la alfabetul chirilic la grafia latină, punerea semnului identității între „*limba română*” și „*limba moldovenească*”, folosirea frecventă în cadrul mitingurilor inițiate de organizațiile informale a unor „simboluri cu drapelul român burghez, lozinci instigatoare și provocatoare (*Jos ocupația!, Jos colonizarea!, Moldova pentru moldoveni!, Jos rusificarea etc.*)”, înaintarea de „pretenții teritoriale (prin chemările *În sus – spre munți, în jos – spre mare*)”, ceea ce, în concepția sa, erau de natură să propage „*neîncrederea între oamenii de diferite etnii*”, să aducă „prejudicii prieteniei dintre popoarele URSS”.

În republicile baltice, mișcările „naționaliste” și „separatiste” au cunoscut un vârf la 23 august 1989, când un lanț de două milioane de oameni lega, în semn de protest față de Pactul Ribbentrop-Molotov semnat cu cinci decenii în urmă (23 august 1939), pe o lungime de peste 500 km, capitalele Tallinn, Riga și Vilnius. Comunicatul adresat ONU de participanții la acest lanț uman intitulat „*Calea Baltică*”, apreciat de un istoric britanic drept *cel mai*

mare protest popular la care fusese martoră vreodată Uniunea Sovietică, atrăgea atenția că rănilor provocate de Pactul criminal încă mai sângerează și mai modeleză Europa de azi, motiv pentru care trebuie să fie anulat.

Mitingurile și protestele neconținute din RSS Moldovenească, precum și acțiunile din republicile baltice, l-au stimulat pe Ceaușescu să pună mult mai explicit pe tapet în lunile care au urmat problema anulării Pactului Ribbentrop-Molotov și a *soluționării în mod corespunzător a problemei Basarabiei și a Nordului Bucovinei*. Pe de altă parte, însă, tributar dogmelor comuniste, Ceaușescu era extrem de îngrijorat de reculul înregistrat de comuniștii din Polonia în fața sindicatului „Solidaritatea” (la alegerile din 4 iunie 1989, „Solidaritatea” obținuse o victorie zdrobitoare, câștigând toate mandatele pentru Seim și 99 din cele 100 de locuri în Senat) și de semnalul pe care asemenea evoluții îl dădeau pentru viitorul întregului sistem socialist. Pe fondul unei asemenea stări de îngrijorare și al nominalizării, la 19 august, a lui Tadeusz Mazowiecki, lider de frunte al „Solidarității” în conducerea unui guvern polonez de uniune națională, Ceaușescu l-a convocat intempestiv, în miez de noapte (orele 23,00, ale aceleiași zile), pe ambasadorul sovietic la București, Evgheni Tiajelnikov, cărui i-a comunicat dorința sa de a se deplasa chiar a doua zi, pe 20 august, cu avionul, la Moscova sau în orice alt loc pentru a se întâlni cu Mihail Gorbaciov și a discuta „*problemele apărute în legătură cu Polonia*”. Potrivit Notei de convorbire întocmită de ambasadorul sovietic, Ceaușescu arăta că „*PCR și partidele frățești ale statelor aliate, toate țările socialiste nu se pot plasa pe poziția unui observator de pe margine. Ceea ce se întâmplă în Polonia nu este doar o problemă internă a polonezilor..., reprezintă o amenințare gravă pentru întreaga cauză a socialismului*”. Mai mult, Ceaușescu evoca faptul că „*URSS poartă o răspundere internațională uriașă pentru destinele socialismului, inclusiv în Polonia*” și făcea trimitere directă inclusiv la prezența de trupe sovietice pe teritoriul polonez, ceea ce a alimentat o serie de acuzații că liderul comuniștilor români ar fi renunțat la poziția din 1968 în cazul Cehoslovaciei și s-ar fi pronunțat pentru o intervenție militară în vederea menținerii unui guvern comunist la Varșovia. „*Istoria nu va ierta*” partidele frățești din țările aliate dacă Partidul Muncitoresc Unit Polonez (PMUP) va fi înlăturat de la putere, „*dacă socialismul în Polonia va fi lichidat*”, mai avertizase liderul român în finalul convorbirii cu ambasadorul Tiajelnikov.

Gorbaciov a ignorat apelul lui Ceaușescu și a comunicat lui M. Rakowski, succesorul lui W. Jaruzelsky în fruntea PMUP (din 29 iulie 1989), acordul său față de cursul evoluțiilor din Polonia. În mod asemănător au procedat și liderii celorlalte state din Tratatul de la Varșovia, cărora li se adresase conducătorul român.

Răspunsul cel mai obraznic, dacă se poate spune așa, l-a primit Ceaușescu din partea comuniștilor de la Budapesta: „S-a terminat definitiv cu valabilitatea amestecului militar sau cu orice alte mijloace ale unei țări în problemele interne ale alteia, cu perioada așa-numitei doctrine Brejnev”. Printr-un asemenea răspuns (contrazis în mod grosolan în decembrie 1989 în cazul României) și acțiunile de culise din perioada respectivă, liderii Partidului Muncitoresc Socialist Ungar (PMSU) au fost la originea unui fals grosier prin care România și, în primul rând Ceaușescu, ar fi cerut intervenția militară a Pactului de la Varșovia pentru salvarea socialismului în Polonia. Un fals care s-a răspândit rapid și a fost împărțit multă vreme de toți inamicii României, în pofida deklasificării documentelor care nu atestă sub nicio formă o asemenea poziție.

De fapt, în ultimii ani ai regimurilor comuniste din sfera sovietică, disputele dintre liderii comuniști de la Budapesta și cei de la București au fost cele mai aprige, manifestate public, spre deosebire de cele cu sovieticii care încă mai erau protejate de ochii opiniei publice. Semnalul unui veritabil război ideologic ungaro-român a fost dat de reacția conducerii PCR după publicarea la Budapesta, în 1986, a lucrării intitulate *Istoria Transilvaniei (Erdélyi Története)*, apărută la Editura Academiei de Științe a Ungariei și având ca redactor responsabil pe ministrul de atunci al culturii, Köpeczi Béla. Această amplă lucrare de sinteză în trei volume, însumând circa 2 000 de pagini, nu înseamnă altceva decât o denaturare grosolană a istoriei Transilvaniei și, implicit, a istoriei poporului român. Ea încearcă în mod deliberat să conteste integritatea teritorială a României.

De regulă, la astfel de lucrări care falsifică în mod flagrant adevărul, răspunsul argumentat îl dau Academia Română și institutele de profil specializate. În cazul de față, fiind evident că lucrarea avea girul conducerii politice de la Budapesta, Ceaușescu a dat frâu liber primului impuls și s-a angajat personal într-un amplu rechizitoriu împotriva ungarilor, pe care i-a acuzat de *fascism*. Din acel moment, oficialii unguri au renunțat la orice menajamente politico-diplomatice sau ideologice și au început o campanie propagandistică furibundă spre toate azimuturile împotriva României. Nimic nu scăpa acestei ofensive, dar tirul era totuși orientat spre *ororile regimului ceaușist, suferințele maghiarimii din Transilvania, sistematizarea satelor și distrugerea bisericilor* (prin care s-ar fi urmărit „*distrugerea patrimoniului cultural din localitățile cu populație maghiară*”) etc. Toate aspectele erau exagerate, cifra etnicilor maghiari din Transilvania era ridicată subit de la 1,6 milioane la trei milioane de persoane, pentru a impresiona mai mult cancelariile occidentale. Presa, radioul și televiziunea ungare foloseau orice prilej pentru a obține adeziunea unor personalități străine față de ideile

vehiculate de Budapesta. Deranjat de această campanie orchestrată oficial, Ceaușescu i-a cerut generalului Iulian Vlad, încă de la numirea în fruntea DSS să întocmească un Dosar cât mai complet cu luările de poziție publice ale diverșilor lideri politici unguri la adresa României. Așa se face că unul din primele ordine date de I. Vlad Direcției de Analiză din Centrul de Informații Externe a fost acela să fișeze sistematic atacurile antiromânești ale ungarilor, cu redarea exactă a textului și precizarea datelor de identificare a persoanei, ziului, împrejurării, sursei publice în care a fost menționată apariția declarației. Despre acest Dosar, Vlad se interesa periodic și menționa doar că „*am să vi-l cer eu când va veni momentul*”.

La Plenara CC al PCR din 28 iunie 1988, conducerea română a făcut public un schimb de scrisori avut cu PMSU în problemele privind *relațiile reciproce și minoritatea maghiară din România*, precum și propunerea ca delegații ale celor două partide să discute direct chestiunile apărute. O „întâlnire de lucru” a delegațiilor celor două partide a avut loc la Arad, la 28 august 1988, în prezența lui Nicolae Ceaușescu și a lui Karoly Grosz, secretar general al PMSU, președintele Consiliului de Miniștri al RP Ungare. Cum era de așteptat, delegația ungară a încercat să nege implicarea directă a oficialilor de la Budapesta în campania antiromânească. „*Atunci, românii au scos dosarul*”, după cum se lamenta mai târziu un lider maghiar participant la întâlnire. Pusă în fața unor dovezi incontestabile, delegația PMSU a bătut în retragere, în timp ce scurtul comunicat de la final releva sec „*spiritul constructiv al discuțiilor și dorința comună de a găsi căile pentru întărirea colaborării între partidele și popoarele noastre*”. Ulterior, pentru că acceptase întâlnirea cu președintele român, K. Grosz a fost supus unor critici virulente din partea „*lupilor tineri*” din PMSU, care au și forțat debarcarea și înlocuirea sa cu un lider care avea să continue cu și mai mare aplomb ofensiva antiromânească, pe întreaga perioadă a anului 1989.

Odată cu „*fisura*” produsă de polonezi în sistemul socialist din sfera sovietică, lucrurile au evoluat rapid, iar URSS, aflată inițial la originea schimbărilor din țările satelite, va intra ea însăși în febra premergătoare prăbușirii totale. În pofida tonului oarecum zeflemist cu care Gorbaciov a tratat la început evoluțiile de pe scena poloneză, într-o analiză întocmită de Secția internațională a CC al PCUS, la începutul lunii septembrie 1989 („*Cu privire la ecoul internațional la evenimentele din Polonia*”) se atrăgea totuși atenția că, în ultimul timp, încep să se audă, mai ales din SUA, chemări la „un ajutor mai eficient pentru noul guvern polonez, pentru a nu se pierde *posibilitățile istorice* create de *prima mare fisură în imperiul sovietic*. Ritmul impetuos al evenimentelor din Polonia, așa cum arată unele declarații, provoacă tentația de a recurge la un amestec activ în treburile poloneze”.

Constatare tardivă, dar oricum URSS avea propriile sale probleme, care amenințau nu doar puterea sovietică, ci însăși existența imperiului. Sub presiunea evenimentelor interne, Colegiul central al KGB adoptă, la 5 septembrie 1989, o hotărâre „*Despre sarcinile organelor securității statului ale URSS privind apărarea regimului constituțional sovietic*”, o încercare timorată de revenire la spiritul bolșevic leninist-stalinist care argumentase întotdeauna că Puterea Sovietică nu poate fi menținută decât cu brațul înarmat reprezentat de CEKA, NKVD și mai apoi de KGB. La 9 septembrie, Mihail S. Gorbaciov rostea un discurs la Televiziunea centrală sovietică despre pericolele care amenințau URSS, generate pe de o parte de opoziția la perestroika, pe de altă parte de mișcările naționaliste din republicile baltice care solicită ieșirea din Uniune.

Despre opoziția față de perestroika, Petru Lucinschi, liderul moldovean ajuns secretar responsabil cu propaganda în CC al PCUS, în ultimele luni de existență ale acestuia, rememora mai târziu: „Îmi aduc aminte că ultimele plenare ale CC au fost deosebit de furtunoase. Prim-secretarii comitetelor regionale de partid l-au criticat aspru pe secretarul general. Lui nu-i plăcea să-și recunoască greșelile. Între el și ceilalți conducători din eșalonul superior apăreau din ce în ce mai des conflicte. Gorbaciov pleca de la plenare nemulțumit și jignit de criticile aduse. Nu o dată a spus: *Dacă va merge tot așa, îmi voi da demisia!*”

Nimic și nimeni nu mai putea opri, însă, prăbușirea sistemului socialist de tip sovietic. În doar câteva luni, regimurile socialiste din RDG, Ungaria, Bulgaria, Cehoslovacia și România vor sucomba. Doar URSS va mai supraviețui doi ani.

1989: ROMÂNIA ÎN VIZORUL KGB (II)

Ioan C. Popa

Documentele pe care le publicăm în continuare sunt edificatoare pentru modul în care se reflectau în RSS Moldovenească, în iulie-septembrie 1989, evoluțiile generale din URSS și convulsiile care zdruncinau din temelii sistemul totalitar sovietic.

Unul din documente, semnat de Vladimir Voronin, pe atunci ministru de interne în guvernul RSS Moldovenești, pornea de la premisa că una din principalele cauze ale agravării situației o reprezintă *„intensificarea activităților antirestructurare (anti-perestroika) ale unui șir de asociații obștești informale”*, care *„promovează în mase, consecvent, pe scară largă și insistent, linia antisocialistă, antisovietică, naționalistă”*.

Pe fondul amplificării *mișcărilor naționaliste* din republicile unionale, Colegiul KGB al URSS adopta, la 5 septembrie 1989, hotărârea *„Despre sarcinile organelor securității statului ale URSS privind apărarea regimului constituțional sovietic”*, document programatic, adevărat îndreptar pentru activitatea secțiilor republicane ale KGB, inclusiv din RSS Moldovenească. România (*„Obiectivul 24”*) va continua să reprezinte pentru secțiunea KGB din RSSM o preocupare prioritară, după cum vom arăta într-un număr viitor al revistei.

Deocamdată, reținem faptul că, sub impulsul directivelor Moscovei, la 12 septembrie 1989 conducerea PC al Moldovei adopta o hotărâre de susținere a Declarației CC al PCUS referitoare la situația din republicile baltice și, tot atunci, aproba o altă hotărâre privind intensificarea propagandei privind istoria RSSM. Pornind de la constatarea că *„destabilizarea situației din republică ia amploare”*, liderii comuniștilor moldoveni cereau măsuri noi, mult mai energice, pentru *„abordarea neordinară a istoriei”* și introducerea unui *„curs separat”* în acest domeniu, concomitent cu elaborarea unei lungi liste de publicații referitoare la istoria Moldovei ce urmau să fie editate în perioada 1989-1995 (din motive de spațiu, nu reproducem această listă). În fața protestelor de masă cu care se confruntau, comuniștii de la Chișinău, mulți dintre ei veniți de la Moscova sau din alte republici unionale, căutau cu disperare *„soluții”* pentru a promova în continuare tezele moscovite privind evenimentele majore care au marcat istoria Basarabiei (1812, 1918, 1940), înțelegerile germano-sovietice din august 1939 etc. Una din sarcinile stabilite viza elaborarea, în perioada 1993-1998, a *„Enciclopediei Sovietice Moldovenești”*, lucrare monumentală în patru volume menită să argumenteze

„formarea și dezvoltarea statalității sovietice naționale a poporului moldovenesc”.

Timpul nu a mai avut răbdare, iar aceste planuri fantasmagorice despre istoria „poporului moldovenesc” au rămas literă moartă. Și totuși, chiar și astăzi, la trei decenii de la prăbușirea comunismului sovietic și afirmarea independentă a Republicii Moldova, mai sunt încă adepți, nu puțini la număr, în frunte cu președintele da la Chișinău, Igor Dodon, care mai stăruie asupra tezelor apartenenței moldovenilor la spațiul cultural rusesc. Dar asta este o altă problemă.

Secret

Ministerul Afacerilor Interne

Către Comitetul Central al PCM al RSS Moldovenești

nr. 30/80 s

31 iulie 1989

[Chișinău]

DESPRE SITUAȚIA SOCIAL-POLITICĂ DIN REPUBLICĂ

Analizând materialele acumulate, comunicările și datele surselor operative, MAI al RSS Moldovenești informează că acutizarea situației politice din republică continuă să se intensifice și să se aprofundeze. **Una din principalele cauze ale agravării bruște a situației este, considerăm noi, intensificarea activității antirestructurare a unui șir de asociații obștești informale**, a elementelor lor distructive, care, folosind erorile trecutului și greșelile perioadei actuale în politica social-economică și munca ideologică, speculând cu dificultățile legate de depășirea lor, invocând lozinci democratice, **promovează în mase, consecvent, pe scară largă și insistent, linia antisocialistă, antisovietică, naționalistă.**

Cea mai negativă influență asupra situației social-politice o exercită lipsa pluralismului de opinii și atitudinea pe care o manifestă liderii mișcărilor informale Frontul Popular din Moldova (FPM), Unitate și Gagauz-Halkî față de procesele ce au loc în republică. Intoleranța lor reciprocă s-a manifestat cel mai pregnant și mai periculos la mitingul din 9 mai din Piața Biruinței, autorizat de comitetul executiv al Consiliului municipal Chișinău, unde au avut loc încăierări locale. Grație măsurilor adoptate și intervenției directe a miliției, acțiunile ilegale ale unor extremiști nu s-au transformat în procese ireversibile.

În opinia noastră, participanții la mișcarea FPM (printre care se numără mulți comuniști) acționează în mod concentrat, își largesc și cresc constant pachetul de revendicări ultimative. **Începând cu aparent inofensiva recunoaștere a identității limbilor moldovenească și română, ei au înaintat**

apoi pretenții teritoriale, acum își exprimă deschis intențiile de unire a Moldovei sovietice cu România. Pe 30 iulie a.c., membrul conducerii FPM, P. Grozavu, a dat citire, în cadrul mitingului, unui apel către poporul moldovenesc, chemând la unirea cu România. În același scop, ei prezintă în mod denaturat și interpretează tendențios evenimentele din 2 august 1924 și 28 iunie 1940, pun la îndoială opțiunea socialistă a poporului sovietic.

La mitingul sus-menționat s-a făcut în mod ultimativ propunerea ca „în cazul în care nu se adoptă Legea despre limbă, propusă de Uniunea Scriitorilor din RSSM, să se declare grevă generală, să se pună în fața guvernului țării problema ieșirii din componența Uniunii RSS”. Pe 29 august, în ziua lucrărilor sesiunii Sovietului Suprem al RSS Moldovenești, la care se vor examina Legile despre limbă, se preconizează, conform declarației lui M. Ghimpu, să se organizeze o adunare națională cu participarea a 500.000 persoane.

Folosind mereu simboluri cu drapelul român burghez, lozinci instigatoare și provocatoare (Jos ocupația!, Jos colonizarea!, Moldova pentru moldoveni!, Jos rusificarea etc.), înaintând pretenții teritoriale (prin chemările *În sus – spre munți, în jos – spre mare*), speculând cu sentimentele naționale, participanții la marșurile și mitingurile organizate de asociațiile informale propagă neîncrederea între oamenii de diferite etnii, aduc prejudicii prieteniei dintre popoarele URSS. Aceștia trâmbeiază, în cadrul diferitor manifestări, că sursa sărăciei și nenorocirilor din republică sunt reprezentanții etniilor străine care au venit în Moldova (conducătorul Clubului A. Mateevici, A. Șalaru, numește în repetate rânduri data de 28 iunie „piatra unghiulară care stă la temelia tuturor nenorocirilor poporului moldovenesc”).

La manifestările de masă care au avut loc la Chișinău pe 28 iunie și 9 iulie au fost profanate și batjocorite drapelele Uniunii RSS și RSS Moldovenești. Pe zidurile clădirilor de pe strada 28 iunie erau lipite foi cu inscripția Strada ocupanților. Ne îngrijorează mult acțiunile coordonate cu precizie ale participanților la mișcarea FPM de discreditare a Partidului Comunist al Moldovei, neîncrederea preconcept-tendențioasă față de organele sale de conducere, de guvernul republicii, față de alte organe ale puterii sovietice. Acest lucru este confirmat de lozincile și apelurile lor instigatoare de genul *Conducerea republicii – din cadre naționale, Demisia guvernului*, permanentele acuzații la adresa unor conducători concreți de incapacitate de a soluționa probleme de natură social-economică și politică, pretenția de a crea un comitet de grevă și de a organiza o grevă generală. L. Lari, I. Hadârcă, M. Cimpoi, conducători ai mișcărilor informale, își permit atacuri neîntemeiate împotriva CC al PCM, politicii sale de cadre.

Pe acest fundal, se constată o tendință periculoasă de alunecare a unor organe sovietice din provincie pe pozițiile unor asociații informale cu stări de

spirit extremist, pasivitatea unor comitete executive ale sovietului de deputați ai poporului.

Nu demult, **de pe clădirea sovietului orașelului Ialoveni a fost scos drapelul de stat al RSS Moldovenești și instalat drapelul tricolor.** În cadrul unui miting neautorizat din Nisporeni, la care au participat L.I. Mateiciuc, primul secretar al comitetului raional de partid, I. Hadârcă, secretar al organizației de partid a Uniunii Scriitorilor, Oboroc, membru al PCUS, președinte al comitetului executiv al sovietului de orașel, **pe parcursul zilei au fluturat doar drapele tricolore,** au răsunat discursuri străine de apelurile la consolidare a forțelor, de atitudine respectuoasă a participanților unii față de alții.

Încă nu a fost adoptată legea privind trecerea limbii moldovenești la grafia latină, dar în redacția ziarului *Moldova socialistă* tăblițele cu numele colaboratorilor sunt demult scrise cu litere latine. În aceeași grafie sunt scrise intrările în orașele Ialoveni, Sângerei, marcate rutele pe multe autobuze, mijloace de transport specializate. Toate acestea, în condițiile formării unui stat de drept, sunt percepute de mulți cetățeni ca o lipsă de respect față de legea în vigoare.

Simțind că organizațiile de partid și organele sovietice admit erori și deficiențe în munca cu populația de la sate, organizatorii Frontului Popular își intensifică activitatea anume în aceste spații, caută să atragă de partea lor oamenii muncii de la sate, să-i mobilizeze pentru agravarea și destabilizarea continuă a situației, să le impună scopurile lor, să trezească ostilitate între diferite părți ale populației, [să submineze] coeziunea rândurilor lor pe bază internaționalistă. De exemplu, I. Lavric, reprezentant al FPM, care a participat la ședința Clubului Trifan Baltă, i-a chemat pe cei prezenți să creeze în raion grupuri active de susținere a Frontului Popular, cunoscut pentru tendințele sale.

Este alarmant faptul că în iunie-iulie a.c., într-un șir de localități, continuă să apară foi volante provocatoare care cheamă cetățenii să se înarmeze, să se unească în grupuri organizate, să creeze detașamente de autoapărare, așa cum s-a întâmplat după mitingul ratat din 9 iulie 1989. Nu e o simplă coincidență că, după mitinguri și demonstrații, colaboratorii miliției găseau în piețe și pe străzi obiecte ce puteau fi folosite în scopuri criminale (vergele de fier, bastoane ascuțite, bucăți de cablu, pietre etc.). Se răspândesc tot felul de zvonuri ce urmăresc scopul de a destabiliza, de a tensiona situația deja tensionată. Tot mai mulți cetățeni se adresează către unitățile de serviciu ale organelor de interne cu întrebări despre posibile pogromuri, violențe etc.

Unele mijloace de informare în masă contribuie și ele la tensionarea situației. Excelează în această privință mai ales ziarul *Literatura și arta*, în ale cărui pagini apar adesea articole cu fapte neautentice, de natură provocatoare și

instigatoare. În mod unilateral expune evenimentele și faptele *Învățământul public*, care s-a îndepărtat treptat de tratarea problemelor legate de îmbunătățirea educației tinerei generații și care include tot mai des materiale consacrate unor chestiuni referitoare, chipurile, la inechitatea interetnică.

În situația creată, conducerea MAI a RSSM consideră că misiunea sa nu constă doar în a nu admite evenimente imprevizibile, vărsări de sânge și alte încălcări ale ordinii publice, ci și în a consolida fermitatea moral-politică a personalului. Totodată, s-au întreprins acțiuni în vederea creșterii dispoziției de luptă a serviciilor și subunităților, perfecționării acțiunilor de intervenție și de desfășurare rapidă a forțelor în cazul unor dezordini în masă. S-a intensificat munca de prevenire și profilaxie în rândurile populației prin intermediul mijloacelor de informare în masă, s-a activizat întrucâtva practica de aplicare a dreptului față de persoanele care încalcă legea. Ținând cont de evenimentele care au avut loc la Sumgait, în Fergana, Abhazia, au fost trimise în toate organele orășenești și raionale grupuri de colaboratori ai ministerului, pentru a verifica starea de pregătire și vigilența lucrătorilor miliției din provincie. Toate sursele de care dispun lucrătorii din aparatul organelor de interne au drept obiectiv identificarea persoanelor care intenționează să procure arme, substanțe explozibile, să organizeze ciocniri și vărsări de sânge.

Pentru a elimina deficiențele admise în asigurarea ordinii de drept în timpul mitingurilor și demonstrațiilor autorizate și neautorizate, în comun cu conducătorii operațiunilor se fac analize minuțioase, detaliate ale acțiunilor personalului în condițiile unei situații operative complicate. Măsurile întreprinse permit deocamdată să se rețină incandescența pasiunilor în republică, să se stopeze situațiile de conflict, să nu se admită arbitrarul și nelegiuirea către care tind extremiștii Frontului Popular în timpul desfășurării mitingurilor și marșurilor neautorizate, așa cum s-a întâmplat pe 28 februarie, 12 martie, 28 iunie, 9 iulie a.c. Între timp, colaboratorii organelor de interne sunt supuși unei presiuni tot mai mari din partea asociațiilor informale. Tactica acțiunilor lor și-a schimbat accentul de pe confruntarea cu OAI (Organele Afacerilor Interne – n.n.) pe subminarea lor din interior prin influență individuală.

Unii colaboratori ai miliției folosesc situația creată pentru a prezenta în mod denaturat fiecare caz de pedepsire pentru neajunsuri și greșeli în serviciu drept persecutare din motive naționale. Asemenea fapte au avut loc în secțiile raionale ale afacerilor interne Comrat, Călărași, Cotovsc. Colegiile, secția politică, comitetul de partid al MAI al RSSM dau o apreciere principală acestor acțiuni. Totodată, se desfășoară o muncă politico-educativă mai concentrată, individuală, orientată spre asigurarea unității și coeziunii rândurilor milițienilor, spre consolidarea disciplinei de serviciu.

Însă nu toate organele de partid din provincie iau toate măsurile necesare pentru evaluarea principială a acțiunilor comuniștilor care contravin Statutului PCUS. Comitetul raional (CR) Lenin al PCM nu a examinat deocamdată dosarul personal al lui Plugaru (examinat încă pe 13 aprilie 1989 de organizația primară de partid). Comitetul raional de partid Comrat verifică în repetate rânduri comportamentul imoral al comunistului Decev, fără a se pronunța asupra lui. CR Călărași al PCM nu reacționează în niciun fel la gravele greșeli comise de comuniștii din organele afacerilor interne raionale.

Intensificarea nestingherită a activității asociațiilor informale, invocând în mod abil și cinic lozincile restructurării și intențiile bune, se răsfrânge extrem de negativ asupra întetirii luptei împotriva criminalității, încălcărilor ordinii publice în orașele și localitățile republicii.

Destabilizarea situației, bazată pe incitarea la vrajbă interetnică, târăgănarea soluționării unui șir de probleme de natură social-economică duc la instabilitatea situației moral-politice în multe colective de muncă, inclusiv în subunitățile organelor afacerilor interne, la neîncrederea oamenilor muncii în ameliorarea situației, la reducerea activității lor în producție și la serviciu.

Manipulările nesancționate ale unor extremiști cu simbolurile de stat ale URSS și RSSM, apelurile și lozincile antistatale contrare proceselor restructurării duc la agravarea situației, la repulsii și confruntări tot mai intense între adepții diferitor asociații informale care acționează pe teritoriul republicii. Intensificarea confruntării în mediul participanților la mișcările de amatori, după cum demonstrează evoluția evenimentelor, nu exclude posibilitatea apariției unor focare de dezordine în masă, pentru a căror localizare organele afacerilor interne vor fi obligate să utilizeze toate forțele și mijloacele de care dispun.

În contextul tendințelor legate de evoluția situației social-politice din republică,

SUGERĂM:

1. Să se ridice considerabil nivelul muncii organizatorice, politico-educative și practice cu toate categoriile și păturile populației republicii, scop în care ar trebui:

a) să se antreneze neîntârziat toți membrii-supleanți ai CC al Partidului Comunist al Moldovei (până la eliberarea de la executarea funcțiilor principale) în activitatea de propagandă și agitație în colectivele de muncă, în organizațiile orașenești și raionale de partid;

b) în vederea defnirii obiectivelor concrete la momentul actual, obținerii și dezvoltării reacției, să se adopte tacticile unor acțiuni eficiente, orientate spre stabilizarea situației social-politice, să se organizeze întâlniri

lunare ale conducerii republicii cu activul de partid, cu secretarii comitetelor orașenești și raionale de partid;

c) să se desfășoare, cel puțin o dată la două săptămâni, întâlniri speciale cu conducătorii mijloacelor de informare în masă, cu scopul de a organiza expunerea obiectivă și reală a evoluției proceselor social-politice, a evenimentelor care se produc și a atitudinilor organelor de partid și sovietice, ale organizațiilor din provincie;

d) să se întreprindă măsuri concrete privind organizarea în masă a oamenilor cu scopul de a desfășura unele acțiuni de muncă patriotică în domeniile alimentară, ecologică și filantropică;

e) să se implementeze mai activ desfășurarea unor acțiuni de masă (întruniri ale cetățenilor în localități, la locul de trai, mitinguri în colective de muncă, instituții de învățământ) cu tematică politică.

2. Să se ridice în mod hotărât exigența față de conducătorii comuniști pentru starea climatului moral-psihologic în colectivele pe care le conduc, eficacitatea în munca de îndeplinire a obiectivelor economice care li s-au trasat. Să se dea o apreciere politică severă persoanelor ale căror acțiuni paralizează restructurarea, generează situații de conflict, provoacă amplificarea unor procese negative ce destabilizează situația în multe orașe și localități.

3. Să se organizeze o consfătuire specială a primilor secretari ai comitetelor de partid, cu participarea conducătorilor tuturor organelor de ocrotire a ordinii de drept, la care să fie elaborate cele mai acceptabile, în condițiile create, măsuri de întărire a ordinii publice și a legalității sovietice, de ameliorare a situației operative din republică.

4. Să se dispună ca organele de partid și sovietice să examineze în provincie ansamblul de probleme locative, sociale, de trai etc. nesoluționate care s-au acumulat în instanțele organelor afacerilor interne și să ia măsuri urgente pentru soluționarea lor. Să se organizeze regulat întâlniri ale secretarilor comitetelor orașenești și raionale ale PCM, ale președinților comitetelor executive cu angajații organelor și subunităților organelor afacerilor interne, la care să abordeze chestiuni legate de situația social-politică din orașe și raioane, în atmosfera creată [în prezent].

Să crească exigența față de comuniștii-colaboratori ai organelor de ocrotire a ordinii de drept pentru îndeplinirea strictă a directivelor Programului și Statutului PCUS, traducerea în viață a ideilor internaționalismului proletar, socialist și a patriotismului sovietic, activizării luptei pentru consolidarea prieteniei dintre popoarele URSS.

Ministru

V. Voronin

Pentru uz intern
12 septembrie 1989

HOTĂRÂREA

Biroului Comitetului Central al PC al Moldovei cu privire la Declarația CC al PCUS referitoare la situația din Republicile Sovietice Baltice

1. CC al PC al Moldovei menționează că Declarația CC al PCUS este justificată, că aceasta reflectă gravitatea situației din respectivele republici, fiind dictată de responsabilitatea pentru destinele popoarelor Uniunii Sovietice, pentru perspectivele restructurării. Documentul de față a suscitat atenția sporită a opiniei publice largi, a reprezentanților intelectualității și a colectivelor de muncă din republică. Comuniștii, oamenii muncii din republică examinează acest document în contextul general al măsurilor de normalizare a situației în sfera relațiilor interetnice, al proiectului Platformei PCUS în domeniul politicii naționale, al consolidării suveranității economice și politice a republicilor în cadrul unional.

2. CC al PC al Moldovei își exprimă îngrijorarea în legătură cu faptul că, **în ultimul timp, s-a complicat considerabil situația din republică. Revendicările care se conțin în declarațiile și scrisorile deschise ale unor organizații informale devin tot mai categorice, poartă caracter ultimativ, sunt însoțite de lozinci antisocialiste, antirusești, antimoldovenești, învinuiri ale conducerii republicii de naționalism și șovinism, de discriminarea atât a vorbitorilor de limbă moldovenească, cât și a celor de limbă rusă. Destabilizarea situației din republică ia amploare ca rezultat al mitingurilor și marșurilor interminabile, al grevelor politice** care au cauzat prejudicii economice și materiale considerabile colectivelor de muncă. CC al PC al Moldovei, oamenii muncii din republică condamnă orice apeluri la separatism, orice manifestări de naționalism și șovinism, încercări de a discredita restructurarea. Proiectul Platformei CC al PCUS în problema națională este o bază solidă pentru soluționarea problemelor ce țin de federația sovietică, de relațiile interetnice.

3. Secretariatul CC al PC al Moldovei, comuniștii din conducerea Prezidiului Sovietului Suprem și a Consiliului de Miniștri al RSS Moldovenești să ia toate măsurile pentru a nu admite escaladarea tensiunilor, destabilizarea situației și confruntările; să promoveze o politică echilibrată, ținând cont de pluralismul de opinii și situația reală. A accelera procesul de implementare în republică a principiilor de gospodărire socialistă (hozrasciot), autofinanțare, autorecuperare și autogestiune. A da ripostă manifestărilor de naționalism, șovinism, extremism, încercărilor unor persoane de a-și impune voința prin

ultimatumuri, greve, amenințări directe. A duce o luptă fără compromis cu orice organizație care alimentează vrajba interetnică, destabilizează ordinea publică, încalcă legile socialiste, propagă stările de spirit separatiste.

4. Secțiile ideologie și drept constituțional ale CC al PC al Moldovei, comitetele orășenești și raionale de partid, organizațiile primare de partid să asigure **studierea aprofundată, amplă și lămurirea proiectului Platformei CC al PCUS privind problema națională, a Declarației CC al PCUS cu privire la situația din Republicile Baltice Sovietice, a discursului, din 9 septembrie 1989, al secretarului general al CC al PCUS, președintelui Sovietului Suprem al URSS, M. S. Gorbaciov, la Televiziunea Centrală;** să aducă la cunoștința fiecărui locuitor al republicii esența chestiunilor ce țin de orânduirea federativă a URSS, armonizarea relațiilor dintre Uniune și republici, spectrul larg de aspecte ale construcției național-culturale. A lua măsuri urgente de creștere a culturii relațiilor interetnice. A organiza, în continuare, cluburi de discuții politice, consolidând elementele constructive, creatoare din activitatea acestora.

5. Comitetele orășenești și raionale de partid, organizațiile primare de partid să-și analizeze profund în campania de dare de seamă și de alegeri eficiența activității organizatorice, ideologico-educative, a implicării comuniștilor în consolidarea oamenilor muncii pe o temelie socialistă de principiu, în ameliorarea disciplinei conștientizate, în asigurarea unității în acțiunile ce țin de intensificarea proceselor de restructurare în spiritul celei de-a XIX-a Conferințe unionale de partid. A acorda atenție deosebită analizei stării de facto a relațiilor interetnice, a educației internaționaliste și patriotice a populației; în toate colectivele de muncă și în instituțiile de învățământ a aplica măsuri concrete de îmbunătățire a acestui gen de activitate. A intensifica educația populației în spiritul prieteniei dintre popoarele URSS, al înaltei responsabilități pentru realizarea sarcinilor generale, al majorării contribuției republicii la complexul economic al țării.

6. Comuniștii-conducători ai mijloacelor de informare în masă, în virtutea impactului în creștere al acestora asupra formării opiniei publice, să facă eforturi pentru ca fiecare jurnalist să-și conștientizeze responsabilitatea politică, astfel încât fiecare material să fie competent, pătruns de convingere comunistă autentică și de grijă cetățenească față de destinul restructurării, să contribuie la stabilizarea situației social-politice din republică, la consolidarea prieteniei dintre popoare.

Secretarul CC al PC al Moldovei

S. Grossu

Pentru uz intern
12 septembrie 1989

HOTĂRÂREA

Biroului Comitetului Central al PC al Moldovei

cu privire la aprofundarea cercetărilor științifice, ameliorarea predării și propagandei istoriei RSS Moldovenești în condițiile restructurării

Modernizarea revoluționară și restructurarea tuturor sferelor vieții sociale au servit drept impuls puternic în creșterea fermă a conștiinței și activismului social-politic al maselor. Ca rezultat, a sporit considerabil interesul oamenilor muncii din republică, în special al tineretului, față de studierea istoriei poporului moldovenesc, față de evenimentele din trecut; se manifestă în mod obiectiv necesitatea unei ulterioare interpretări științifice a acestora, **crește vertiginos rolul și importanța socială a cunoștințelor istorice.**

Etapa contemporană a restructurării dictează cu insistență căutarea creatoare a unor **abordări noi, neordinare ale istoriei** ca știință, aprofundarea cercetărilor în sfera relațiilor sociale și reorientarea acestora spre necesitățile practice, ameliorarea studierii, predării și propagandei cunoștințelor istorice, formarea la oamenii muncii a unei conștiințe istorice de neclintit.

În ultima perioadă, în republică, s-a activizat într-o oarecare măsură activitatea specialiștilor în științe sociale, literaților și publiciștilor, orientată spre reflectarea aspectelor puțin studiate din istoria Moldovei. Sunt organizate seminare cu participarea istoricilor, dezbateri la „*masa rotundă*”, în cadrul cărora sunt analizate probleme actuale de istorie, sunt identificate „spațiile albe” din istoria RSS Moldovenești, care merită a fi cercetate în mod special. Materiale pe teme istorice sunt publicate în presa periodică, sunt transmise în diverse forme la radio și TV. La inițiativa opiniei publice au fost create Asociația Istoricilor din republică, organizațiile orășenești și raionale cu profil istoric și culturologic.

S-a efectuat un anumit volum de lucru pentru înveșnicirea memoriei celor căzuți în lupta pentru puterea sovietică, în perioada de ocupație și în anii Marelui Război pentru Apărarea Patriei. Recent, CC al PC al Moldovei a adoptat mai multe decizii cu privire la destinele organizației comuniste din Basarabia și ale membrilor acesteia după reunirea cu Patria sovietică, cu privire la comemorarea victimelor represiunilor staliniste.

Totodată, numeroase aspecte din istoria Moldovei necesită a fi studiate mai profund și multilateral. În istoriografia moldovenească se observă o deviere de la adevărul istoric, lustruirea realității, renunțarea la analiza

tendințelor, fenomenelor, proceselor negative, în special în sfera relațiilor interetnice. În unele cazuri se încalcă principiul istorismului, are loc depersonalizarea proceselor istorice, se admite schematismul și inexpresivitatea expunerii. În plus, se atestă existența „spațiilor albe”, care vizează segmente vaste din istoria Moldovei.

În ultimii ani au devenit obiectul unor dezbateri acute diverse aspecte din istoria Moldovei – de la sfârșitul sec. XVIII și până la mijlocul sec. XX. În acest context, se evidențiază cu precădere evenimentele istorice din 1812, 1918 și 1940. Este apreciat în mod contradictoriu pactul de neagresiune sovieto-german din 23 august 1939.

Sunt cercetate insuficient etnogeneza moldovenilor, formarea națiunii moldovenești burgheze și socialiste. Practic, lipsesc lucrările de sinteză în domeniul arheologiei și etnografiei moldovenești, nu sunt elucidate problemele ce țin de simbolurile statale și naționale.

Procesul de formare a conștiinței istorice întregre este reținut și de activitatea, încetinită nejustificat, de pregătire pentru editare a materialelor documentare și de cercetare științifică din moștenirea istorică a poporului. Se tergiversează apariția schițelor de istorie a gândirii filosofice și social-politice din Moldova; nu se reeditează suficient moștenirea istoricilor, literaților și gânditorilor din trecut, a fost delăsată activitatea de cercetare a ținutului natal. Extrem de actuală este necesitatea de a revizui la modul serios și de a reinterpretă obiectiv întreaga activitate a organizației republicane de partid în scopul elaborării unei lucrări generalizatoare, care ar răspunde concepției moderne privind rolul partidului în societate.

Tergiversarea în continuare a soluționării problemelor menționate, dar și a altor probleme arzătoare, frânează în măsură considerabilă elaborarea celor mai importante direcții de cercetare în domeniul istoriei RSS Moldovenești, are un impact negativ asupra formării conștiinței istorice a maselor largi și a opiniei publice, în ansamblu, admite speculațiile în ceea ce privește „spațiile albe” din istorie.

Nu corespunde criteriilor moderne nivelul predării istoriei în școlile de cultură generală și în cele tehnico-profesionale din republică; acesta nu contribuie la formarea la elevi a unei viziuni complexe asupra istoriei naționale din vremuri străvechi și până în zilele noastre. În instituțiile medii de specialitate, istoria, în calitate de disciplină aparte, nu este inclusă în programele de studii, iar în instituțiile de învățământ superior, istoria este predată temeinic doar la facultățile de istorie. O problemă de primă importanță pentru întreg sistemul de învățământ o constituie elaborarea manualelor moderne și a materialelor metodice la istoria RSS Moldovenești.

Necesită o ameliorare considerabilă activitatea de propagare a cunoștințelor istorice. Lipsa unei coordonări în domeniu conduce la faptul că, în multe cazuri, nu se ține cont de particularitățile și interesele spirituale ale diferitelor categorii ale populației. Uneori, acest gen de activitate este realizat fără o argumentare suficientă și fără cumpătarea cuvenită. Ca rezultat, în presă apar interpretări unilaterale, simpliste ale unor fenomene și evenimente complexe, puțin studiate, din trecutul poporului moldovenesc. În legătură cu acest fapt, se impune acut necesitatea de a revizui și de a lărgi nomenclatorul edițiilor de popularizare a științei și istorico-publicistice.

Comitetul Central al PC al Moldovei

HOTĂRĂȘTE:

1. A recunoaște că, în condițiile modernizării revoluționare a societății, ale apariției unui interes profund față de evenimentele din trecut și a dorinței de a le înțelege în toată amploarea lor, ale creșterii vertiginoase a rolului cunoștințelor istorice în societate, starea cercetării, predării și propagării istoriei RSS Moldovenești nu corespunde cerințelor restructurării, noii situații ideologice și politice instaurate în țară și în republică.

2. Academia de Științe a RSS Moldovenești, Institutul de Istorie a Partidului de pe lângă CC al PC al Moldovei, Arhiva Centrală de Stat a RSS Moldovenești, în comun cu organizațiile obștești, să înceapă a aplica de urgență măsuri de amploare, primordiale și de perspectivă, menite să asigure dezvoltarea cercetărilor istorice, lichidarea „spațiilor albe”, democratizarea activității arhivistice, editarea și reeditarea manualelor, documentelor istorice, moștenirii științifice a reprezentanților de vază ai istoriografiei moldovenești și ai gândirii sociale progresiste. A acorda atenție sporită studierii aprofundate a legăturilor reciproce de fraternitate dintre poporul moldovenesc și alte popoare ale URSS, relațiilor naționale și internaționale, chestiunilor de educație internaționalistă și patriotică. La conferințe științifice, sesiuni, simpozioane, în publicațiile academice și social-politice, în presa periodică a organiza discuții ample pe marginea rezultatelor obținute în cadrul cercetărilor istorice.

3. În scopul elaborării științifico-teoretice aprofundate a lucrărilor în domeniul relațiilor naționale, extinderii bazei științifice și informaționale în domeniu **a crea în cadrul Institutului de Istorie a Partidului de pe lângă CC al PC al Moldovei un sector al istoriei, teoriei și practicii relațiilor interetnice**. A pune în sarcina noii structuri științifico-organizaționale analiza dezvoltării teoriei marxist-leniniste cu privire la națiune și relații naționale, studierea aprofundată a activității istorice a organizației republicane de partid în vederea înlăturării politicii naționale a PCUS în Moldova, elaborarea recomandărilor practice pentru structurile de partid și sovietice.

4. Academia de Științe a RSS Moldovenești să soluționeze chestiunile ce țin de editarea în baza Analelor AȘ a RSSM a unei reviste științifico-teoretice cu profil istoric, cu o periodicitate trimestrială și un volum de 8 coli de autor, în limbile moldovenească și rusă. A accelera formarea și a dinamiza activitatea secțiilor de relații interetnice, de găgăuzologie și de bulgaristică. Secția de etnografie și de studiu al artelor să intensifice activitatea de cercetare în domeniul etnogenezei popoarelor Moldovei, formării populațiilor și a națiunilor, analizei retrospective a acestora.

5. Ministerul Învățământului al RSS Moldovenești să **revizuiască programele de studii și să introducă cursul separat de istorie a RSS Moldovenești** în școlile de cultură generală și în cele tehnico-profesionale, în instituțiile de învățământ superior și în cele medii de specialitate, fiind prevăzute și lecții practice vizând problemele actuale din trecutul istoric, examene de absolvire, colocvii diferențiate la disciplina dată. A spori numărul de școli cu studiere aprofundată a disciplinelor umaniste, a practica desfășurarea diverselor concursuri, olimpiade la istoria ținutului natal.

6. Ministerul Învățământului al RSS Moldovenești, Comitetul de Stat pentru Edituri al RSS Moldovenești, AȘM să ia măsurile necesare în vederea pregătirii pentru tipar și a editării în termene restrânse a manualelor, creștomatiilor, materialelor metodice, cărților pentru lectură la istoria RSS Moldovenești, materialelor ilustrativ-didactice, mijloacelor tehnice de instruire pentru școlile de cultură generală, literaturii de popularizare a științei.

7. Comitetul de Stat pentru Edituri al RSS Moldovenești să asigure editarea prioritară a literaturii de popularizare a științei, culegerilor și lucrărilor originale, consacrate „spațiilor albe” din istoria Moldovei; lansarea edițiilor biografice, de memorii, inclusiv a biografiilor politice ale cunoscuților activiști de partid și de stat, revoluționari de profesie.

8. Secția ideologie a CC al PC al Moldovei, comitetele orășenești și raionale de partid să subordoneze întreaga activitate politică de masă soluționării problemelor actuale din viața obștească, formării conștiinței socialiste moderne și a culturii democratice. A restructura activitatea ideologică a organizațiilor de partid în vederea asigurării condițiilor pentru dialogul social extins, prin prisma situației social-politice reale, fără a admite devieri de la principiul istorismului, fără a ignora sau a nesocoti importanța condițiilor, faptelor și fenomenelor istorice concrete.

9. Comitetul de Stat pentru Televiziune și Radiodifuziune al RSS Moldovenești, redacțiile ziarelor și revistelor, administrația Societății Știință din RSS Moldovenească să efectueze un volum de lucru concret în vederea pregătirii unor cicluri de emisiuni, lecții și grupaje de materiale cu tematică istorică, având ca scop formarea unei opinii publice obiective. Acest program

de activitate să fie considerat drept o importantă comandă socială, adresată colectivelor științifice de istorici și de alți specialiști în științe sociale.

10. Secția generală a CC al PC al Moldovei, Arhiva Centrală de Stat a RSS Moldovenești să creeze o comisie competentă în componența specialiștilor-arhiviști, istoricilor specializați în studierea surselor istoriografice originale, reprezentanților cercurilor obștești, abilitată cu revizuirea materialelor documentare, fondurilor arhivei de partid din cadrul Institutului de Istorie a Partidului și a Arhivei Principale de Stat a RSS Moldovenești în vederea punerii nestingherite a acestora la dispoziția cercetătorilor.

11. Având în vedere necesitatea acută și importanța social-politică a cercetărilor științifice, studierii și propagandei istoriei Moldovei, a aproba programul activităților prioritare și de perspectivă, **lista de publicații în domeniul istoriei Moldovei pentru anii 1989-1995**. A pune în sarcina Secției ideologie a CC al PC al Moldovei controlul privind executarea prezentei hotărâri. A publica textul în expunere al prezentei hotărâri în presa republicană.

Secretarul CC al PC al Moldovei

S. Grossu

CONSIDERAȚII PRIVIND PRĂBUȘIREA COMUNISMULUI ÎN RDG

Nicolae Gălățeanu

Conducerea de la București a manifestat un mare interes față de evoluțiile din țările socialiste, mai ales atunci când au început să apară primele semne notabile despre posibila prăbușire a sistemului. Ca expresie a acestui interes, în 1981, Centrul de Informații Externe a trimis într-o misiune de documentare în Polonia, timp de trei luni, un ofițer din cadrul Direcției de Analiză, pentru a raporta zilnic, de la fața locului, despre evoluția „crizei” poloneze la începuturile ei. Ulterior, în septembrie-octombrie 1989, odată cu declanșarea pe scară largă a manifestațiilor anti-regim din RDG, un alt ofițer cu experiență din Direcția de Analiză a CIE a fost trimis în misiune specială la Berlin pentru a informa de la fața locului despre evenimentele în desfășurare de la est-germani.

Astăzi, la trei decenii de la acele evenimente, misterele nu au fost elucidate complet nici în Germania, deși fără îndoială acestea sunt mai puțin numeroase decât în cazul României. (Redacția).

*

În preajma celei de a 30-a aniversări a evenimentelor ce au marcat colapsul Republicii Democrate Germane și au deschis calea spre reunificarea, în scurt timp, a Germaniei, spiritele continuă să fie încinse. Disputa dintre istorici, desfășurată cu aceeași vehemență ca la împlinirea fiecărui număr întreg de lustri de la ceea ce, pentru a folosi un termen acceptat de toate părțile și persoanele implicate în discuție, a fost „**revoluția pașnică**” a est-germanilor, vizează cauzele imediate, actorii și semnificația protestelor ce au avut loc în toamna anului 1989 în mai multe orașe, în special Leipzig și Dresda (parțial și în Berlinul de Est, care fiind capitală oferea condiții mai puțin propice desfășurării unor activități de contestare a politicii oficiale a statului).

Tematic, disputa este polarizată în jurul a două opinii contrare privind categoria de persoane căreia îi revine meritul pentru pregătirea, declanșarea și derularea acțiunilor publice care au dus la erodarea puterii statale a dictaturii est-germane și la renunțarea de către aceasta la apărarea Zidului Berlinului.

Unii dintre istorici susțin că acțiunea „*opoziției*” est-germane, care a urmărit realizarea obiectivelor sale fără implicarea poporului, a fost decisivă pentru cristalizarea și canalizarea mișcării revoluționare. Alții consideră că rolul principal l-au jucat masele populare, în special numărul mare de persoane doritoare să părăsească RDG, care, prin participarea la manifestațiile de protest,

fără a fi fost motivate în vreun fel de către opoziție, au avut contribuția principală la prăbușirea regimului comunist.

De la început se impun unele precizări în legătură cu termenii folosiți de istoricii germani în discuția despre circumstanțele și cauzele sfârșitului dictaturii comuniste din RDG. Prin „*opoziție*” nu se înțeleg partidele din așa-numitul „*Bloc Democratic*”, respectiv „*Uniunea Creștin-Democrată din Germania (RDG)*” și „*Partidul Liberal-Democrat din Germania (RDG)*”, care nu numai că nu s-au situat vreodată pe poziții contrare regimului condus de „*Partidul Unității Socialiste din Germania*” (PSUG), ci l-au sprijinit până în ultimele sale clipe de existență. Opoziția la care se referă istoricii a constat, în principal, din grupările de activiști pentru drepturile cetățenești înființate, după cum se pretinde, începând cu jumătatea anilor 1980 și ajunse la notorietate publică în ultimii doi ani de existență a RDG prin intermediul mass-mediei occidentale, în special a celei din Republica Federală Germania. În acest sens, sintagma „*opозиția și mișcarea pentru drepturile cetățenești*” utilizată în unele materiale este în mare măsură tautologică și de natură să creeze o impresie inexactă asupra situației. Categoria persoanelor care doreau să părăsească RDG s-a constituit treptat începând încă din perioada imediat următoare semnării Actului Final al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa, fiind inspirată de prevederile acestui document. Deși serviciul de securitate STASI primise ca sarcină principală combaterea fenomenului, conducerea PSUG a hotărât să fie aprobate cererile de emigrare, în special în cazurile „*insistente*”, astfel că până în 1984 nu mai puțin de 48.000 de persoane au putut pleca definitiv din țară. Atitudinea autorităților est-germane în chestiune nu era motivată de considerente umanitare, ci, în mod paradoxal, de o anumită presiune din partea Moscovei, care încerca să convingă statele vestice că CSCE a determinat o liberalizare a lagărului comunist, cât și de dorința factorilor responsabili din RDG de a scăpa de o problemă spinoasă și, nu în ultimul rând, de existența unui credit de mai multe miliarde de mărci oferit de Germania de Vest în cadrul procesului de destindere intergermană. În cele ce urmează vom folosi termenii de *revoluție (pașnică)*, *opозиție* și *opozanți, doritori de emigrare* fără ghilimele sau alte marcaje grafice care ar semnala o poziție de contestare a semnificațiilor descrise mai sus.

Istoriografia germană a cercetat și documentat reperatele esențiale ale ultimei etape, din cursul anului 1989, a procesului de prăbușire a sistemului politic dictatorial din RDG, acestea fiind, într-o enumerare extrem de sumară următoarele: protestele puternice declanșate în urma falsificării alegerilor locale de la 7 mai; fuga din țară în cursul verii a unui număr mare de cetățeni est-germani prin breșa operată de autoritățile ungare la frontiera cu Austria; înființarea la începutul lunii septembrie în Berlinul de Est, din inițiativa unui

grup de 30 de intelectuali, a organizației „Noul Forum”; „căderea” Zidului Berlinului la 9 noiembrie. La momentul respectiv, toate acestea erau privite, atât de către factorii implicați cât și de observatorii politici externi, ca pași importanți în direcția reformării comunismului din statul est-german și în nici un caz ca semnale ale sfârșitului acestuia. Neclarificate au rămas până în prezent locul și rolul opoziției, în accepția menționată mai sus, în derularea revoluției pașnice.

Sute de mii de oameni demonstrând la Leipzig la 24 octombrie 1989 pentru mai multă democrație, drepturi cetățenești și reforme în RDG.

Acest aspect a constituit obiectul unei polemici, desfășurate prin intermediul mass-mediei germane în ultimele câteva luni, între doi cercetători germani, care s-au dedicat timp de mai mulți ani studierii problematicii în discuție. Aceștia sunt istoricul Ilko-Sascha Kowalczuk, autor, printre altele, al cărților „Joc final. *Revoluția din 1989 în RDG*” și „Preluarea. *Cum a devenit Germania de*

Est componentă a Republicii Federale Germania”, și Detlef Pollack, profesor de sociologie a religiei la Universitatea din Münster, autor al unui număr mare de studii referitoare la protestele politice și grupările alternative din RDG.

Primul dintre aceștia, **Ilko-Sascha Kowalczuk**, susține că „*opoziția și mișcarea pentru drepturile cetățenești*” din RDG au avut rolul decisiv în pregătirea și desfășurarea revoluției. În opinia sa, pentru crearea unei „*situații revoluționare*” este nevoie de întrunirea mai multor factori, printre aceștia numărându-se existența unui număr suficient de oameni curajoși care să ia în mâinile lor frâiele acțiunii, să declanșeze primele măsuri, să creeze și să motiveze masa de aderenți necesară. Toate acestea au fost asigurate de către opoziție, de către cei 2.000-3.000 de activiști pentru drepturile cetățenești, pe baza experienței lor datând de la jumătatea anilor 1980, pe care au valorificat-o în vara și toamna anului 1989. Ei au creat un spațiu public pentru acțiunea comună a tuturor insurgenților din etapa decisivă a luptei, au elaborat și răspândit cultura și limbajul revoluției și au formulat revendicările acesteia. Deosebit de importantă a fost în acest context contribuția „*Noului Forum*”. În viziunea lui Kowalczuk, procesul revoluționar a fost opera acestui număr redus de oameni, care au acționat cu hotărâre, în timp ce masa cetățenilor de rând a stat și a așteptat, punându-se în mișcare abia după ce succesul revoluției a devenit iminent și chiar vizibil.

Detlef Pollack, în schimb, apreciază că din analiza multitudinii de cauze interne și externe ale prăbușirii regimului patronat de PSUG rezultă că principala contribuție a avut-o protestul maselor. Însă în perioada săptămânilor

în care se înfiripa acest proces, grupările opoziției, în frunte cu „*Noul Forum*”, erau preocupate de cu totul alte lucruri decât organizarea de demonstrații. Obiectivul lor strategic, în acele momente, îl constituia stabilirea unor canale de dialog cu populația și cu diferite forțe din societatea est-germană, inclusiv cu PSUG, motiv pentru care „*activismul lipsit de discernământ*” era considerat un comportament riscant. Grupările de opozanți au reprezentat, într-adevăr, un factor de cristalizare a procesului revoluționar, acțiunea lor însă nu a constituit resortul principal al acestuia. În opinia lui Pollack, dorința unui uriaș număr de cetățeni de a părăsi țara a fost decisivă pentru realizarea demonstrațiilor, care au constituit un semnal clar pentru toți factorii responsabili din RDG că starea de lucruri generală din societate nu mai putea continua.

Pentru a-și susține afirmațiile de mai sus, Pollack enumeră, într-o retorică ușor agresivă, care denotă o dificultate în găsirea unor puncte de vedere comune în disputa cu Kowalczyk, o serie de argumente bazate pe propriile cercetări în domeniul istoriei statului comunist est-german. Astfel, susține el, succesul revoluției din RDG nu poate fi asumat de micul grup de opozanți ai regimului existent în toamna anului 1989. În perioada de câteva luni imediat anterioară demonstrațiilor masive de la Leipzig, în oraș existau 20-25 de grupări de opozanți având de regulă câte 15-20 de membri. Această opoziție, care avea ca obiect de preocupare problematici precum pacea, justiția socială sau protecția mediului, au încercat timp de mai mulți ani să mobilizeze populația, nereușind să atragă însă mai mult de 200-300 de participanți la acțiunile pe care le organiza.

Pollack face o diferență netă între protestul singular al opozanților și demonstrațiile din toamna anului 1989, sub aspectul dinamicii, al grupurilor ce acționau și al motivației. În lunile septembrie și octombrie nu s-a înregistrat nici un apel de participare la protestul oficial din partea grupărilor de opozanți. Faptul nu este întâmplător, având în vedere că inițiatorii „*Noului Forum*” intenționau să desfășoare o activitate legală, motiv pentru care la 19 septembrie au solicitat înregistrarea „*Noului Forum*” ca asocierie oficială. În acest context ar fi fost din partea lor o idee strategic greșită să se poziționeze de partea demonstrațiilor neautorizate. Și, oricum, majoritatea opozanților nu se considerau dușmani ai RDG, nu urmăreau prăbușirea socialismului, ci doar reformarea acestuia. La 26 octombrie, când numărul demonstrațiilor de la Leipzig ajunsese la 300.000, Sebastian Pflugbeil, purtătorul de cuvânt al „*Noului Forum*”, se pronunța „*extrem de critic*” la adresa demonstrațiilor respective.

Ar fi nedrept să se desconsidere curajul, perseverența și sacrificiile opozanților din RDG. În același timp ar fi eronat să se considere că aceștia ar fi

organizat protestul de la Leipzig, că ar fi stat în fruntea acestuia, că l-ar fi „transferat din biserică în stradă”. Detlef Pollack citează în acest sens un studiu din 1993, semnat de cercetătorii Karl Dieter Opp și Peter Voss, intitulat „Die volkseigene Revolution“ (în traducere: „Revoluția de stat”, atributul din titlu având aceeași semnificație ca în sintagma „întreprindere de stat” din terminologia economică est-germană), în care autorii apreciază că rata participării la proteste a opozanților a fost la fel de redusă ca și cea a întregii populații a orașului Leipzig.

La demonstrația din 4 septembrie 1989, opozanții au defilat sub deviza „Pentru o țară liberă cu oameni liberi”. Într-o filmare difuzată în aceeași zi de postul vest-german de televiziune ARD se pot observa printre demonstrații și „normalos” (termen peiorativ care desemnează „masa oamenilor de rând”) doritori de emigrare, care scandau „Vrem să plecăm”. Opozanții aveau să reacționeze peste o săptămână cu o acțiune sub lozincă „Noi rămânem aici”, ceea ce exprima o atitudine justificată, având în vedere că, de la deschiderea din luna august a frontierei dintre Ungaria și Austria și fuga în Vest a mii de cetățeni ai RDG (episod care, după cum se știe, a intrat în conștiința europenilor ca una dintre primele reușite ale revoluției globale împotriva comunismului), rămânerea sau plecarea erau deja opțiuni alternative. Se poate aprecia, așadar, că dinamica și semnificația acțiunii de protest au fost impuse de cei dornici să plece, în timp ce „opozitia” doar a reacționat. Detlef Pollack își amintește că unul dintre membrii „Cercului de Lucru pentru Libertate”, care se număra printre cele mai reprezentative grupări de opoziție din Leipzig, declara într-un interviu din 1990 că demonstrațiile fuseseră inițiate de către doritorii de părăsire a țării, iar opozanții au fost... coparticipanți.

În timp ce Ilko-Sascha Kowalczyk neagă contribuția populației „normale” la declanșarea și derularea evenimentelor, Detlef Pollack susține că fără „disponibilitatea spontană” a oamenilor de a se aduna la locul acțiunilor de protest nu s-ar fi ajuns la demonstrațiile de masă din Leipzig. Cetățenii nu au fost chemați de niciuna din grupările de opozanți, care nici nu dispuneau de posibilități mediatice în acest sens. Pentru a asigura un minimum de obiectivitate susținerii sale despre „spontaneitatea” acțiunii populare, Pollack concede, totuși, că opozanții organizau de mai mult timp renumitele „rugăciuni pentru pace”, iar cei care doreau să se alăture mișcării protestatere știau că-i pot găsi în fiecare luni la ora 17.00 la biserica Sf. Nikolai, care devenise punctul de cristalizare a acțiunilor revoluționare.

Detlef Pollack consideră că istoricii și politologii ar trebui să păstreze o mai clară distanță obiectivă față de obiectul cercetării lor. Dacă aceștia, precum Ilko-Sascha Kowalczyk, vor aborda istoria RDG din perspectiva imperativului moral, căutând să stabilească dacă oamenii au manifestat rezistență față de

regimul comunist sau dacă opoziția lor a fost suficient de puternică și considerându-i „cărători de apă la moara sistemului” pe cei care nu au manifestat un militantism evident, nu vor descoperi mare lucru prin cercetarea lor, nici despre realitățile vieții în statul comunist est-german, nici despre sfârșitul acestuia.

Un demers de armonizare a pozițiilor celor doi istorici germani menționați mai sus, respectiv o încadrare a lor într-o viziune interpretativă mai largă, a fost oferit recent de către istoricul și politologul **Rainer Eckert**, director până în anul 2015 al „Forumului pentru istoria recentă” din Leipzig, coordonator sau autor a numeroase studii despre istoria RDG. (Născut în anul 1950 la Potsdam, Eckert s-a manifestat încă din tinerețe ca opozant al regimului condus de PSUG. Viața lui a fost marcată de numeroase privațiuni derivate din această situație. În 1988, STASI îl încadra încă în categoria „dușmanilor statului”.)

Rainer Eckert apreciază că, în principiu, germanii sunt un popor incapabil de revoluție sau fără apetit pentru revoluții. De aceea, revoluțiile germane din 1848-1849 (revoluția burgheză), 1918-1919 (crearea Republicii de la Weimar) sau 1953 (revolta împotriva dictaturii PSUG) nu sunt deosebit de prezente ca factor mobilizator în conștiința publică a poporului german. În plus, revoltele germanilor au fost sortite eșecului, sau, în orice caz, lipsite de aura pe care au avut-o revoluțiile britanicilor, ale francezilor sau ale americanilor. În anul 1989 a izbucnit, totuși, soldându-se cu o victorie neașteptată, o revoluție „într-un stat german parțial”, ai cărui conducători erau atât de solid așezați în scaune încât orice gest de opoziție împotriva lor putea fi considerat ca lipsit de sens. Evenimentul părea cu atât mai puțin plauzibil cu cât a avut loc într-un mic segment al Germaniei divizate, fără vărsare de sânge. S-a născut astfel întrebarea, cine era responsabil pentru producerea acestei revoluții, care a zguduit din temelii comunismul est-german, și ce loc urma să ocupe acesta în istoria națională a germanilor.

În demersul său, Rainer Eckert trece succint în revistă mai multe puncte de vedere. Astfel, adepții teoriei conform căreia istoria este făcută de acțiunile marilor bărbați i-au considerat părinți ai acestei revoluții germane pe Mihail Gorbaciov, secretarul general al PCUS, pe Ronald Reagan, președintele SUA, sau pe Helmut Kohl, cancelarul federal al Germaniei de Vest. Alții susțin că n-a fost vorba de o revoluție, pentru că nu a curs nicio picătură de sânge, ci, pur și simplu, de o implozie a dictaturii, care s-ar fi spulberat ca un balon de săpun (deși, apreciem noi, nu acesta pare să fie modul în care dictaturile își dau obștescul sfârșit). Un alt aspect este acela că sarcina interpretării evenimentelor a fost asumată în cea mai mare măsură de vest-germani, pe când revoluționarii înșiși au avut rețineri în a se implica în această activitate. Așa se explică și

cariera unui termen destul de tern, cel de „*schimbare*”, pe care l-a acreditat, printre alții, ultimul secretar general al PSUG (Egon Krenz, care îl înlocuise în funcție, la 18 octombrie 1989, pe Erich Honecker, deținător al funcției din 1971) în încercarea de a găsi o formulă justificativă pentru continuarea regimului comunist. A durat mai mulți ani până când termenul a fost înlocuit cu cel corect de „*revoluție*”.

La 30 de ani de la izbânda revoluției pașnice a est-germanilor, disputa în legătură cu semnificațiile acesteia nu s-a încheiat încă, apărând în continuare noi puncte de vedere și noi argumente. Împreună cu alți cercetători și analiști care se ocupă de problematica revoluției din Germania de Est, Rainer Eckert apreciază că aceasta nu poate fi înțeleasă într-o interpretare simplă sau uniformă. Printre altele ar trebui reconsiderat rolul lui Mihail Gorbaciov. Chiar dacă politica reformistă a acestuia a avut un efect de consolidare a forțelor opoziționiste din țările socialiste est-europene, el însuși era preocupat de salvarea dictaturii comuniste, cel puțin în Uniunea Sovietică, și pentru aceasta recurgea chiar la folosirea forței. O mai mare influență avuseseră, de-a lungul timpului, politica de destindere promovată de statele occidentale și urmările Procesului Helsinki, care au însuflețit și acțiunea opoziției din RDG. Se adaugă la acestea influența tot mai puternică a mișcării pentru drepturile cetățenești și a „*rezistenței*” din țările comuniste, „*Solidaritatea*” din Polonia fiind semnificativă în acest sens.

Rainer Eckert afirmă că în statul dictaturii est-germane a existat, într-adevăr, o activitate de opoziție (biografia lui fiind un exemplu în sensul unui astfel de militantism). Influența acesteia asupra maselor a fost însă redusă, lucru care avea să se schimbe abia în perioada 1988-1989. Începând din 1988 au fost organizate, în special la Leipzig și în Berlinul de Est, acțiuni de stradă despre desfășurarea cărora populația a aflat din mass-media vest-germană. Multe persoane își mai amintesc și astăzi, de pildă, de protestele organizate în Berlinul de Est împotriva demonstrației, organizate de autorități, în memoria Rosei Luxemburg și a lui Karl Liebknecht în ianuarie 1988. Cu adevărat semnificative au fost protestele declanșate în urma falsificării rezultatelor alegerilor locale din mai 1989, precum și acțiunile de condamnare a masacrului din Piața Tienanmen din Beijing. Deși îndeobște este subestimată influența adunărilor ecumenice organizate de bisericile din RDG, Rainer Eckert atribuie și el Bisericii Evanghelice un rol extrem de important în exersarea, în partea a doua a anului 1989, a capacității de mobilizare și de comunicare în public, precum și a organizării concrete a protestelor.

Deși consideră că opoziția nu a avut contribuția decisivă la declanșarea revoluției, Rainer Eckert acceptă, în parte și nuanțat, poziția lui Ilko-Sascha Kowalczyk, susținând că a existat o cooperare între mișcarea civică și masa

cetățenilor, în principal prin intermediul „rugăciunilor pentru pace” organizate de Biserica Evanghelică. În opinia sa, marile demonstrații din Leipzig din luna septembrie 1989 nu ar fi existat fără contribuția activiștilor pentru drepturile omului, care au atras poporul prin sloganurile: „Noi rămânem aici” și „Noi suntem poporul”. După „căderea” Zidului Berlinului, însă, nu mai era necesară o mobilizare a maselor, care se puteau manifesta acum singure, fără nicio constrângere. Lucrul acesta s-a evidențiat în lunile imediat următoare, în cadrul campaniei pentru primele alegeri libere pentru Camera Populară (parlamentul RDG), ce urmau să aibă loc în martie 1990. De data aceasta, masele au demonstrat sub devizele „Suntem un popor” și „Nu mai vrem niciodată socialism, ci libertate și bunăstare”. Poporul optase. Se anunța astfel sfârșitul într-un viitor aproape previzibil al statului comunist est-german.

Drept concluzie, Rainer Eckert apreciază că dezbaterea publică, inclusiv de pe poziții încă divergente, oferă avantajul emiterii unor noi puncte de vedere și al obținerii unei mai mari clarități în legătură cu natura și semnificațiile revoluției pașnice din 1989 a est-germanilor.

În încheiere inserăm și o altă apreciere a evenimentelor analizate în prezentul articol, aparținând lui **Eckhard Jesse**, profesor de științe politice la Universitatea Tehnică din Chemnitz, care într-un eseu din 2015 intitulat „Sfârșitul RDG” pune prăbușirea statului comunist est-german sub semnul „*paradoxului Tocqueville*”, conform căruia revoluțiile izbucnesc nu atunci când presiunea din partea sistemului politic autoritar se manifestă în modul cel mai dur, ci abia în momentul în care regimul dictatorial a devenit mai tolerant și și-a manifestat deja disponibilitatea de a recurge la reforme, așadar atunci când nemulțumirile maselor asupra se pot manifesta cu mai puține riscuri. Principiul, demonstrat de către Alexis de Tocqueville în legătură cu situația din Vechiul Regim din Franța lui Ludovic al XVI-lea în preajma revoluției din 1789, este perfect aplicabil la ceea ce s-a întâmplat în Uniunea Sovietică și în țările din Europa de Est în urma lansării de către Mihail Gorbaciov a proiectului de reformare a comunismului cunoscut sub numele de „*perestroika*”. Continuându-și argumentarea, Eckhard Jesse afirmă că „*sfârșitul statului de dictatură al RDG, care se subsumează încheierii unei perioade din istoria universală, poate fi înțeles numai pe fondul evoluțiilor fără precedent din Uniunea Sovietică (...), aceasta jucând un rol la fel de important în edificarea dictaturii conduse de PSUG ca și în demolarea acesteia. Gorbaciov nu a fost doar groparul Uniunii Sovietice, ci și al RDG, oricât de mult ar contrazice acest fapt intențiile sale. Ceea ce urmărea erau reformele, ceea ce a realizat a fost sfârșitul socialismului real existent*”.

SERVICII SECRETE

INTELLIGENCE MOZAIC

Alexandru Omeag

„CARTIȚA” CIA DIN KREMLIN DECONSPIRATĂ CHIAR DE PREȘEDINTELE DONALD TRUMP

Directorul pentru Relații Publice al Agenției Centrale de Informații, **Brittany Bramell**, a criticat recent „lipsa de acuratețe” a relatărilor mass-media americane din prima decadă a lunii septembrie a.c. referitoare la „folosirea repetată și neadecvată de către președintele Donald Trump a unor informații sensibile”, care ar fi forțat CIA să procedeze la extragerea din Rusia a unei „cârțițe” aflate în apropierea președintelui Vladimir Putin.

Oficialul de la Langley a mai precizat că deciziile Agenției în cazuri de extracție sunt chestiuni de „viață sau moarte”, având la bază „analize solide, verificate, și nu speculații cum că președintele națiunii, care are zi de zi acces la cele mai secrete informații, nu le-ar fi folosit corect”.

Oleg Smoleinkov

Conform unor comentarii ale postului de televiziune CNN, **decizia exfiltrării ar fi fost luată în 2017, la scurt timp după întrevvedereea Trump-Putin**, când liderul de la Casa Albă s-a folosit repetat și lipsit de diplomatie de informații extrem de sensibile primite de la CIA. Conducerea de la acea vreme a Agenției a considerat că **gafele**

președintelui Trump se vor solda cu identificarea rapidă de către ruși a „cârțiței” de la Kremlin.

Din puținele informații care au „transpirat” de la aflarea știrii difuzate de CNN la 9 septembrie 2014, am putea face doar **unele speculații**, pe care timpul sau dezvoltări ulterioare le-ar putea confirma, completa sau infirma:

◆ în urmă cu circa zece ani, CIA a stabilit o **relație strânsă** cu un tânăr oficial rus, care a avansat rapid în cariera guvernamentală, **un spion bine plasat la nivelul cercului doi de putere**. Primele informații sensibile primite de la agent (**implicarea Rusiei în alegerile prezidențiale americane din 2016**) păreau incredibile, sfidând provocarea. Date convergente venite ulterior din alte surse au făcut din „cârțița” moscovită unul dintre cei mai valoroși și protejați agenți;

◆ după mult-controversata întrevvedere Trump-Putin, CIA a considerat că viața agentului este în pericol și a decis extragerea acestuia din Rusia. Situația se complică după ce „cârțița” a refuzat propunerea, invocând motive familiale. Analiztii de la Langley se întrebau dacă nu cumva a fost un joc operativ al Serviciului de Informații Externe al Federației Ruse, adică aveau de-a face cu un agent dublu;

◆ Mike Pompeo, directorul de la acea vreme al Agenției Centrale de Informații, a gestionat cu profesionalism situația apărută, pornind de la premisa că informatorul era prea valoros pentru a fi abandonat. Și a avut dreptate: agentul a acceptat exfiltrarea și, după o excursie în Muntenegru, a ajuns împreună cu soția și cei trei copii pe pământ american;

◆ identitatea „cârțiței” este deja cunoscută: **Oleg Smolenkov**, un diplomat de 50 de ani, asistentul lui Iuri Ușakov, consilier pe probleme internaționale al președintelui Vladimir Putin;

◆ **Ministerul rus de Externe a încercat să minimalizeze efectul trădării**, precizând că Oleg Smolenkov era un funcționar mărunț, fără acces la date confidențiale sau în cercurile Kremlinului. Cu toate acestea, **câțiva funcționari au fost sancționați disciplinar**, întrucât au avizat deplasarea familiei Smolenkov în Muntenegru, în pofida restricțiilor impuse după deteriorarea relațiilor dintre Moscova și Podgorița (*acuzele privind tentativa de asasinare a premierului muntenegrean*). Totodată, șeful diplomației de la Moscova s-a adresat oficial la Interpol, cu privire la „**dispariția unor cetățeni ai Federației Ruse pe teritoriul altui stat... și prezența acestora în Statele Unite**”.

POLITIZAREA SERVICIILOR SECRETE GERMANE

Experți militari ai NATO avertizează că **politizarea serviciilor secrete germane** (nn: și austriece) **ar putea conduce la unele sincope nedorite în activitatea specifică**, într-o perioadă în care, prin poziția în Europa și numărul de migranți pe care îi acceptă, Germania trebuie să devină pilonul central al cooperării în domeniul luptei antiteroriste.

Thomas Haldenwang, noul patron al contraspionajului german (Bundesamt für Verfassungsschutz – BfV), pare să fi învățat câte ceva din relațiile pe care predecesorul său (Hans-Georg Maassen, destituit în septembrie 2018) le-a avut cu cancelarul Angela Merkel și, în raportul anual, a prezentat riscurile și amenințările interne exact în liniile așteptate de guvernul federal.

Astfel, ca și cancelarul Angela Merkel, directorul BfV apreciază că **principalele amenințări pe plan intern le constituie extremismul politic și antisemitismul**, care depășesc ca nivel de risc jihadismul islamic. Șeful

contraspionajului german atrage totodată atenția asupra activităților la limita legii ale grupării salafiste *Milli Görüs*, apropiată de regimul președintelui *Recep Tayyip Erdoğan*, precum și asupra faptului că serviciile secrete siriene se folosesc de fluxurile de emigranți pentru a infiltra noi agenți în țările Uniunii Europene.

Hans-Georg Maassen

*

Hans-Georg Maassen avertizase guvernul de la Berlin cu privire la consecințele în planul securității interne ale deciziei hazardate de a deschide granițele Germaniei pentru fluxurile de emigranți musulmani și propusese aducerea serviciilor de securitate internă ale landurilor (Landesamt für Verfassungsschutz-LfV) sub umbrela BfV. Ideea avansată de Maassen a fost

recepționată cu ostilitate de comandanții LfV, unii refuzând chiar să furnizeze la nivel central o serie de date care ar fi ajutat la prevenirea atacurilor teroriste din cursul anului trecut.

Pe de altă parte, fostul șef al BfV era și un bun strateg, încercând să normalizeze relațiile cu conducerea Bundesnachrichtendienst (BND- informații externe), iritată la un moment dat de multiplele cooperări directe ale serviciului de contraspionaj cu parteneri externi, pe probleme de securitate cibernetică sau informații economice.

În prezent, fostul patron al contraspionajului german lucrează în cadrul unei societăți specializate în securizarea informațiilor economice – System 360, alăturându-se astfel unor vechi meseriași din intelligence: August Hanning (ex-director BND), Hans Wegmueller (fost șef al Serviciului de Informații Strategice din Elveția) și mulți alți... rezerviști!

INTERES AL CIA ȘI MI6 PENTRU PETROLUL IRANIAN

Analiști militari est-europeni susțin că, după instituirea de către SUA a unor noi sancțiuni economice la adresa Teheranului, *sectorul energetic de stat al Iranului a devenit o țintă predilectă a spionajului internațional*, interesat să descifreze cum se derulează ceea ce a mai rămas din exportul de petrol iranian, care s-ar fi diminuat cu aproape 80% în ultimii ani.

În pofida sancțiunilor drastice, *Iranul continuă să atragă cumpărători internaționali*, prin oferirea de țigări la prețuri avantajoase, sub media cotațiilor la Bursă, cu plata din bani ascunși de unii deponenți autohtoni în bănci străine

și care, oricum, nu mai pot fi recuperați. Odată achitate, exporturile sunt dirijate spre beneficiar folosind destinații mascate prin diverse metode.

Ministerul Petrolului de la Teheran își selectează cu mare atenție potențialii cumpărători, după ce *serviciile de informații iraniene au constatat că sub masca unor comercianți onorabili se ascundeau, de fapt, agenți ai CIA și MI6*, interesați să identifice rezervele de export și, mai ales, metodele de tranzacționare și rețeaua de transportatori. Pe de altă parte, pentru securizarea afacerilor, *toate operațiunile legate de exporturile de petrol au fost concentrate în mâinile a 5-6 funcționari superiori*, supervizați de Corpul Gardienilor Revoluției Islamice.

Totodată, pentru mai multă siguranță, comercianții care doresc să importe petrol iranian trebuie să se deplaseze obligatoriu la Teheran, unde gazdele îi mută noaptea dintr-un hotel în altul, iar negocierile se poartă în *case conspirative*, prezentate drept *vile de protocol ale Ministerului Petrolului*. Mai mult, odată contractul semnat, reprezentantul firmei importatoare este reținut „*ca oaspete*” până când valoarea tranzacției intră în conturile guvernului iranian.

Măsurile adoptate de autoritățile de la Teheran au determinat CIA și MI6 să renunțe la „comercianți” și să folosească alte acoperiri, tot neconvenționale. Așa că, la Teheran pot fi întâlniți tot mai des „*studenți masteranzi*” sau „*cercetători*” străini (*nu neapărat din SUA sau Marea Britanie!!!*) care, în schimbul unor informații despre sectorul energetic iranian, oferă bani, promisiuni de vize pentru țări occidentale, alcool sau prostituate.

ZIARIȘTII NU POT FI MAI PRESUS DE LEGE

În cursul lunii iulie 2019, *Poliția Federală Australiană (AFP) a efectuat o serie de descinderi la locuințele unor ziariști autohtoni*, în cadrul unei anchete care viza clarificarea modului în care presa ar fi intrat în posesia anumitor documente clasificate. Acestea se refereau la posibilitatea ca guvernul să dea undă verde Directoratului de Interceptări Electronice pentru a monitoriza și cetățenii autohtoni, fapt interzis de lege.

Purtătorul de cuvânt al AFP a declarat că *Poliția Federală Australiană nu exclude posibilitatea efectuării de noi percheziții la sediile unor redacții sau la domiciliile diversilor ziariști*, pentru elucidarea completă a scurgerilor de informații care au condus la o asemenea situație.

Pe acest fundal, în comisiile de specialitate ale Parlamentului australian au avut loc recent dezbateri aprinse, *reprezentanții mass-media* invitați la audieri *solicitând exceptarea ziariștilor de la orice investigații de securitate!!!* În opinia acestora, jurnaliștii trebuie să sancționeze eventualele derapaje ale

guvernului, în interesul opiniei publice, ceea ce, evident, nu afectează securitatea națională.

Prezent la dezbateri, *Heather Cook, Director general adjunct al Organizației de Informații și Securitate* (ASIO - contraspionajul australian), a susținut că „*exceptarea jurnaliștilor de la investigațiile privind securitatea națională ar favoriza acțiunile ostile ale serviciilor secrete străine, care s-ar folosi de o asemenea acoperire pentru a-și proteja proprii spioni de rigorile legislației din Australia*”.

Heather Cook a mai afirmat că profesia de jurnalist oferă acces la persoane și instituții deținătoare de informații sensibile și că ASIO este profund îngrijorată de eventualitatea exceptării de la investigațiile de securitate a unor categorii sociale, indiferent de rolul și locul lor în societatea australiană.

*

La începutul lunii septembrie 2019, în una din rarele apariții publice, *Duncan Lewis, directorul general al ASIO*, a afirmat că, *pentru Australia, riscul spionajului, care îl depășește pe cel reprezentat de terorismul internațional, constituie „un pericol existențial” pentru stabilitatea țării*. Spre deosebire de jihadismul islamic, „*acțiunile de spionaj ale serviciilor secrete străine sunt profesioniste, tăcute, insidioase și cu bătaie lungă, efectele acestora resimțindu-se când nimeni nu se așteaptă și când, de regulă, este prea târziu.*”

Deși Australia nu este o mare putere, legăturile sale în materie de intelligence cu aliații strategici din „*five eyes*” (*SUA, Canada, Marea Britanie și Noua Zeelandă*) o transformă într-o țintă preferată a spionilor, „*nu neapărat dintr-o anumită țară, cu toate că unele state sunt mai prezente și mai incisive decât altele!*”.

CORUPȚIA LUPTĂTORILOR ANTICORUPȚIE

La mijlocul acestei veri fierbinți pentru oligarhia financiară rusă, *Aleksei Khotin, principalul acționar al Băncii Jugra și unul dintre cei mai bogați oameni din Federația Rusă, a fost plasat în arest la domiciliu, pentru fraudă și credite neperformante evaluate la peste 3 miliarde dolari*.

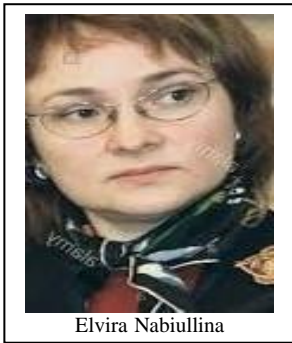
Decizia judecătorilor a fost neașteptată și surprinzătoare pentru unii analiști avizați, care erau familiarizați cu *protecția aproape nedisimulată de care magnatul rus beneficia din partea Departamentului de Securitate Economică al Serviciului Federal de Securitate – FSB*.

Decizia justiției nu putea rămâne fără consecințe în sfera structurilor interne de informații și securitate. Astfel, *colonelul Kiril Vladimirovici Terkalin, șeful Serviciului „K”* (bănci și alte instituții de credit), din cadrul Departamentului de Securitate Economică al FSB, *a fost destituit și arestat*. În

beciurile de la Lubianka l-au însoțit și cei doi adjuncți ai săi, *Dmitri Frolov* și *Andrei Vasiliev*. Potrivit unor surse, cei trei ar fi primit de-a lungul timpului *mită în valoare de circa 10 milioane dolari!!!*

De reținut că *Departamentul de Securitate Economică al FSB este una dintre cele mai puternice și influente structuri de forță din Federația Rusă*, care monitorizează marile companii de stat, oligarhii și principalele fluxuri financiare, fiind implicat într-o serie de arestări de răsunet (*Aleksei Uliukaev, fost ministru al economiei, Mihail Abizov – membru în cabinetul premierului Dmitri Medvedev și apropiat al acestuia etc.*), dar și în compromiterea componentelor de securitate concurente (arestarea, pentru corupție, a generalului

Denis Sugrobov – 38 ani – directorul Direcției de Securitate Economică din Ministerul de Interne!!!).

Elvira Nabiullina

*

În opinia unor jurnaliști cu conexiuni printre *silovnikii* de la Lubianka, *detonatorul acestei situații ar fi fost chiar Guvernatorul Băncii Centrale a Rusiei, Elvira Nabiullina, o apropiată a liderului de la Kremlin*, pe care unii analiști o și văd ca *posibil viitor premier*, în locul slugarnicului Dmitri Medvedev, o personalitate ștearsă, lipsită de anvergura unui adevărat prim-ministru.

CONTROL PARLAMENTAR AL SCHIMBULUI DE INFORMAȚII DINTRE SERVICIILE SECRETE ???

În ultima perioadă, *la nivelul forurilor legislative din unele state vest-europene începe să prindă contur ideea controlării, de către comisiile parlamentare de specialitate, a schimburilor de informații dintre serviciile de intelligence*, inițiativa aparținând unor deputați din Belgia, Elveția, Olanda, Danemarca și Norvegia.

Inspirați de omologii lor, doi senatori republicani francezi au propus *un proiect se lege vizând sporirea atribuțiilor Delegației Parlamentare pentru Informații*, prin care membrii comisiei să aibă acces la orice document clasificat și să poată audia, la nevoie, personalul serviciilor secrete. În opinia inițiatorilor, refuzul transmiterii anumitor informații sub pretextul protejării unei operațiuni sau a unui partener extern ar trebui să facă obiectul unui răspuns motivat din partea ministrului apărării sau a celui de interne.

Totodată, Comisia Națională pentru Controlul Tehnicilor de Informații ar primi drept de control asupra schimburilor de informații cu serviciile secrete străine, care ar trebui avizate în prealabil de către prim-ministru.

Proiectul de lege, care ar urma să intre în dezbatere în viitoarea sesiune parlamentară (2020) a fost receptat cu rezerve serioase de către Direcția Generală pentru Securitate Externă - DGSE și de Direcția Generală pentru Securitate Internă - DGSI. Astfel, *Pierre de Bousquet de Florian*, Coordonatorul Național pentru Informații și Lupta Antiteroristă, și *Bernard Emié*, patronul DGSE, au avertizat asupra posibilelor consecințe negative ale unui asemenea demers și au solicitat Adunării Naționale sporirea fondurilor alocate celor două servicii.

CINE ȘI PENTRU CE SE TEME DE HUAWEI ?

După semnarea de către președintele Donald Trump a așa-numitului *Executive Order*, care interzice activitățile grupului Huawei pe teritoriul SUA, *Generalul Paul Miki Nakasone*, directorul *National Security Agency*, și-a multiplicat demersurile pe lângă omologii săi occidentali pentru a-i convinge de amenințarea pe care gigantul chinez ar reprezenta-o pentru securitatea comunicațiilor.

Poziția dură a președintelui Donald Trump în raporturile cu partenerii europeni din NATO a provocat dispute politice serioase în Franța, Germania, Italia, dar și în Marea Britanie. *Guvernele de la Paris, Berlin, Roma și Londra nu au achiesat, deocamdată, oficial la boicotul american*, căutând cele mai potrivite formule pentru a-și securiza rețelele de comunicații, fără a face să explodeze costul viitoarelor rețele 5G, altele decât cele folosind tehnologie chineză.

- La *Paris*, poziția președintelui Emmanuel Macron de a refuza un „război tehnologic” împotriva Huawei nu este agreată de propriile structuri de siguranță, în principal de Agenția Națională pentru Securitatea Sistemelor Informaționale, în opinia căreia instalarea echipamentelor 5G ar trebui autorizată în prealabil de premier.

- *Cancelarul Angela Merkel* a adoptat „poziția struțului”, afirmând în Bundestag că nu i s-a raportat niciun incident de securitate legat de echipamentele furnizate de firma Huawei. Mai nuanțată pare atitudinea Agenției de Apărare Cibernetică, care insistă pentru recugerea obligatorie la furnizori de mare încredere pentru rețelele critice.

- Suporter declarat al proiectului chinez *Belt & Road Initiative* (BRI), *prim-ministrul italian Giuseppe Conte* a asigurat grupul Huawei că „este binevenit în țara sa”.

- *Departamentul englez pentru Digitalizare, Cultură, Media și Sport estimează că prezența Huawei pe piața britanică* (35% din actualele echipamente 4G) *se va consolida odată cu implementarea rețelei 5G*, context

în care preconizează adoptarea de noi măsuri pentru a asigura un grad sporit de securitate comunicațiilor.

Recent, *Comitetul pentru Informații și Securitate* din Parlamentul londonez a reproșat fostului premier Theresa May ezitarea guvernului pe care l-a condus față de ofensivitatea companiei chineze, care ar fi generat întârzieri nepermise în dezvoltarea tehnologiei 5G în Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord.

Pe de altă parte, criticii fostului premier susțin că tergiversarea adoptării unei poziții oficiale sporește tensiunile Londrei cu partenerii de intelligence din „five eyes” referitoare la fiabilitatea canalelor securizate pentru schimbul de informații, dar și cu Beijingul, într-un moment sensibil, generat de Brexit și perspectiva unor noi acorduri comerciale cu China.

HAKAN FIDAN, ȘEFUL SPIONAJULUI TURC, POSIBIL AMBASADOR ÎN SUA

Numirea, în iulie a.c. (*după trei ani de interimat!!!*), a noului ambasador american la Ankara – *David Satterfield* – ar putea fi semnalul unei posibile detensionări a raporturilor dintre Washington și Ankara, afectate în ultimii ani de: achiziționarea de către Turcia a sistemului rusesc antirachetă S-400, refuzul SUA de a livra avioanele de vânătoare F-35 deja contractate și susținerea americană a Unităților de Apărare a Poporului – YPG (*Yekîneyên Parastina Gel*), ramura siriană a Partidului Muncitorilor din Kurdistan - PKK (*Parti Karkerani Kurdistan*).

David Satterfield este considerat unul dintre cei mai experimentați diplomați ai Departamentului de Stat pe zona Orientului Mijlociu, care vorbește fluent limba arabă și care a servit ca translator în convorbirile confidențiale dintre generalul David Petraeus, comandantul Forței multinaționale din Irak și fostul premier de la Bagdad, Nouri al-Maliki.

Hakan Fidan

Numirea noului șef al Misiunii diplomatice americane la Ankara a readus în actualitate unele speculații mai vechi cu privire la destituirea lui Hakan Fidan din funcția de Director al Organizației Naționale de Informații (Millî İstihbarat Teşkilatı-MIT), pe care o deține de nouă ani, și desemnarea ca ambasador al Turciei

în SUA.

Postul de viitor patron al MIT este râvnit de mulți generali și demnitari, toți apropiați ai președintelui *Recep Tayyip Erdogan*, printre care : *Yavuz*

Celik, adjunctul lui Hakan Fidan, *Kemal Ekintan* (fost colonel în forțele speciale), *Levent Ergun*, comandantul operațiunilor împotriva PKK ș.a., ceea ce ar însemna revenirea Organizației Naționale de Informații sub influența unei armate epurate de elementele kemaliste.

PREOCUPARI VIZÂND SECURIZAREA CRIMEEI

Autoritățile de la Moscova și-au intensificat eforturile pentru a asigura siguranța amplasării în Crimeea a rachetelor S-400, un accent deosebit fiind pus *pe activitatea de intelligence, menită să anihileze acțiunile Serviciului Ucrainean de Securitate (Служба безпеки України - SBU)*, și ale unor structuri similare din statele NATO care ar acorda suport tehnic și logistic guvernului de la Kiev.

Strategia Moscovei este axată pe două coordonate: trimiterea în peninsulă de cadre ale Serviciului Federal de Securitate – FSB și, respectiv, folosirea unor surse locale de încredere, care ar fi lucrat anterior chiar în structurile de intelligence ucrainene. De exemplu, locotenent-colonelul Iuri Pușkar, fost component al Detașamentului „Alfa” din SBU, ar comanda în prezent forțele speciale din Crimeea.

Totodată, *Centrul pentru Operațiuni Speciale al FSB* dispune de un detașament dislocat permanent la Simferopol, de o unitate de informații amplasată în stațiunea Alușa și de un „grup operațional temporar” menit să controleze activitățile economice din regiune.

La rândul său, recent-înființata Gardă Națională (*Rosgvardia*) va asigura securitatea portului și a strâmtorii Kerçi, puncte strategie pentru legătura Crimeei cu Federația Rusă, iar Serviciul de Protecție și pază (*Federalnaia Slujba Ohran – FSO*) și-a asumat responsabilitatea protejării personalităților și a comunicațiilor sensibile.

GERMANIA: PLACĂ TURNANTĂ A EXTREMIȘTILOR DIN LUMEA ISLAMICĂ?

Alexandru Botez

La 27 iunie 2019, într-o conferință de presă, Horst Seehofer - ministrul german de interne și Thomas Haldenwang - președintele Biroului Federal pentru Protecția Constituției (Bundesamt für Verfassungsschutz, BfV) au prezentat raportul anual al BfV. Considerat cel mai important indicator al stării de securitate internă a Germaniei, raportul relevă o imagine sumbră și ridică o serie de semne întrebare cu privire la pasivitatea guvernului față de creșterea numărului de amenințări islamiste cu care se confruntă această țară.

**

Horst Seehofer și Thomas Haldenwang (stânga)

Conform raportului, serviciile de informații străine, în special din Turcia, Siria, Iran și Pakistan și-au intensificat activitățile în Germania, în ultimele 12 luni.

Principalele concluzii relevate de cei doi demnitari germani în cadrul conferinței de presă au fost:

- Mișcarea islamistă pro-Erdogan „*Millî Görüş*” („*Viziunea Națională*”), care are în Germania circa 10.000 de membri, a devenit în perioada analizată a doua mare grupare islamistă din această țară, după mișcarea salafistă. „*Millî Görüş se opune ferm integrării musulmanilor în societatea europeană*”.

- S-a stabilit că „*toate organizațiile islamiste active din Germania adoptă poziții antisemite, pe care le propagă prin diferite mijloace. Aceste idei reprezintă o amenințare considerabilă la adresa coexistenței pașnice și toleranței în Germania*”.

- Au fost obținute noi informații din care rezultă că „*Obiectivul Hamas continuă să fie constituirea unui stat islamist pe întregul teritoriu al «Palestinei» - inclusiv prin folosirea forței armate*”. În acest context, statele

occidentale, cum este Germania, sunt considerate de Hamas ca fiind „refugii unde organizația colectează donații, recrutează noi membri și își intensifică acțiunile de propagandă”.

● Au fost documentate „un mare număr” de tentative din partea „structurilor de achiziții pakistaneze”, vizând obținerea ilegală de tehnologii necesare programului de înarmare nucleară. De asemenea, BfV a constatat „o creștere semnificativă” a încercărilor Iranului de a obține tehnologii necesare programului de construcție a rachetelor de către această țară și care nu erau incluse în Acordul nuclear cu Iranul.

În condițiile în care *Hezbollah*, *Hamas* și *Frăția Musulmană* (Muslim Brotherhood) par să acționeze nestingherite în Germania, conform afirmațiilor ministrului german de interne și președintelui BfV, acest lucru s-ar datora exclusiv faptului că numărul salafiștilor din Germania s-a triplat în ultimii ani, ajungând acum la peste 11.000.

În total, conform datelor BfV, se estimează că Germania găzduiește peste 26.000 de islamiști, fără a se **cunoaște însă câți reprezintă o amenințare reală imediată.**

**

Cu toate acestea, actuala conducere progresistă de la Berlin a anunțat recent că intenționează... „să creeze în cadrul poliției federale o nouă structură informativă pentru combaterea grupărilor naționaliste de dreapta”. În acest scop, vor fi alocate până la 440 noi posturi, pentru înființarea unui „birou central de luptă împotriva incitării la ură”. Conform relatărilor din mass-media, planul prezentat de Ministerul de Interne al Germaniei este urmarea „temerilor” privind amploarea manifestărilor naționaliste din această țară.

În același timp, pe scena politică de la Berlin se resimt încă reverberațiile amplelor proteste care au avut loc cu un an în urmă în orașul Chemnitz, provocate de înjunghierea într-un spațiu public de către un imigrant de origine siriană a doi cetățeni germani, dintre care unul și-a pierdut viața.

Hans-Georg Maassen - la acea vreme era șeful BfV, funcție pe care o deținea din anul 2012 – a fost demis din cauza dezvăluirilor sale conform cărora fotografiile vehiculate de mass-media în care protestatarii erau prezentați arborând salutul și cântece naziste, erau false. La 22 august 2019, autorul atacului a fost condamnat doar la 9,5 ani închisoare, în timp ce complicele său se află încă în libertate. Maassen a intrat în politică, alăturându-se grupării *Uniunea Valorilor* („*Werteunion*”), din cadrul *Partidului Creștin Democrat*, care critică politica cancelarului Angela Merkel în domeniul imigrației.

GCHQ - POVESTEA NECENZURATĂ A CELEI MAI SECRETE AGENȚII DE INFORMAȚII DIN MAREA BRITANIE

Ioan Gatea

Se împlinesc 100 de ani de când, la 1 noiembrie 1919, lua ființă Școala Guvernamentală de Coduri și Cifruri (Government Code and Cypher School – "GC&CS"), prima instituție de criptare și decriptare din Marea Britanie. Sub această denumire a funcționat până la 1 noiembrie 1948 când, după mutarea la Cheltenham, i s-a dat denumirea de GCHQ, (Cartierul General Guvernamental pentru Comunicații), cunoscută astfel și în zilele noastre.

Cu acest prilej, Regina Elisabeta a vizitat locul de naștere al Agenției GCHQ.

Evenimentul a avut loc la Watergate House, locul de naștere al organizației în 1919, unde regina a dezvelit o placă istorică cu două mesaje criptate, un indiciu al geniului celor care "au spart codurile" în acești 100 de ani și al ingeniozității cu care se desfășoară activitatea organizației în zilele noastre.

Maiestatea Sa a vizitat apoi sediul instituției alături de directorul GCHQ, Jeremy Fleming. Pe lângă vizionarea unei serii de artefacte folosite în cursul istoriei organizației, s-a întâlnit cu nepoții primului șef Alistair Denniston, cu două generații de criptanaliste, precum și cu veterana de la Bletchley Park, Ruth Bourne.

Cu acest prilej, directorul GCHQ, Jeremy Fleming, a declarat:

„Este o onoare ca Regina să participe la acest eveniment istoric pe care-l sărbătorim: 100 de ani de GCHQ. Istoria noastră este plină de inteligențe uimitoare, inovații de talie mondială și, mai presus de toate, de minți ingenioase. Este o istorie definită de convingerea că, odată cu intrarea în cel de-al doilea secol de existență vom rămâne înaintea adversarilor noștri în epoca cibernetică.

Munca noastră nu este plină de farmec sau ușor de prezentat în filme. Dar în ultimii o sută de ani ea a salvat nenumărate vieți, a scurtat războaie, a oferit Marii Britanii avantaj informativ și a rezolvat unele dintre cele mai dificile provocări tehnologice din lume. Este clar că lumea se schimbă într-un ritm fără precedent, este mai interconectată ca oricând, iar acest lucru conduce la o oportunitate extraordinară de inovație și progres.

Pentru a ține pasul în această epocă digitală - pentru a optimiza potențialul tehnologiilor - știm că trebuie să continuăm să reinventăm. Aceasta înseamnă o valorificare la maximum a talentelor unice de care dispunem în GCHQ.”

Actualmente, GCHQ se prezintă ca un mare și misterios serviciu secret britanic, dispunând de personal mai numeros decât Serviciul de Securitate (MI5) și Serviciul Secret de Informații (MI6 sau SIS) la un loc și, desigur, bucurându-se ”*de partea leului*” din alocațiile bugetare, ceea ce i-a permis să se mute într-un sediu nou, considerat unul dintre cele mai spectaculoase în Europa, care din cauza formei sale circulare, a devenit cunoscut ca fiind ”*Gogoașa*”.

*

În contextul aniversării a *100 de ani de de la înființarea Școlii Guvernamentale de Coduri și Cifruri*, Banca Angliei a decis că matematicianul Alan Turing, care în cel de-al Doilea Război Mondial a jucat un rol decisiv în spargerea codurilor folosite de mașina Enigma, va figura pe următoarea bancnotă de 50 de lire sterline, onorând astfel viața și realizările științifice de excepție ale acestui savant genial.

„*IMPLICAREA OFENSIVĂ*” - O NOUĂ DIRECȚIE DE ACȚIUNE A CELUI MAI MARE SERVICIU DE INFORMAȚII AMERICAN

Alexandru Botez

Agenția de Securitate Națională (National Security Agency – NSA) a anunțat o nouă direcție de acțiune în domeniul securității cibernetice. Chiar dacă până acum detaliile sunt puține, toate sunt însă în concordanță cu viziunea generalului Paul Nakasone privind conceptul de „implicare ofensivă”.

*

Șeful Agenției de Securitate Națională (National Security Agency – NSA), generalul de armată Paul Nakasone, folosește frecvent termenul: „*implicare ofensivă*” („*persistent engagement*”), care se referă la acțiunile din domeniul cibernetic ale celui mai mare serviciu de informații al Statelor Unite. Este vorba de monitorizarea permanentă a adversarilor și, din ce în ce mai mult, de **întreprinderea de acțiuni ofensive împotriva acestora.**

„*Implicarea ofensivă înseamnă să dispui de capacități și să acționezi*”, a declarat Nakasone. Anul trecut, când a preluat conducerea agenției, acesta a afirmat că inamicii nu se tem de Statele Unite în spațiul cibernetic, iar intenția sa era de a schimba acest lucru.

Directorul Agenției de Securitate Națională,
generalul Paul Nakasone

Conform declarațiilor acestuia, încă din toamna anului 2018, NSA întreprinde activități ofensive pentru a contracara amestecul rușilor în alegerile din SUA. De asemenea, în luna iunie din acest an, Statele Unite au declanșat atacuri cibernetice împotriva Iranului, după ce această țară a doborât o dronă americană.

Nakasone a numit-o recent pe Anne

Neuberger în fruntea *Direcției de securitate cibernetică*, care a început să funcționeze din luna octombrie 2018. Aceasta coordonează întreg spectrul de capacități cibernetice al NSA, atât defensive, cât și ofensive. Deși este vizibil reținută atunci când se referă la sarcinile sale actuale, Neuberger este de acord cu faptul că au legătură cu conceptul promovat de Nakasone „*implicare ofensivă*”. „*Plecând de la premisa că nu trebuie să așteptăm ca un incident să aibă loc, noi monitorizăm, înțelegem și lovim capacitățile de acțiune inamicilor*

și abilitățile lor de a opera, de o manieră preventivă. Deci, când vorbim despre «implicare ofensivă», la acest lucru ne referim».

În vârstă de 43 de ani, Anne Neuberger a lucrat în domeniul serviciilor financiare înainte de a se alătura NSA, cu un deceniu în urmă. Toate funcțiile pe care le-a avut până acum în cadrul agenției au fost legate de proiecte noi. A contribuit la înființarea *Comandamentului Cibernetice* al Statelor Unite, partenerul NSA care răspunde de acțiunile din domeniul cibernetice din străinătate. A fost apoi primul manager principal de risc (*chief risk officer*) al NSA. De asemenea, face parte din *Colectivul Restrâns privind Rusia* din cadrul NSA, care a fost creat pentru a contracara implicarea Moscovei în alegerile din Statele Unite.

Un membru al *Centrului Cibernetice Integrat* din cadrul NSA (a cărui identitate nu a fost dezvăluită), a menționat că: „*Principalele amenințări cu care ne confruntăm din punct de vedere al securității cibernetice sunt China, Rusia, Iran și Coreea de Nord. Preocupările noastre mai vizează și alte ținte, dar acestea 4 sunt cele mai mari*”.

Recent, la baza NSA de la Fort Meade, din statul Maryland, a fost inaugurată noua clădire care va găzdui *Centrul Cibernetice Integrat*. Cu această ocazie, Anne Neuberger a declarat: „*Tehnologia se schimbă în permanență, la fel și amenințările la adresa securității naționale. Noi trebuie eficienți, fel de agili, chiar cu un pas înainte, și pregătiți pentru următoarea amenințare*”.

Un alt semnal care relevă creșterea importanței ciberneticii în asigurarea securității naționale a Statelor Unite este campania de recrutări prin care NSA intenționează să atragă în rândurile sale mai mulți specialiști.

Cynthia Miller, șefa Departamentului de resurse umane din NSA, a declarat recent că agenția are relații de parteneriat cu peste 200 de universități, finanțând programe academice și de cercetare. Numai în acest an, agenția a angajat circa 2.000 de persoane, majoritatea imediat după absolvirea studiilor – cea mai mare acțiune de acest fel de până acum. „*Noi nu vom putea să plătim salarii ca Google sau Amazon sau alte companii de felul acestora. Spre deosebire de alții, ceea ce putem oferi noi este contribuția directă pe care o pot aduce angajații noștri la consolidarea securității Statelor Unite ale Americii. Iar aceasta nu este puțin lucru*”, a menționat Miller.

NSA nu face public numărul total al personalului său, dar se apreciază că acesta ar fi în jurul cifrei de 40.000. Nu sunt oferite nici date oficiale privind bugetul NSA, care ar fi de 60 miliarde de dolari anual.

SERVICIUL DE SPIONAJ GERMAN BND S-A MUTAT ÎN CASĂ NOUĂ

Andrei Zărnescu

La data de 8 februarie 2019, în prezența cancelarului federal Angela Merkel, a avut loc ceremonia de inaugurare a noului sediu al Bundesnachrichtendienst (BND), situat în zona centrală Lichterfelde din Berlin. Acest eveniment a fost așteptat mai bine de 16 ani de la hotărârea politică de mutare a sediului BND la Berlin (2003-2019), din localitatea Pullach de lângă München, în landul Bavaria, unde a funcționat din 1956. De altfel, serviciul de spionaj german a avut sediul în Pullach încă din 1947, de la înființarea „Organizației Gehlen”, predecesoarea BND.

Noul sediu BND din Berlin

mutarea de la Pullach la Berlin.

Mutarea s-a efectuat în mai multe etape: în vara anului 2018 președintele BND, apoi structurile informativ operative ale serviciului și școala, rămânând, pentru un anumit timp să funcționeze la Pullach Secția de cercetare tehnică TA (Technische Aufklärung). Această secție constituie o parte importantă a spionajului german. Ea se ocupă cu supravegherea electronică a telecomunicațiilor internaționale (internet și telefonie mobilă) de unde obține informații de o importanță covârșitoare privind amenințările cibernetice și evoluția diverselor proiecte de cercetare în domeniul software.

Amănunte interesante aflăm și din perioada când serviciul de spionaj german a funcționat în sediul din Pullach. Majoritatea clădirilor folosite de Serviciu făcuseră parte dintr-un „Centru de recreere” destinat membrilor partidului nazist NSDAP și familiilor lor, căruia i s-a dat numele de Rudolf Hess, în acea vreme, adjunct al lui Hitler. Centrul a fost construit în perioada 1936-1938. Serviciul de spionaj german și-a început activitatea în „Centrul Rudolf Hess”, imediat după înființarea „Organizației Gehlen” în 1947. Deci, serviciul de spionaj german a funcționat în sediul din localitatea Pullach mai

bine de 70 de ani. Sediul din Pullach are 93 de clădiri, construite pe un teren de 68 de hectare. Printre acestea se află și un bungalow, fostă proprietate a fruntașului nazist Martin Bormann, care a avut destinația de reședință a șefului serviciului de spionaj german în perioada 1947-2018.

Întregul perimetru al sediului din Pullach este împrejmuit și astăzi cu un uriaș zid de beton. În rândul localnicilor și străinilor care vizitau zona a fost lansată legenda conform căreia „*era o instituție pentru persoane bolnave psihic*”.

Istoria BND cuprinde, pe lângă reușite, multe scandaluri și eșecuri. Mass-media și societatea civilă germană precum și politicieni autohtoni și uneori străini au criticat BND pentru acțiunile sale antidemocratice și de poliție politică, întreprinse în diferite etape ale existenței sale. Sub presiunea publică, BND a fost determinat în 2011 să accepte înființarea unei Comisii de experți și istorici care să cerceteze istoria sa, inclusiv din perioada premergătoare înființării sale, când funcționa sub numele de „*Organizația Gehlen*”. Până în prezent însă, nu se observă rezultate palpabile, deși BND a schimbat în perioada 2011-2019 doi președinți. Aprecieri precum cea făcută de fostul președinte al BND până în 2011, Günther Uhlrau conform căreia „*BND este un segment al istoriei postbelice cu toate răătăcirile și confuziile sale*” nu mai sunt suficiente.

În ultimii ani au fost devoalate mai multe scandaluri cum ar fi „*Operațiunea Eiconal*” și trădarea lui Marcus R. - colaborator al BND.

Povestea „*Operațiunii Eiconal*” a început la sfârșitul mileniului trecut, când lumea comunicării dădea semne vădite de schimbare prin pierderea treptată a importanței sateliților și telefoniei fixe în culegerea de informații în favoarea Internetului și telefoniei mobile. Acest lucru a fost posibil ca urmare a introducerii fibrei optice în transportul fluxurilor informaționale. Datorită poziției sale centrale în Europa, multe dintre cablurile cu fibră optică traversează Germania. Astfel că, la Frankfurt/Main a luat ființă cea mai mare Centrală din lume (nod de transmisiuni) prin care trec fluxurile de date vehiculate de Internet și Telefonie mobilă. Această Centrală este asemuită unui nod de circulația rutieră de unde fluxurile de informații iau diferite destinații care ajung în toate colțurile lumii.

În 2002, BND și Agenția Națională de Securitate americană (NSA) au încheiat un memorandum prin care se stabilea că partea americană va pune la dispoziție tehnologia interceptării informațiilor vehiculate prin Internet și telefonie mobilă, iar partea germană oferă acces la nodul de comunicații de la Frankfurt/Main. Astfel că, cele două entități, folosindu-se de o tehnologie adecvată, „*au filtrat*” informațiile vehiculate prin nodul de transmisiuni de la Frankfurt/Main, în funcție de interesele celor două țări. Dacă la începutul

colaborării prevalau informațiile privind organizațiile teroriste din spațiile arabe și din regiunile de criză din Africa de Nord, ulterior tematica informațiilor s-a lărgit cu alte domenii de activitate din sfera politică, economică, militară, a cercetării etc.

Numai că mass-media din Germania a relatat la 15 iulie 2014 că din instituții importante germane cum sunt Cancelaria Federală, BND, Ministerul de Externe german, Deutsche Bank etc., precum și din firme și conerne renumite ca Airbus, Volkswagen, EADS, Eurocopter și altele s-au scurs date secrete către serviciile de informații americane. Din cercetările efectuate de autoritățile germane competente nu s-a putut stabili cu exactitate dacă este o greșală apărută în cooperarea dintre BND și NSA sau este pur și simplu o infracțiune săvârșită de persoane interesate. Guvernul federal a criticat prestația BND, acceptând ca explicație, pe lângă posibilitatea apariției unei sincope în colaborarea BND - NSA, și varianta că datele despre cetățenii germani ar fi putut ajunge în SUA și pe cale ilegală.

Critici serioase s-au adus BND, mai ales structurii de contrainformații internă și în cazul trădătorului Markus R. Acesta era colaborator al BND și își desfășura activitatea în cadrul Procuraturii federale germane. El a fost dovedit că a transmis un număr de 218 documente secrete și peste 3.500 de nume ale unor agenți germani, unui cadru CIA, pentru care a fost remunerat cu 25.000 euro.

În cercurile politice germane se vehiculează ideea că BND, va trebui să găsească noi forme de activitate informativ-operativă, ținând cont de „provocările de ordin politic și de dezvoltarea tehnicilor de comunicare”.

SHERMAN KENT ȘI PROFESIA DE ANALIST DE INTELLIGENCE

Ioan Gatea

Sherman Kent (6 decembrie 1903 - 11 martie 1986), fost profesor de istorie al Universității Yale, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial și, la începutul anilor Războiului Rece, în cadrul Agenției Centrale de Informații, a fost pionierul metodelor de analiză de Intelligence. Este acceptat ca fiind „părintele analizei de Intelligence”.

*

În anii 1930, Sherman Kent credea că viața nu-i oferise o altă chemare profesională demnă decât aceea de a convinge studenții de la Universitatea Yale că înțelegerea istoriei este esențială pentru a ajunge un intelectual de clasă. Instrumentele de persuasiune ale profesorului Kent includeau reputația sa pentru structuralism, un stil personal colorat și mult entuziasm pentru înțelegerea lumii în profunzime prin studiul istorie

Sherman Kent

Odată cu debutul celui de-al Doilea Război Mondial, Kent, la fel mulți americani, și-a schimbat prioritățile pentru a-și apăra națiunea. Nefiind îndeajuns de potrivit pentru a fi combatant în prima linie a războiului sau pentru spionaj, în 1941 a intrat în rândurile specialiștilor din noul Serviciu de cercetare și analiză al Oficiului de Servicii Strategice, precursor al Agenției Centrale de Informații. În această activitate Kent a dovedit un talent

neobișnuit de adaptare a metodelor științifice la rigorile activității de analiză a informațiilor din spionaj, pentru sprijinirea efortului de război.

La sfârșitul războiului, Kent a amânat revenirea la Yale pentru a se alătura prestigioasei facultăți a noului Colegiu Național de Război și mai apoi pentru a scrie lucrarea *”Informațiile Strategice pentru politica mondială a Americii”*, o carte pe care s-a simțit obligat să o scrie pentru a se asigura că analiștii de Intelligence de primă clasă se vor angaja pentru a sprijini securitatea postbelică a statului american. Totuși, în toamna anului 1947 Kent s-a întors la Yale pentru a-și relua activitatea de profesor. Dar cartea sa, publicată în 1949, atrăsese deja atenția conducerii noii Agenții Centrale de

Informații (CIA), inclusiv a directorului său, generalul Walter Bedell Smith, care "*i-a ordonat*" lui Kent să revină în Serviciul de Informații. De data aceasta Kent a rămas în cadrul acestuia din 1950 până la pensionarea sa în 1967.

Dintre numeroșii specialiști care au pregătit și dezvoltat profesia de analist de informații, Kent se detașează atât pentru propria sa contribuție la doctrina și practica analitică, cât și prin influența asupra generațiilor ulterioare de analiști angajați în confruntarea cu provocările ce le-au stat în față. Instrumentele cu care Kent s-a impus ca lider al acestei noi profesii au fost dificultatea standardelor (auto)impuse, inteligența, acuratețea și entuziasmul cu care a înfruntat provocările activității de culegere și valorificare a informațiilor. Cu certitudine că, dacă analiza de informații ca profesie are un fondator, atunci această onoare îi revine lui Sherman Kent.

Poate că nicio afirmație nu reprezintă mai bine ce credea Kent despre această profesie decât cea prin care spunea că, indiferent de complexitatea dificultăților pe care ne străduim să le depășim și indiferent de tehnicile sofisticate pe care le putem folosi pentru a selecta informațiile și a le (re)asambla, nu poate exista niciun moment în care profunzimea minții omeneste să poată fi suplinită de vreun alt dispozitiv inteligent superior.

Deoarece Kent îl considera pe analistul de Intelligence furnizor de informații și cunoștințe pentru factorii de decizie politică, tactica și elocința sa au evoluat de-a lungul anilor pe măsură ce necesitățile oficialităților s-au schimbat și ele odată cu vremurile. Cu toate acestea, **codul profesional** a rămas în cea mai mare măsură la fel:

1. Concentrarea pe preocupările politicianului

Analiștii de informații sunt necesari deoarece decidenții politici se confruntă cu provocări pe care îi pot ajuta să le gestioneze, prin stăpânirea cunoștințelor de fond, evaluarea și structurarea materialelor din toate sursele aflate la dispoziție, precum și din expertiza activității de informații. Deși trebuie să fie atent la problemele care încă nu sunt prezente în atenția politicianului, prima responsabilitate a analistului este de a oferi clienților evaluări optime, adaptate cunoștințelor acestora, utile pentru adoptarea deciziilor.

2. Evitarea unei agende de politici personale

Kent era de acord cu un politician care îi sfătuia pe analiști să le furnizeze evaluări care să le permită să-și rezolve diferendele politice. S-a opus însă furnizării unor analize folosite de politicieni în disputele lor politice. Pentru *analiza estimativă*, acest lucru necesită acordarea unei atenții serioase rezultatelor aparent mai puțin probabile. Pentru *analiza de acțiune*, aceasta înseamnă identificarea și evaluarea alternativelor, lăsând clienților politici responsabilitatea opțiunii.

3. Rigoare intelectuală

Kent a pledat pentru un sistem de analitic solid, considerat cheie pentru susținerea procesului de elaborare a politicilor, fără a intra însă în elaborarea lor. În doctrina lui Kent, informațiile sunt riguros evaluate pentru a fi validate. Judecățile estimative se bazează pe date evaluate și sistematizate, expertiză substanțială și poziție solidă, deschisă, a presupunerilor. Incertitudinile și lacunele de informații trebuie explicate și luate în considerare la formularea predicțiilor.

4. Efort conștient pentru evitarea prejudecăților analitice

Kent nu admitea nicio scuză pentru prejudecata politică. Și-a dat seama însă că prejudecățile analitice sau cognitive erau atât de înrădăcinate în procesele mentale de abordare a problemelor complexe și fluide, încât necesitau o luptă continuă și deliberată pentru a le minimiza. Ca profesor de istorie, el îi învăța pe analiști să reziste tentației de a percepe ceea ce se așteaptă să vadă într-o informație.

5. Voința de a lua în considerare și alte opinii

Kent încuraja nu numai argumentele, dar și disidența, atât timp cât temeiul judecății disidentului era clarificat (cum ar fi folosirea de presupuneri alternative și interpretări diferite a informațiilor). Kent obișnuia să reunească într-o sală 20-30 de analiști cu o gamă largă de expertize și puncte de vedere factuale pentru a revizui un proiect de evaluare. Practica a persistat, iar analiștii în cauză realizau cunoașterea punctelor forte și slabe ale textului, învățând cum să obțină cea mai bună lucrare prin aceste exerciții critice.

6. Utilizarea sistematică a experților externi

Ca o verificare suplimentară a prejudecăților analitice, Kent susținea luarea în considerare a unei game largi de opinii externe. Cu siguranță, spunea el, analiștii trebuie să țină seama de aprecierile clienților politici pe care-i servesc - nu neapărat pentru a fi de acord cu ele, ci pentru a căuta informații deosebite pentru evaluarea ipotezelor lor. În același scop, articolele din presă și revistele de specialitate trebuiau analizate și evaluate. Mai direct, analiștii ar trebui să cultive relații de lucru cu cei din afara comunității lor, utile în didactică, cercetare și analizele de Intelligence.

7. Responsabilitate colectivă pentru evaluări

În activitatea sa, Kent solicita ca analiștii să acorde timp și să se adapteze responsabilităților colective. Atunci când se discutau analizele de față cu beneficiarii, analiștii trebuiau să reprezinte și să apere punctul de vedere adoptat în comun, iar când circumstanțele necesitau o judecată individuală, analiștii trebuiau să clarifice sursa autorității lor de a discuta problema.

8. Comunicarea eficientă a strategiei

Pentru decidenții ocupați, concizia este un obicei bun, punctele cheie trebuind să fie indicate rapid. De asemenea, claritatea judecății este esențială. Kent recunoștea că incertitudinea este un factor de neevitat în evaluarea informațiilor complexe și fluide. Însă suprapunerea unei incertitudini inerente cu o confuzie generată de analiști este un păcat cardinal. În special, trebuie evitate aprecierile care nu pot fi verificate. (De exemplu, în opinia lui Kent, aprecierea potrivit căreia ceva „*e posibil*” sau „*s-ar putea*” întâmpla transmite un mesaj lipsit de claritate).

9. Admiterea candidă a greșelilor

Analiștii trebuie să se străduiască să stăpânească subiectele domeniului Intelligence, deși nu există nicio teorie a analizei care să le garanteze succesul deplin în abordarea provocărilor dificile sau care să elimine pericolul estimărilor. Kent credea că analiștii trebuiau să-și revizuiască sistematic performanțele pentru a le îmbunătăți. Se fac greșeli, dar analiștii pot învăța lecții vitale din analiza critică a eșecurilor, mai ales dacă revizuirea dezvăluie modele de erori recurente, cum ar fi ipotezele care nu sunt contestate în ciuda circumstanțelor. Admiterea și explicarea erorilor analitice sunt susceptibile să crească, nu să scadă, credibilitatea în fața decidenților politici.

*

Sherman Kent a lăsat generațiilor viitoare multe provocări dificile, nerezolvate, care implicau importante compromisuri analitice - concizie vs. credibilitate, rapiditate versus rigurozitate, standardizarea limbajului estimativ vs. expresie creatoare.

**CULTURA DE SECURITATE,
CULTURA POLITICĂ**

**„4 AUGUST 1919: INTRAREA ROMÂNILOR ÎN
BUDAPESTA”**

Constantin Kirîtescu

„De la Turtucaia, la Budapesta!

A fost lung drumul și obositor, ca toate drumurile ce merg în suișuri, presărate la tot pasul cu piedici ce trebuiesc ocolite, ori împinse la o parte. Dar ajunși pe culme, ce priveliște măreață! Ce prăpăstii înfiorătoare lăsate în urmă, ce colți râpoși trecuți!

De la Turtucaia, la Budapesta...

Este drumul de la înfrângere la biruință, de la umilire la mândrie, de la catastrofa ce amenința viitorul unui neam, până la sărbătoarea măreață a învierii.

Cele din urmă șiruri au trecut. E seară. Bulevardul Andrássy se goleşte încetul cu încetul. Tăcută mulțimea maghiară se împrăștie cu inima grea, cu mintea îmbulzită de gânduri și sentimente potrivnice. Bucuria mântuirii de visul rău al tiraniei roșii se amestecă cu amărăciunea orgoliului național călcat

în picioare. Iar armata cuceritoare se îndreptează spre cazărmile ungurești cu conștiința împlinirii uneia din cele mai grele și covârșitoare misiuni.

Soarele apunea, presărând o pulbere aurie peste turnurile și cupolele metropolei maghiare. Deasupra cetățuiei lui Soliman, deasupra Burgului habsburgic, deasupra Parlamentului șovinismului unguresc, fluturau falnic culorile naționale ale steagului românesc.

Se sfârșise o zi mare. O zi care va rămâne în istoria neamului, strălucind cu lumina ei orbitoare peste veacuri.

Budapesta a fost cucerită de armata românească!

Eram, între toți aliații noștri, singurii, pe cari Dumnezeu îi învrednicise să cucerească prin luptă capitala dușmanului lor de căpetenie. Ceea ce nu fusese îngăduit marilor noștri prieteni, ne fusese nouă, celor mici și crud încercați.

Ne-a fost dat nouă, urmașii iloților valahi, să avem satisfacția supremă de a răsbuna umilințele și suferințele atâtor generații de strămoși, să putem intra ca stăpâni în capitala trufașului opresor, și, ținându-l îndoit sub genunchiul nostru, să-l silim să recunoască venirea vremurilor nouă „*Când visurile sunt întrupate, iar nedreptăți de veacuri răsbunate*”.

„Istoria războiului pentru întregirea României. 1916-1919”, vol. III, Editura Casa Școalelor, Atelierele „Cartea Românească”, București (<http://www.romaniamagnifica.ro/>)

*

Nota Redacției: Până acum, data ocupării Budapestei a rămas în istorie cea de 4 august, potrivit generalului Gheorghe Mărdărescu, chiar dacă o unitate a armatei române pătrunsese în oraș încă din ziua precedentă, nerespectând dispozițiile generalului. Edificator este un fragment din memoriul generalului Rusescu, care a intrat primul în Budapeste, în 3 august 1919:

„Într-adevăr nu străbat decât vreun kilometru și sunt întâmpinat de o delegație de trei a guvernului unguresc ce venea în goana automobilului, ca să mă roage a mă opri, având comunicări importante. La rândul meu i-am rugat să mă scuze, dar sunt în timpul de trap și nu pot opri coloana; după care, am parcurs o distanță de încă trei kilometri, și când am apreciat că am întreaga capitală în bătaia tunului, am oprit. Plouând torențial, am intrat într-o locuință și am angajat următoarele tratative:

Delegația îmi spune:

– „Guvernul se află întrunit într-un consiliu și mă roagă a mă retrage cu trupa”.

Am răspuns:

– „Nu numai că nu mă retrag, dar imediat voi intra în oraș și oprirea de înaintare nu o poate ordona decât Comandamentul Superior Român, la care

le spun că trebuie să se adreseze; și în fața delegației dau ordin celor două tunuri a pune în baterie asupra orașului (5000-6000 m)”, după care adaug:

– „Timp nu este de pierdut, orice tratative altele decât ce privește detașamentul meu, care este fapt îndeplinit, nu le pot trata eu, și dumnealor să se adreseze Comandamentului Armatei Române, la Törek Szt Miclos.”

Delegația în fața mea comunică Guvernului la telefon hotărârea. Răspunsul, tot telefonic, a fost că autoriză delegația a se duce la Marele Cartier General, iar eu să trimit un delegat la Consiliul de Miniștri. Le-am făcut cunoscut că voi veni chiar eu, fixându-le că dacă până la orele 20 tratativele nu vor fi terminate, bombardez orașul! Odată cu plecarea misiunii, am raportat și situația.

La Consiliul Guvernului Ungar am ajuns la ora 18:30. Venise și căpitanul Mihăilescu ce intrase cu un escadron spre Malxasföld, Est – N-Est – Pesta. Guvernul îmi comunică că așteaptă sosirea și a delegatului misiunii italiene, locotenent-colonel Romanelli. Le răspund că e de prisos și că nu se poate schimba întru nimic hotărârea mea”.

MAI MULTE ȚĂRI, NU DOAR RUSIA, ÎNCEARCĂ SĂ INFLUENȚEZE ALEGERILE DIN STATELE UNITE ALE AMERICII

Alexandru Botez

Experți în domeniul securității cibernetice din Statele Unite au lansat „un apel la vigilență” adresat electoratului, avertizând că spațiul informațional american a devenit „accesibil tuturor serviciilor de informații străine”. Potrivit acestora, în afară de Rusia, în influențarea alegerilor din Statele Unite sunt interesate și structurile de intelligence din: Israel, Arabia Saudită, Emiratele Arabe Unite, Iran, Venezuela și China.

*

Conform lui Joseph Fitsanakis - profesor de științe politice la Universitatea din Carolina și șef al *Programului de studii privind intelligence și de securitate națională*, majoritatea acestor operațiuni se desfășoară pe platformele social-media, cum sunt YouTube, Twitter, Instagram și Facebook. De asemenea, există și campanii prin care se încearcă influențarea tradițională a mass-mediei americane, de exemplu prin trimiterea de scrisori adresate redactorilor și care de fapt sunt întocmite de agenți sau chiar ofițeri ai unor servicii de informații secrete străine.

Analizi de la FiveEye, Graphika și de la alte companii specializate în securitate cibernetică relevă că unele din aceste operațiuni sunt dificil de detectat, deoarece este greu de identificat prezența în spatele lor a unor instituții statale.

Cu toate acestea, poate fi depistat cu ușurință faptul că mesajele care sunt transmise prin Twitter, Facebook, postări, înregistrări video etc. au tendința să preia – adesea cuvânt cu cuvânt – retorica guvernelor străine prin care-și promovează obiectivele lor geopolitice.

În opinia lui Fitsanakis, aceste obiective variază. Astfel, operațiunile rușilor, israelienilor și saudiților înclină să exprime un sprijin puternic pentru președintele Donald Trump, cel mai probabil pentru că aceste guverne consideră că o realegere a acestuia ar fi în concordanță cu interesele lor naționale. Dimpotrivă, operațiunile iraniene sunt anti-Trump, din cauza poziției sale negative privind Acordul nuclear cu Iranul și sprijinului acordat Arabiei Saudite în Războiul civil din Yemen.

Într-un articol intitulat „Nu numai rușii, dar și iraniienii și alții folosesc dezinformarea înainte de alegerile din 2020”, publicat de *The Washington Post* la 25 iulie 2019, se afirmă că toate marile companii de social-media folosesc

echipe de monitorizare pentru detectarea și eliminarea campaniilor de dezinformare întreprinse de actori statali, cât și non-statali. Totuși, experții sunt sceptici în ce privește abilitatea acestora de a combate fenomenul, având în vedere volumul și sofisticarea campaniilor de dezinformare în continuă creștere.

O serie de țări – inclusiv Israel și Statele Unite – apelează acum la operațiuni informaționale avansate vizând alegerile naționale de pe mai multe continente. Sunt și guverne – de exemplu din Qatar, Filipine sau Turcia – care folosesc aceste tehnici asupra propriului electorat și este de așteptat ca în viitorul apropiat să extindă aceste practici și asupra populației din alte țări, inclusiv în America.

Se estimează că alegerile prezidențiale din Statele Unite ale Americii, din 2020, vor fi cele mai contestate din ultimele decenii, iar numeroase servicii de informații străine vor încerca să le influențeze în diverse feluri, se mai afirmă în *The Washington Post*.

O BIOGRAFIE DE EXCEPȚIE A UNUI SPION ROMÂN DE EXCEPȚIE

Dr. ist. Ion Constantin

La doi ani după publicarea volumului *De la SSI la SIE. O istorie a spionajului românesc în timpul regimului comunist (1948-1989)*, harnicul istoric dr. Florian Banu, cercetător la Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, „*recidivează*” cu o nouă lucrare de maxim interes pentru toți cei preocupați de istoria serviciilor de informații românești în perioada contemporană. Este vorba de volumul Mihai Caraman – *un spion român în Războiul Rece*, apărut tot la Editura „Corint”, Seria Istorie – Autori români, 2019 și care își propune să reconstruiască, cu mijloacele cercetării istorice, o biografie de excepție: aceea a spionului român care „a zguduit” NATO, după cum se exprima, în epocă, presa occidentală.

Noul volum se înscrie într-o ordine logică a demersurilor științifice ale autorului pentru descifrarea tainelor istoriei spionajului în timpul regimului comunist, dat fiind că „*epoca lui Mihai Caraman*” a fost una „*de vârf*” în ceea ce privește performanțele serviciului de informații externe al României din această perioadă. O monografie dedicată ofițerului cu cele mai spectaculoase reușite din istoria intelligence-ului românesc lipsea din peisajul publicistic, acoperirea acestui gol impunându-se cu acuitate.

Cu privire la autor, țin să menționez de la început faptul că, în exegezele sale referitoare la istoria Securității din perioada regimului comunist, dl. Florian Banu s-a remarcat prin modul de abordare echilibrat, obiectiv, în tratarea acestei complexe și delicate problematici, pe baza cercetării riguroase a documentelor de arhivă, judecând faptele, evenimentele și protagoniștii trecutului serviciilor de specialitate românești în contextul istoric mai larg și al specificității evoluției regimului comunist din țara noastră, fără a se lăsa influențat de clișeele întâlnite adesea în scrierile unei bune părți a „*istoricilor post-comuniști*” din România sau din străinătate.

Cu o prefață semnată de cunoscutul publicist Ion Cristoiu și o postfață de G-ral bg.(r) Gheorghe Dragomir, lucrarea debutează cu o amplă introducere, urmată de patru masive capitole care prezintă viața și activitatea celebrului spion român Mihai Caraman.

Introducerea evidențiază interesul pentru tema abordată, pornind de la constatarea că, în istoriografia din țara noastră, subiectul „*Mihai Caraman*” este cvasi-inexistent, ceea ce reprezintă, practic, o confirmare a faptului că „*în*

*România succesele propriilor servicii de spionaj rămân mai degrabă adânc îngropate în arhive și în memoria protagoniștilor, decât să fie transformate în povești de succes, fondatoare ale unei atât de necesare culturi de securitate, prin scrierea unor «istorii autorizate», după modelul anglo-saxon». Într-un contrast total cu situația din țara noastră, consultarea lucrărilor dedicate confruntărilor de pe „frontul invizibil” dintre luptătorii din blocul comunist și cei din țările membre ale NATO i-a relevat autorului faptul că aprecierile cu privire la Mihai Caraman, venite, deopotrivă, de la foștii camarazi și de la adversari, sunt „mai mult decât elogioase”. Grăitoare în acest sens sunt aprecierile formulate de Pierre Accoce și Daniel Pouget în cunoscuta lucrare *Rețeaua Caraman: cei treisprezece români care au zguduit NATO*, apărută în 1972: „Prin vocație, acest as al spionajului amintea de Richard Sorge, super-spion sovietic în misiune la japonezi în al Doilea Război Mondial. În privința caracterului, a fost comparat cu Russel Harold Adrian Philby, infiltrat timp de 27 de ani în serviciile secrete britanice și lucrând de fapt pentru URSS. Prin eficiență, l-a depășit pe colonelul rus Rudolf Abel, care acționa în Statele Unite. Prin devotamentul său ideologic, amintea de comandourile Cominternului plecate de la Moscova în 1920 pentru a lua cu asalt lumea”. Relevante în această privință sunt și aprecierile unui alt autor francez, Thierry Wolton, dar și ale jurnalistului belgian Paul Thomas și, nu mai puțin, ale lui Jean Rochet, șeful contraspionajului francez (DST) în momentul descoperirii rețelei Caraman. O informație deosebit de interesantă furnizează istoricul britanic Dennis Deletant, care arată că, prin funcția de șef al Brigăzii „F” Contrainformații din DIE, Caraman ar fi intuit că generalul Ion Mihai Pacepa avea „comandă dublă”, declanșând o anchetă care se apropia de un final îngrijorător. Aceasta explică și „ranchiuna” pe care pare să i-o poarte Pacepa fostului mare spion român. Mai multe voci cu autoritate, atât din rândul cercetătorilor și jurnaliștilor din străinătate, dar și din țară, cât și din rândul foștilor ofițeri de informații, susțin că Mihai Caraman a fost unul dintre acei norocoși „aventurieri ai istoriei”, care au reușit „lovituri” de excepție, înscriindu-se pentru totdeauna în analele spionajului.*

Capitolul 1 al lucrării poartă în titlu un citat celebru al marelui filozof antic Seneca – *Per aspera ad astra (Prin greutăți, către stele)*, pe care unele servicii de informații contemporane și l-au luat ca deviză, și tratează „drumul unui tânăr spre spionaj”, fiind vorba, desigur, despre eroul cărții, Mihai Caraman și începuturile vieții și activității sale profesionale. Sunt prezentate o serie de date biografice privind originea, familia și educația viitorului mare spion, autorul căutând să răspundă „cum a ajuns Mihai Caraman de pe malul Prutului pe malurile Senei, care au fost cărările ce i-au purtat pașii de pe ulițele Cahulului, pe marile bulevarde ale Parisului, unde și cum și-a șlefuit

inteligența nativă, astfel încât istoria spionajului mondial să-i rezerve un loc de cinste?”. Se desprinde ideea că, la fel ca imensa majoritate a familiilor de români din perioada interbelică, familia Caraman era una modestă, aflată în căutarea unei vieți mai bune, a unei soluții la nenumăratele probleme economice ale lumii rurale românești din acea epocă.

Cu multă acribie, dl. Florian Banu investighează originile familiei Caraman din comuna Oancea, fostul județ Covurlui, actualmente Galați, etimologia numelui, mediul în care s-a format viitorul mare spion, făcând trimiteri interesante la tezele marelui filosof Lucian Blaga cu privire la *„universul satului românesc”*, pentru a înțelege mai bine cum va fi arătat *„zăriștea cosmică”* în care și-a petrecut copilăria Mihai Caraman. Sunt evocate, de asemenea, pasaje din operele lui Mihail Sadoveanu și Geo Bogza despre Galați, *„pentru a ne proiecta în fața ochilor peisajul copilăriei lui Caraman”*. *„Aidoma lui Lucian Blaga - arată autorul -, și Mihai Caraman și-a trăit copilăria într-o pendulare permanentă între satul natal, Oancea și orașul aflat în proximitate, Cahul”*. Un loc aparte în cadrul expunerii îl reprezintă avatarurile familiei Caraman, după ocuparea de către trupele sovietice, în vara anului 1940, a Basarabiei și a Nordului Bucovinei, urmată de încercarea de dezrobire a acestor teritorii de către Ion Antonescu un an mai târziu. Educația primită în perioada anilor 1940-1944 a purtat o puternică amprentă a factorului politic, dragostea de țară, cultul eroilor, atașamentul față de simbolurile naționale, respectul față de istorie fiind cultivate prin toate mijloacele și metodele, întipărindu-se puternic asupra personalității viitorilor adulți. *„Componenta patriotică și retorica anticomunistă - relevă autorul – trebuie că au avut o proporție semnificativă în factorii formatori ai personalității viitorului ofițer”*.

Au urmat apoi schimbările dramatice produse după Actul de la 23 August 1944, care i-a transformat pe dușmanii de ieri în aliații de azi. Pentru basarabeni, din rândul cărora făceau parte și cei din familia Caraman, această perioadă a avut un dramatism aparte. Articolul 5 al Convenției de Armistițiu, semnată în 12 septembrie 1944, obliga guvernul român să *„predea imediat”* prizonierii de război sovietici și aliați, precum și pe toți cetățenii *„internați”* sau *„aduși cu sila în România”*, strămuțați sau refugiați, asigurându-le hrana, îmbrăcămintea, asistența sanitară, mijloacele de transport necesare etc. Printr-o interpretare forțată, această măsură putea fi aplicată oricărui *„basarabean”*. Refugiată în localitatea Dumbrăveni din județul Sibiu, familia Caraman a trecut prin momente deosebit de dificile în această perioadă. Cartea arată cum, *„timp de mai bine de două săptămâni, Mihai Caraman și surorile sale au stat ascunși în podul casei unui vecin binevoitor, până ce zelul celor însărcinați cu deportările s-a mai potolit”*.

Odată cu strămutarea familiei la Tulcea, tânărul Mihai Caraman a încercat să se adapteze condițiilor dure ale vremii, urmându-și studiile liceale, clasele a VII-a și a VIII-a de liceu fiind absolvite în cadrul liceului teoretic din localitate, unde a obținut și diploma de bacalaureat în vara anului 1947. În această perioadă frământată s-au relevat calitățile viitorului ofițer de informații. Referințele date de colegi, prieteni și profesori sunt aproape unanime în a sublinia inteligența și dorința de cunoaștere a tânărului Mihai Caraman : „*element inteligent, bun la învățătură, cinstit și cu o morală sănătoasă*”, „*iși făcea conștiincios datoria de elev, respectuos față de profesori și trăind în bune relații cu colegii săi*”, „*element capabil la carte și bun coleg*”, „*era studios, venind totdeauna cu lecțiile pregătite, citind și bibliografia suplimentară*”, „*prindea ușor problemele, fiind inteligent*”. După susținerea bacalaureatului, Caraman s-a înscris la Facultatea de Drept din Cluj, dar nu a putut rămâne la studii, din cauza dificultăților financiare. A revenit la Tulcea, unde s-a angajat inițial la o bibliotecă publică, apoi s-a înscris în PCR, a urmat un curs seral de partid și a început „*munca politică*” „*pe linie sindicală*” în ramura învățământ.

În vara anului 1948, după ce s-a sfătuit cu părinții, Mihai Caraman a depus o cerere pentru înscrierea într-o școală de ofițeri a MAI. După verificările de rigoare, pe 19 august 1948 a semnat un angajament cu privire la servirea cu devotament a „*cauzei clasei muncitoare*” și pentru rămânerea cadrele Armatei timp de nouă ani (care se vor dovedi a fi, în final, peste 30). A fost trimis să urmeze cursurile Școlii MAI nr. 1 Măgurele, inițial pentru Jandarmerie, transformată oficial din 23 ianuarie 1949 în Trupele de Securitate. Așa a început cariera lui Mihai Caraman în contraspionajul militar, mai întâi la Centrul de Instrucție Grăniceri de la Lugoj, apoi la Regimentul 9 Grăniceri din Turnu Severin, după care a fost promovată la Direcția a IV-a „*Contrainformații Militare*”. Din cauza unor „*probleme de dosar*” (un unchi din partea mamei fusese ofițer în Armata Regală), șeful Direcției, prosovieticul Grigore „Grișa” M. Naum (Naum Rotstein), comunist ilegalist, fost voluntar în Spania, parașutat în România în 1943 cu misiuni de sabotaj-diversiune, a dispus, fără să comunice vreun motiv, ca Mihai Caraman să fie îndepărtat din cadrul direcției centrale, fiind trimis la 15 iunie 1953 ca „*lucrător operativ prim*” la o școală militară din Oradea. Abia în mai 1955 a revenit în structura centrală a Direcției „*Contrainformații Militare*”.

Într-un context în care spionajul românesc se confrunta cu situații deosebit de grave după atacul asupra Legației române de la Berna, din noaptea de 14 spre 15 februarie 1955 și descoperirea unei acțiuni de infiltrare a trei agenți provocatori în cadrul rețelei de spionaj create de rezidența din Roma, pe 1 iunie 1956 proaspătul căpitan Mihai Caraman, de multă vreme punctat și

evaluat de „cadriștii” de la „Informații externe”, a fost transferat în cadrul DIE, ca șef de birou la Serviciul II „Franța-Italia-Belgia”. Noul loc de muncă i s-a potrivit „ca o mânășă” lui Mihai Caraman. S-a remarcat rapid în fața șefilor prin calitatea analizelor efectuate asupra activității rezidenței din Italia, iar pe 1 februarie 1958 a fost înaintat șef serviciu în cadrul DIE, pregătirea sa pentru a fi trimis la post în cadrul unei rezidențe de spionaj din exterior intrând în linie dreaptă. A executat acțiuni operative deosebite, unele chiar spectaculoase, cum a fost scoaterea legendată ca o trecere clandestină a frontierei româno-ungare a unui agent („Franciscanul”), care a fost trimis cu sarcini specifice la Viena.

Pe 11 octombrie 1958, Mihai Caraman a fost trimis „la post” în Franța, ca locțiitor al rezidentului, sub acoperirea de secretar I la Agenția Economică a României din Paris. Funcția sa din Centrală a fost preluată de colegul și prietenul său Haralambie Dragu¹.

Capitolul 2, intitulat *O poveste de succes : Mihai Caraman în „Orașul Luminilor” (1958-1969)*, prezintă activitatea prodigioasă desfășurată de Mihai Caraman în Franța, ca ofițer de informații sub acoperire diplomatică la rezidența din Paris, perioadă în care a reputat succesele cunoscute, care i-au adus celebritatea. „Deceniul parizian”, consacrat spionării NATO, ocupă locul central în economia cărții.

Autorul descrie mai întâi contextul politico-diplomatic al relațiilor româno-franceze în perioada 1948 - 1958, cu ample incursiuni în istoria relațiilor politice și diplomatice ale Principatelor Unite cu Franța, începând de la sfârșitul secolului al XVIII-lea, sprijinul acordat de statul francez pentru refacerea și modernizarea armatei române în anii 1917-1918, care a contribuit din plin la revigorarea relațiilor bilaterale și a readus la cote maxime admirația românilor pentru Hexagon, influența economică și culturală franceză în țara noastră în intervalul 1919-1958. „Odată cu ascensiunea fascismului și nazismului - arată dl. Florian Banu -, comerțul exterior al României s-a deplasat spre Italia și Germania, deși eforturile de menținere a unor relații cât mai bune cu Franța nu au încetat”.

Pentru înțelegerea contextului intern în care au acționat ofițerii români de informații externe trimiși în Franța, autorul prezintă în detaliu evoluțiile semnificative din mandatul ca președinte al Franței al generalul Charles de Gaulle (1959-1969), ceea ce coincide, în linii mari cu perioada în care Mihai Caraman s-a aflat la post în Franța. „Acțiunile întreprinse de generalul de

¹ A se vedea interviul cu Gl.bg. (r) Haralambie Dragu (înregistrat la 22 aprilie 2010), intitulat „Frumusețea muncii constă în acțiuni”, realizat de Gl. bg. (r) Petru Neghiu, în Revista „Periscop”, nr. 2(10), aprilie-iunie 2010, pp. 84-93. Între alte lucruri de interes pe care Gl. Dragu le-a cunoscut bine în calitate de coleg și prieten al lui Mihai Caraman, sunt și cele referitoare la cazul „Franciscanul”, menționat mai sus.

Gaule pentru a se elibera de o dependență prea accentuată față de Statele Unite erau urmărite cu un interes extraordinar de conducerea de la București. Pentru liderii români, cel mai semnificativ domeniu de acțiune este reprezentat de atitudinea Franței față de NATO”.

În baza unor aprecieri formulate de foști șefi ai structurilor de specialitate franceze precum Jean Rochet, șef al DST în anii 1967-1972, autorul analizează modul în care serviciile secrete franceze și serviciile de securitate NATO erau percepute de către populație, printr-o comparație cu situația din alte țări, ca Marea Britanie, unde realitatea era cu totul diferită. El ajunge la concluzia că „serviciile nu s-au bucurat niciodată de prea mult prestigiu în societatea franceză, apartenența sau colaborarea cu acestea fiind percepute mai mult ca o chestiune dubioasă, îndoielnică, decât ca o datorie”. Amestecul serviciilor secrete în viața politică, teama de dosarele întocmite de acestea, suspiciunile cu privire la supravegherea convorbirilor, interceptarea scrisorilor și filajul erau omniprezente în societatea franceză.

Mihai Caraman a sosit la post la Paris într-un moment în care acțiunile spionajului românesc în Hexagon erau de mică amploare, cu rezultate modeste. Această stare de lucruri se datora, în principal, politicii de cadre păguboase, Centrala DIE trimitând la post ofițeri care aveau prea puțin de-a face cu munca informativ-operativă.

Spre deosebire de ofițerii de până atunci aflați la Paris, noul venit la post nu a fost atras de „calea bătătorită”, adică activitatea cu emigrația (supravegherea exilului românesc din Franța), ci – așa cum arată autorul cărții – a ales un drum mai dificil, chiar dacă greutățile și riscurile erau mai mari. Și-a propus ca obiectiv principal penetrarea informativă a Alianței Nord-Atlantice, chiar dacă aceasta părea o „misiune imposibilă”.

Primul agent recrutat de Mihai Caraman din interiorul NATO a fost Robert Van de Wielhe, documentarist la Biroul „Dispecerat documentar” din cadrul Pactului Nord-Atlantic. Prin funcția deținută, acesta avea acces la toate documentele clasificate, inclusiv la cele din clasa Cosmic Top Secret.

Cunoașterea lui Robert Van de Wielhe s-a realizat prin intermediul unui diplomat salvadorian, contactul propriu-zis având loc „întâmplător”, în timpul unei recepții organizate de Primăria Parisului. Cartea descrie în detaliu modul în care Mihai Caraman a știut să capete încrederea și simpatia agentului, astfel că relația dintre cei doi a devenit în scurt timp una de prietenie, bazată, așa cum este și firesc, pe încredere. Consolidarea relației cu agentul s-a desfășurat pe parcursul mai multor luni, astfel că abia în iunie 1960 ofițerul a intrat în posesia primelor documente NATO. Întâiul dintre acestea conținea informații despre Centrul de cercetări din La Spezia și a fost oferit din propria inițiativă a agentului. Furnizarea acestui document a provocat stupefacție în Centrala de la

București, fiind vorba, practic, despre un raport întocmit de Comitetul Militar al NATO cu privire la „*cerințele minime ale forțelor armate esențiale, pentru perioada 1958-1963*”, document clasificat „*Cosmic Top Secret*”. Conținând peste 100 de pagini, documentul prevedea misiunile și sarcinile de bază ale comandanților, ipotezele din care au fost generate cerințele de forțe și preciza care erau aceste cerințe, pentru fiecare stat membru. Însemnătatea acestui document reiese din însăși aprecierea autorilor săi, care îl considerau drept „*un pas important în planificarea noastră militară și constituie o bază esențială în dezvoltarea cerințelor minime globale de forță pentru NATO*”. În final, bilanțul activității acestui agent a fost unul impresionant: 60 de documente secrete, dintre care 16 clasate „*Cosmic Top Secret*”.

Sovieticii nu aveau încredere că Centrala DIE va putea gestiona acest formidabil canal de informații creat la NATO și au încercat să-l preia sub propriul control pe ofițerul care izbutise recrutarea lui Van de Wielhe. Cartea arată că socoteala de acasă nu s-a potrivit cu cea de la București, iar Mihai Caraman nu a dat curs unor propuneri inadecvate venite din partea KGB-ului, care ar fi putut compromite cazul, cum a fost cea a impunerii folosirii de către agent a unor mijloace TO pentru fotocopiarea documentelor.

Al doilea agent recrutat de Mihai Caraman din interiorul NATO a fost Francis André Élie Roussilhe, documentarist în aparatul central al Pactului Nord-Atlantic, cu acces la cea mai mare parte a documentelor clasificate, inclusiv la cele cu regim de secretizare „*cosmic*”. „*Cârligul*” cu care Mihai Caraman a reușit să-l „*agațe*” pe Roussilhe a fost interesul acestuia de a-și suplimenta veniturile modeste, prin vinderea amatorilor de delicatose din sediul NATO a unui delicios pateu de casă, fabricat artizanal în Quercy, regiunea de unde provenea familia sa. Contactarea acestuia chiar la sediul NATO a reprezentat punctul-cheie al procesului de recrutare, Roussilhe fiind departe de orice suspiciuni, având convingerea că este pe cale să câștige un nou client fidel. Dovedindu-se un fin psiholog și un tactician deosebit, Mihai Caraman, folosind în mod gradual mijloace adecvate de motivare/stimulare a agentului, inclusiv financiare, a reușit obținerea de la acesta a unui număr impresionant de documente clasificate, pe care Roussilhe le fotocopia în biroul său, dar și acasă în formatul unor minuscule role de film foto. Predarea acestora se făcea la Paris, unde agentul venea de la Bruxelles (noul sediu al NATO), pentru a se întâlni cu ofițerul, care organiza întrevederile cu o minuțiozitate extremă. Traseul de autoverificare al ofițerului se realiza, uneori, începând și cu șase ore mai devreme decât ora stabilită pentru întâlnire.

Cel de-al treilea agent de calibru din cadrul NATO a fost turcul Nahit Imre, membru al delegației țării sale la Alianța Nord-Atlantică. Recrutat printr-o combinație cu rezidența de spionaj de la Ankara, acesta a furnizat o serie

întreagă de documente importante cu privire la Alianță, în ierarhia căreia era plasat, la un moment dat, imediat după secretarul general și președintele Consiliului Atlanticului de Nord. Funcția oficială ocupată de agent îi oferea acestuia accesul la toate documentele privind plățile făcute de țările membre către bugetul NATO, cheltuielile efectuate pentru diverse lucrări de infrastructură militară (aeroporturi, conducte strategice, baze radar și de transmisiuni, uzine de armament etc.). Acesta fotocopia documentele NATO, developa acasă filmele și le plasa în minuscule tuburi metalice. A fost arestat pe 11 septembrie 1968, ancheta sa dovedindu-se deosebit de dificilă. În cele din urmă, a primit o pedeapsă de 30 de ani de închisoare, fiind eliberat în anul 1985, când sentința sa a fost redusă la 16 ani (a decedat la 20 februarie 1994, la Istanbul).

În afara recrutării și dirijării acestor trei agenți de prim rang, Mihai Caraman a desfășurat numeroase alte activități, studiind și verificând diverse persoane aflate în poziții importante pentru spionajul românesc, precum și implicându-se în exploatarea cât mai eficientă a altor agenți de pe teritoriul Franței, alături de ceilalți ofițeri din rezidență.

După cum atestă documentele desecretizate din arhivele NATO, „extragerile de documente strict secrete prin agenții lui Mihai Caraman au fost cât se poate de reale, au provocat consternare și au fost tratate cu maximum de seriozitate de înalții oficiali ai Alianței”. Serviciile de spionaj sovietice, beneficiare și ele ale unei părți (mai mari înainte de 1964, mai mici după) din documentele obținute prin „rețeaua Caraman”, au confirmat valoarea deosebită a acestor informații. KGB și GRU acordau o mare atenție materialelor documentare și erau în măsură să le verifice „încrucșat”, nu numai în virtutea controlului asupra unui număr de agenți, dar și prin intermediul serviciilor de specialitate ale statelor partenere în Pactul de la Varșovia, care aveau la rândul lor posibilități informative în cadrul Cartierului General al NATO, dar și la nivelul guvernelor din țările membre ale Alianței Nord-Atlantice.

Este adevărat că valoarea documentelor obținute de rețeaua Caraman a fost adesea contestată sau minimalizată de Serviciul de Informații al Armatei, dar aceasta s-a întâmplat din motive de invidie și gelozie „colegială”, pe fondul „tradiționalei” rivalități, care a existat între șefii ai DIE și șefii ai DIA.

În baza aprecierilor formulate de diverși publiciști și specialiști din serviciile de spionaj, dl. Florian Banu conchide că, „într-adevăr, Mihai Caraman a reușit, prin intermediul rețelei pe care o coordona, să obțină documente extrem de importante despre organizarea, funcționarea, planurile și strategiile Alianței Nord-Atlantice”, realizând, practic, cea mai serioasă breșă de securitate care a fost detectată la NATO până în acel moment. Din

nefericire, documentele fotocopiata de rețeaua Caraman încă nu sunt accesibile cercetării istorice.

Un aspect aparte îl reprezintă în carte rolul pe care Mihai Caraman l-a avut în pregătirea și desfășurarea vizitei președintelui Franței Charles de Gaulle în România, în mai 1968. Implicarea și preocuparea ofițerului român pentru a găsi modalitățile de prevenire a oricărei disfuncționalități sunt atestate și de documentele diplomatice franceze.

Deosebit de benefică în plan profesional și personal, perioada „*deceniului parizian*” a fost determinantă pentru cariera lui Mihai Caraman, chiar dacă, după reîntoarcerea în țară (august 1969), timp de câțiva ani, drumul său în viață și în meserie nu a fost presărat cu ... trandafiri, așa cum rezultă din cel de-al 3-lea Capitol al lucrării, intitulat : *De la Paris la Cheia, via București-Ilfov: spion, contraspion, dascăl șipensionar*. A fost supravegheat intens de organele de contraspionaj din țară, dar nu a rezultat nici un element care să conducă la suspiciunea că Mihai Caraman ar avea fie și cea mai vagă legătură cu vreun serviciu străin de informații și nici că ar fi divulgat date și informații cu caracter secret. La fel, filajul și tehnica operativă nu au furnizat nimic relevant în această privință. Colegii și ofițerii subordonați din rezidență au prezentat, de asemenea, declarații, în general, favorabile. Cu toate acestea, conducerea DIE din acea vreme îi tot căuta „*nod în papură*”, fiind „*limpede* - așa cum arată autorul cărții - că Mihai Caraman era un inadecvat în peisajul instituțional al castei de la București și că a stârnit numeroase aversiuni”. „Nici Pacepa și nici, în general, cei din conducerea DIE nu l-au simpatizat pe generalul Caraman, tocmai pentru rezultatele sale excepționale”- va sublinia istoricul dr. Liviu Țăranu de la CNSAS, cu ocazia lansării volumului, la Fundația Europeană N. Titulescu.

În Centrală se acumulasă invidii generate de succesele repurtate în exterior, de faptul că „*a stat 11 ani cu joben și papion la Paris*” (cum i-a reproșat la un moment dat generalul Doicaru), de prestigiul profesional și de situația materială bună a ofițerului. În trecut fie spus, termenul de „*papionari*” era adesea folosit de cei de la organele interne în gratularea invidios-malițioasă a colegilor de la „*Informații Externe*”, pe motivul că lucrau (sub acoperire) în lumea diplomației. De fapt, era vorba despre ceea ce arăta tot dl. Liviu Țăranu, la lansarea amintită : „*Cei care au lucrat în spionajul românesc înainte de 1989, am mai spus-o, dar o repet, au reprezentat o aristocrație în cadrul Securității, pentru că în structura externă a acesteia nu intra oricine. Erau oameni deschiși, cultivați, care știau cel puțin o limbă străină, care mergeau în lume, vedeau și alte lucruri, aveau contacte și, implicit, o altă percepție a evenimentelor, erau altceva în comparație cu cadrele care lucrau în Securitatea internă*”.

Pe baza informațiilor obținute prin instalarea de mijloace TO la birou și domiciliu, „prin folosirea provocatorilor și prin presiuni la diverse cadre”, în vara anului 1971, Mihai Caraman a fost „pus în discuție” într-o ședință de partid prezidată de nimeni altul decât de generalul Ion Mihai Pacepa. I s-a imputat „lipsa de disciplină” față de unii superiori, cât și alte „lipsuri”, dându-i-se un termen de „îndreptare” de șase luni. La expirarea termenului de „îndreptare”, dat fiind că ofițerul nu și-a pus „cenușă în cap”, Mihai Caraman a fost scos din domeniul de muncă în care se ilustrase ca nimeni altul și transferat, pe 1 ianuarie 1972, în funcția de adjunct al șefului Inspectoratului Județean de Securitate Ilfov, ceea ce „reprezenta, în relațiile de putere ale sistemului, mai mult decât o sancțiune disciplinară”. La intervenția vechiului său prieten din „Contrainformațiile Militare”, Stan Nicolae, aflat la acel moment în funcția de inspector-șef la ISMB, pe 15 martie 1972, Mihai Caraman a fost mutat de la ISJ Ilfov la Inspectoratul de Securitate al Municipiului București, pe funcția de adjunct al șefului de inspectorat.

Între timp, în mass-media occidentale au apărut tot soiul de materiale cuprinzând aprecieri și comentarii elogioase referitoare la modul în care a acționat „rețeaua Caraman”, între care, desigur cea mai reprezentativă a fost cartea amintită a lui Pierre Accoce și Daniel Pouget - *Rețeaua Caraman: cei treisprezece români care au zguduit NATO*, publicată în anul 1972. Aceasta nu putea să nu aibă un anumit ecou în mediile profesionale, inclusiv cele din țară. În cadrul DIE, cartea a fost tradusă și era folosită ca material documentar pentru noii angajați. Oricum, știrea despre apariția cărții a ajuns și la ministrul de Interne, Ion Stănescu, care ar fi cerut detalii despre situația curentă a ofițerului Mihai Caraman, fiind surprins de cele aflate. „Bine, măi - i-ar fi zis Ion Stănescu lui Nicolae Doicaru, șeful DIE -, v-ați bătut joc de omul acesta, pe care alții îl arată că e un om valoros, nu știu ce ..., și voi ... l-ați trimis la Ilfov!”.

A urmat ceea ce era firesc să se întâmple: readucerea lui Mihai Caraman în DIE. Pe 1 aprilie 1973 a fost numit adjunct șef brigadă în Divizia a III-a (V3) „Emigrație, contrainformații externe, legături cifrate cu misiunile diplomatice, curieri diplomatici, legături externe speciale”. La comanda diviziei se afla generalul maior Gheorghe Bolînu, vechi ofițer de contrainformații militare.

La 1 august 1973, Mihai Caraman a fost numit șeful Brigăzii „F” „Contrainformații externe”, funcție echivalentă cu cea de șef de direcție, iar peste un an, la 13 august 1974, a fost înaintat la gradul de general-maior. Având o veche aversiune față de activitățile în rândul emigrației, noul șef s-a străduit, fără succes, pentru desprinderea activităților de contrainformații externe de cele care priveau emigrația.

Dacă printre ceilalți șefi de unități din DIE Mihai Caraman era privit cu invidie sau cu nemulțumirea mai mult sau mai puțin explicită că este „altfel” (între altele, și pentru motivul că era un cititor fidel al cotidianului *Le Monde*), în rândul subordonaților el avea o imagine cât se poate de bună².

În primăvara anului 1978, Nicolae Doicaru a fost înlocuit din funcția de șef al DIE (transformată în DGIE) cu Alexandru Dănescu, adjunct al ministrului Afacerilor Interne încă din aprilie 1976, care coordonase Penitenciarele, Pompierii, Înzestrarea, Policlinica, Clubul Sportiv „*Dinamo*” ș.a., dar care era un neofit în materie de spionaj. Mihai Caraman a încercat să-l pună „în temă” pe noul șef cu unele aspecte deficitare din activitatea de informații externe, dar fără succes.

În iulie 1978, trădarea generalului Ion Mihai Pacepa, loțiitor al șefului DGIE, a reprezentat o lovitură dură pentru spionajul românesc. Trădarea lui Pacepa s-a produs atunci când acesta a simțit că se află în cădere liberă, mai ales după încercarea eșuată de a-l determina pe șeful statului și pe soția acestuia, față de care avea un comportament detestabil de slugă obedientă, să aprobe crearea unui organism atotputernic pe lângă Președinția României, care să fie condus de el și să includă toate serviciile de informații și contraspionaj, precum și alte instituții înrudite, ceea ce ar fi făcut din el unul dintre personajele-cheie ale regimului totalitar, aservit cuplului dictatorial. Al doilea semnal, de natură să-l îngrijoreze profund și chiar să-l panicheze, l-a constituit numirea generalului Alexandru Dănescu, adjunct al ministrului de Interne, în funcția de șef al DIE. Lovitura primită era de nesuportat, un adevărat șoc pentru Pacepa, care se considera singurul îndrituit să-i succeadă generalului Nicolae Doicaru, după trecerea acestuia ca ministru al Turismului. Or, preferința conducerii superioare pentru un om care până atunci se ocupase numai de sectorul administrativ al MAI îl umilise peste toate, avertizându-l că se află în dizgrație, situație ce-i închidea toate culoarele parvenirii la vârf, anunțând un viitor incert și chiar sumbru pentru orgoliosul general Pacepa, căruia i se pregătise un post la... pompieri. Temându-se de descoperirea unor aspecte tulburi din activitatea și trecutul său (inclusiv fapte de corupție), asupra cărora se declanșaseră minuțioase investigații, Ion Mihai Pacepa a ales calea trădării pentru a scăpa de gravele consecințe ce-l pândeau.

La ancheta care a urmat trădării lui Pacepa, Mihai Caraman a arătat că greșelile au fost girate de factorul politic, ceea ce nu a convenit deloc comisiei de anchetă. „*Să răspund eu de ce a fugit Pacepa? Să mi se reproșeze că nu am luat măsuri? În primul rând, chiar dacă propuneam ceva, nu aveam*

² Vezi Al. Omeag, *Onor la general!*, în *Periscop*, anul XI, nr. 4/44, octombrie-decembrie 2018, pp. 8-9.

competența de a lua măsuri de urmărire a șefilor mei ierarhici!” - a declarat Mihai Caraman.

După trădarea lui Pacepa a urmat o perioadă nefastă pentru spionajul românesc, în fruntea căruia a fost numit activistul de partid Romus Dima. Cadre de bază ale spionajului românesc au fost trecute „pe linie moartă”, între care și generalul Mihai Caraman, care a ajuns în funcția de loțiitor comandant la Școala militară pentru perfecționarea cadrelor active și pregătirea ofițerilor de rezervă Grădișteea. Pe 7 decembrie 1979, generalul Mihai Caraman a fost trecut în rezervă. Deși „*în pensie*”, a fost urmărit cvasi-permanent de organele de contrainformații de la diverse structuri.

Capitolul 4 al lucrării este consacrat activității lui Mihai Caraman în fruntea spionajului românesc din perioada postcomunistă. Numirea sa, în ianuarie 1990, a fost făcută pentru că - așa cum arăta Sergiu Celac, ministrul de Externe din acea vreme – „*era o entitate cunoscută în lumea serviciilor secrete*”. Până la 9 aprilie 1992, Mihai Caraman a fost șef al noului Serviciu de Informații Externe al României în vremuri de tranziție. Plecarea sa din funcție a avut loc într-un context politic anume, dar nu a fost - așa cum s-a afirmat uneori - rezultatul unor presiuni din partea Secretarului General al NATO sau a altor factori occidentali. Aspectul a fost confirmat de către premierul din acea vreme, dl. Petre Roman și ministrul de externe, dl. Adrian Năstase, inclusiv la lansarea volumului dedicat lui Mihai Caraman.

Se poate spune că generalul Mihai Caraman „*trebuie evaluat după rezultatele profesionale și nu după cui au servit acestea*” – așa cum a subliniat cunoscutul ziarist Ion Cristoiu. „*Ar fi absurd, arăta jurnalistul, să reproșăm unui ofițer de intelligence că nu a refuzat să spioneze NATO, pe motiv că peste decenii România va deveni membră a Alianței Nord-Atlantice*”.

Apreciem că lucrarea Domnului Florian Banu este o contribuție valoroasă la istoriografia serviciilor secrete românești, solidă ca informație, riguroasă ca tratare, nuanțată ca analiză, pe măsura însemnătății subiectului tratat. Din punct de vedere al profesionalismului, performanței, exemplul generalului Caraman trebuie cunoscut de toți cei interesați de problematica serviciilor de informații, inclusiv de tânăra generație de ofițeri din serviciile de informații sau cei doritori să-și construiască o carieră în fascinanta muncă de intelligence.

SAGA DEFECTORILOR

Mihai Milca

În universul tainic al serviciilor secrete, populat de mistere și mistificări, în care operațiunile de derutare și intoxicare a adversarilor reali sau imaginari constituie adesea regula jocului, există, indiferent de circumstanțe, sumedenie de incertitudini și permanente temeri la nivelurile de decizie în legătură cu tentațiile cărora le pot cădea pradă proprii agenți și privitoare la loialitatea necondiționată a acestora.

Spectrul trădării planează fără ca acest lucru să fie recunoscut ca atare – aidoma unui blestem originar. Termeni precum „defector”, „dezertor”, „transfug” au devenit sinonimi celui de „trădător”.

Potrivit definițiilor de dicționar, transfugul, de exemplu, este cel care trece de partea inamicului sau a adversarului, care adoptă o idee opusă celor profesate până la un moment dat, trădând o persoană sau o cauză. Este o definiție parțial înșelătoare deoarece schimbarea unor opinii sau idei ne poate face pe toți să fim în viață transfugi potențiali într-o direcție sau alta. Mentalitatea unui transfug provenit dintr-un serviciu secret este însă mult mai complexă și contorsionată, întrucât într-o asemenea situație avem de a face cu un individ matur, cu pregătire și competențe cu totul speciale, care și-a îndeplinit cu conștiinciozitate îndatoririle față de ai săi, fără a-și pune întrebări stâjenitoare privind justetea sau îndreptățirea actelor sale. Survine însă, din diferite cauze, un declic urmat de un proces de reflecție care îl determină în cele din urmă să considere că ar fi mai avantajos pentru el, din punct de vedere intelectual, financiar, al comodităților pentru sine și pentru familia sa, să schimbe tabăra, lepădându-se de existența anterioară și de angajamentele asumate prin jurământul de credință.

Spre deosebire de o persoană refugiată care nu excelează, să zicem, prin inteligență, profesionalism sau recunoaștere socială, care a trăit poate fără dificultate sub un regim politic anume și care brusc ajunge la concluzia că respectivul regim i-a devenit ostil și insuportabil, făcând tot posibilul să fugă de el (vezi exemplul albgardiștilor și aristocraților ruși după revoluția bolșevică sau al evreilor germani sub Hitler), transfugul de care aminteam anterior asociază defectarea cu ideea de loialitate pentru sau contra în raport cu organizația de apartenență. Numeroase cazuri de transfugi din perioada interbelică sau imediat după cel de-al Doilea Război Mondial provenind din serviciile secrete sovietice sau din rândul înalților funcționari ai birocrăției sovietice învederează o bulversantă pierdere a încrederii în cauza revoluției

bolșevice și a comunismului (Krivitsky, Navașin, Reiss, Munzenberg, Kravcenko, Guzenko și alții).

În ceea ce îi privește pe defectorii sau transfugii care au parcurs calea invers, dinspre Vest spre Est (Burgess, MacLean, Philby, Pontecorvo), în special în perioada Războiului Rece, în pofida episoadelor rocambolești ai căror protagoniști au fost, aceștia nu au riscat prea mult, călătorind adesea cu pașapoarte în regulă dincolo de Cortina de Fier. A existat însă și o categorie aparte, transfugii „*fixați pe loc*”, cazurile cele mai notorii furnizându-le George Blake, care, activând în serviciile secrete britanice, lucra efectiv pentru sovietici, sau Oleg Penkovski care și-a continuat activitatea de spion în solda americanilor, rămânând în structurile de informații sovietice până când a fost demascată, arestat și executat de stăpânii pe care îi trădase.

În cele ce urmează vom încerca să oferim cititorilor câteva episoade revelatoare despre acești defectori, transfugi, trădători *en titre* care își găsesc și ei locul într-o istorie palpitantă, tragică și nu de puține ori sordidă a spionajului mondial.

Walter Krivitsky – un defector sortit morții

Anii '20-'30 ai secolului trecut au reprezentat pentru serviciile secrete sovietice o perioadă de intensă expansiune, de infiltrări în cele mai diverse structuri ale statelor din imediata vecinătate a frontierelor URSS, dar și în țări din Europa Centrală, vestul continentului și Statele Unite. Agenții Kominternului, dar și cei ai spionajului militar al Armatei Roșii (Biroul 4 – ulterior GRU) au penetrat cu succes medii politice, intelectuale, organizații sindicale, instituții culturale, organisme financiare precum și sectoare sensibile ale prezumtivilor inamici ai Sovietelor (unități militare, centre portuare, industrii de război etc.), au creat rețele ce s-au dovedit extrem de active și care au furnizat informații prețioase factorilor de conducere de la Kremlin.

Au existat desigur și riposte încununate la rândul lor de succes ale serviciilor de contraspionaj și siguranță din țări precum Franța, Germania, Polonia, România, republicile baltice care au demantelat agenturile bolșevice profilate cu precădere pe operațiuni de subversiune, sabotaj și provocare de acțiuni insurecționale.

Au existat de asemenea și cazuri de funcționari sovietici, agenți secreți aflați în misiune în străinătate care au dezertat și și-au oferit serviciile inamicilor politici și ideologici. Unul dintre cei mai importanți transfugi, deși puțin cunoscut în ciuda faptului că după defectarea sa a publicat o carte demascatoare „*Am fost agentul lui Stalin*”, apărută întâi la Londra în 1940 și tradusă apoi în limba franceză, a fost Walter Krivitsky, șeful serviciilor de informații militare sovietice pentru Europa Occidentală.

Krivitsky a fost un produs emblematic al bolșevismului și birocrăției represive staliniste.

Walter Krivitsky

Născut în 1899 în Rusia, într-o familie de condiție muncitorească, Krivitsky a devenit membru al partidului bolșevic imediat după Revoluția din 1917. La vârsta de douăzeci de ani era deja încadrat în serviciul de informații al Armatei Roșii, remarcându-se în timpul războiului ruso-polonez din 1920 ca un agent disciplinat și eficient în spatele liniilor inamicului, prin acțiuni de spionaj, sabotaj și propagandă.

La începutul anilor '30 Krivitsky era deja ofițer de informații la cartierul general de la Moscova. Anterior, în 1923, îndeplinise o serie de misiuni în Germania ca instructor al unor grupuscule

terroriste ale comuniștilor autohtoni (Grupul T). În 1926 este numit în fruntea celei de a treia secțiuni a serviciilor de informații militare sovietice pentru Europa Centrală.

Noaptea de 30 iunie 1934 l-a surprins în Germania nazistă, „noaptea cuțitelor lungi” în care Hitler și-a reglat conturile cu toți adversarii săi din partid și din mediile politico-militare. Spionii lui Krivitsky au informat în timp real Moscova în legătură cu desfășurarea evenimentelor. Stalin a tras toate concluziile convenite pentru ca șase luni mai târziu să procedeze în aceeași manieră după asasinarea lui Kirov, eliminând cu brutalitate adversarii politici dovediți sau prezumați, persoane indezirabile și pe toți cei suspectați de a reprezenta un pericol personal pentru el.

La jumătatea anului 1936 Krivitsky și-a părăsit reședința confortabilă din Haga de unde coordona activitatea rețelei sovietice de spionaj implantate în Germania pentru a pune în operă, odată cu izbucnirea războiului civil din Spania, un lanț de societăți de export-import în mai multe orașe europene prin intermediul cărora URSS a început să expedieze în secret armament pentru republicani, încercând să contracareze sprijinul militar masiv acordat de Germania hitleristă și Italia fascistă unităților militare rebele conduse de generalul Franco.

În septembrie 1936 Krivitsky devine șeful spionajului militar sovietic pentru întreaga Europă Occidentală. Jocurile secrete ale lui Stalin în Spania au început să-și arate rezultatele otrăvite: în vreme ce piloții și tanchiștii trimiși de Moscova se străduiau să-i instruiască pe recruții armatei republicane folosind „materialul” furnizat de Krivitsky, ucigașii aflați în solda GRU/NKVD

acionau fără menajamente suprimând de zor troțkiști și disidenți antistaliniști de toate naționalitățile.

Krivitsky se pare că nu a fost implicat în aceste operațiuni sângeroase. El s-a ocupat mai mult cu recuperarea unor documente personale autentice și pașapoarte ale voluntarilor inter-brigaderi morți în lupte sau lichidați de poliția secretă sovietică, care au fost ulterior utilizate de spionii Moscovei în special în SUA. Între timp cantități masive de aur spaniol au luat calea Rusiei, Krivitsky nefiind străin de acest imens transfer. Ulterior, în cartea sa, Krivitsky avea să remarce că încă din 1937 Stalin, prevăzând victoria lui Franco, a căutat să se dezangajeze din aventura spaniolă, orientându-se spre o intervenție în China, unde liderul Gomindanului Tchang-Kai-Tchek îi solicitase sprijinul militar.

La sfârșitul anului 1936 activitatea secretă a lui Walter Krivitsky a înregistrat o nouă și macabră turnantă prin implicarea sa activă, dar nemărturisită în cartea sa, în afacerea Tuhacevsky. Documentele contrafăcute care aveau să-l incrimineze pe mareșalul Tuhacevsky ca fiind spion german au fost manipulate pe o filieră controlată de la cap la coadă de agenți GPU coordonați de Sloutsky, pseudo-ofițeri germani – în realitate oameni de încredere ai lui Krivitsky – și agenți dubli ai GPU și Gestapoului lui Himmler. Toți cei implicați în această operațiune de compromitere a mareșalului sovietic, care avea să fie judecat de un tribunal militar și executat imediat, au fost la rândul lor eliminați (Miller, Skoblin, Sloutsky, Spiegelglass).

Krivitsky se afla la Moscova în luna mai 1937, după ce remisese lui Stalin documentele acuzatoare la adresa lui Tuhacevsky. A părăsit Rusia la sfârșitul lunii cu destinația Stockholm, având un pașaport pe numele Eduard Miller, inginer australian pe care l-a schimbat la ambasadă pentru un altul pe numele unui dr. Martin Lessner înainte de a ajunge la reședința sa de la Haga.

Se pare că deja Krivitsky sesizase pericolul ce-i pândea de acum pe vechii bolșevici și foștii devotați slujitori ai serviciilor de informații externe și organelor de represiune pe care Stalin voia să le epureze. Probabil că și cazul diplomatului sovietic de la Paris, Dimitri Navașin, care își exprimase dezaprobarea față de crimele lui Stalin și care a fost ucis în plină zi de doi agenți neidentificați a generat în subconștientul exersatului spion dorința difuză de a defecta. Și Krivitsky se manifestase în câteva rânduri dezaprobator la adresa lui Stalin, în prezența prietenului său apropiat Ignace Reiss, un alt ofițer superior al serviciilor de informații sovietice.

Ajuns la Haga, Krivitsky a primit vizita unui om de afaceri ceh, Hans Eberhardt, nume de cod Ludwig, care era în realitate Ignace Reiss. El i-a împărtășit lui Krivitsky intenția sa de a defecta. La 11 iunie 1937, chiar în ziua în care mareșalul Tuhacevsky a fost executat, Reiss se afla la Amsterdam. Pe 17 iulie el a trimis șefilor de la Moscova o scrisoare în care îi anunța că îi

părăsește, returnându-le totodată decorația pe care o primise – „*Drapelul Roșu*”.

Cu această scrisoare, Reiss și-a semnat condamnarea la moarte și implicit pe cea a camaradului său Krivitsky. Agentul GPU Spiegelglass – care avea în scurt timp să fie și el asasinat pentru că știa prea multe – i-a reproșat lui Krivitsky: „*Sunteți răspunzător de Reiss; dvs. l-ați adus în partid și l-ați recomandat când a intrat în organizația noastră*”. Spiegelglass i-a cerut lui Krivitsky să-i dea concursul pentru a oferi o „*soluție*” afacerii, respectiv suprimarea lui Reiss. Dar Krivitsky, conștient de consecințele unei astfel de decizii impuse, a refuzat să participe la asasinarea prietenului său. „În acel moment – avea el să scrie câțiva ani mai târziu – mi-am dat seama că anii mei de serviciu pentru guvernul sovietic se terminaseră”. Krivitsky avea de ales să defecteze sau să se ofere morții.

Primul plan de eliminare a lui Reiss a eșuat. Una dintre prietenele de familie, agentă a GPU, Gertrude Schildbach, trebuia să aducă familiei lui Reiss un cadou otrăvit. În ultimul moment au lăsat-o nervii. Reiss i-a spus că vrea să defecteze, iar Gertrude i-a replicat că și ea intenționează să facă același lucru. În ziua de 4 septembrie 1937 Reiss și Gertrude au servit masa împreună, discutând despre problemele lor de conștiință. Au făcut apoi o plimbare pe un drum de țară. Operațiunea care a urmat s-a desfășurat în cel mai pur stil gangsteresc de Chicago. Un automobil a încetinit în apropiere. La bordul acestuia erau executorii GPU: Etienne Martignat, Abbiat-Rossi și o elvețiancă, Renata Steiner. A urmat o busculadă și Reiss a fost suit cu forța în mașină nu înainte de a-i smulge trădătoarei Gertrude un smoc de păr.

Uciagașii l-au doborât pe Reiss cu șapte gloanțe de armă automată în corp și cinci în cap. Apoi au aruncat cadavrul lui Reiss la marginea drumului. Toate aceste detalii au fost obținute de poliția franceză după arestarea Renatei care a mărturisit cum s-a produs crima.

Între timp Moscova l-a convocat pe Krivitsky care a decis să nu dea ascultare ordinului. Împreună cu soția sa a hotărât să mai tragă de timp, iar după o lună, uzând de acte false de identitate franceză obținute cu ajutorul lui Lev Sedov, fiul lui Trotsky, care avea să fie și el, ca și tatăl său, asasinat de executorii itineranți ai lui Stalin, a ales să dezerteze.

Cunoscător al tehnicilor utilizate de GPU pentru pedepsirea trădătorilor, Krivitsky a reușit să scape de două echipe de asasini trimise după el în Franța, după care a hotărât să se refugieze în Statele Unite. Dar poziția înaltă ocupată de Krivitsky în serviciile de informații sovietice l-au plasat pe acesta în capul listei celor pe care Stalin îi dorea morți. Știa prea multe. La 7 martie 1939 în timp ce trecea pe lângă Times Square la New York, Krivitsky a recunoscut un ucigaș profesionist al GPU – Serghei Basov – însoțit de alți doi necunoscuți.

Basov l-a acostat pentru a conversa „*ca între amici*”, dar Krivitsky a reușit să scape. Trioul ucigaș se afla sub ordinele faimosului colonel Bîkov, șeful serviciilor de informații sovietice din SUA care avea să fie demascată câțiva ani mai târziu.

La începutul anului 1941 Krivitsky locuia într-un hotel la Washington. El stabilise legături strânse cu serviciile de informații americane, cărora le furnizase deja elemente de identificare a metodelor de spionaj sovietice.

Krivitsky se simțea permanent în pericol și le-a declarat amicilor săi americani: „*Dacă vreodată ei vor încerca să demonstreze că eu m-am sinucis să nu-i credeți*”. Interlocutorii săi americani l-au bănuit atunci pe Krivitsky că suferă de un complex de persecuție.

Nu se poate spune cu certitudine ceea ce s-a petrecut în noaptea de 10 februarie, dar prin analogie cu alte asemenea cazuri se poate imagina. Doi sau trei ucigași din subordinea colonelului Bîkov au năvălit în camera lui Krivitsky ordonându-i sub amenințarea armelor să scrie o scrisoare prin care își mărturisea intențiile sinucigașe. L-au amenințat că-i vor ucide soția și fiul în cazul în care ar refuza. Era un procedeu pe care versatul spion ajuns la capătul drumului îl știa prea bine. A înțeles și s-a supus. Scrisoarea era lângă patul său când personalul hotelului a descoperit corpul său neînsuflețit. Ancheta polițienească a conchis că a fost o sinucidere.

Ar fi trebuit să concluzioneze că a fost de fapt un asasinat deghizat.

ANALIZE POLITICO-STRATEGICE

**ATENȚIE LA AMBASADORI SAU VULPEA ȘI
STRUGURII ACRI**

Alexandru Botez

- Ce struguri verzi, oftează,
Nu-s de teapă!
Și-s prea cruzi...
Mie, ce-mi place-i gustul de stafidă,
Nu-mi strepezesc eu dinții cu această aguridă...
Vulpea și strugurii, La Fontaine

În procesul complex de obținere de informații secrete, indispensabil elaborării unor decizii corecte în domeniul politicii externe, ambasadorii ocupă o poziție aparte. În virtutea atribuțiilor legale extraordinare cu care sunt învestiți, de regulă, au acces direct în țările unde sunt acreditați în toate instituțiile implicate în relațiile bilaterale cu acestea. Inclusiv la nivelul șefului de stat și administrației prezidențiale, șefului diplomației și compartimentelor de interes din ministerul de externe, guvern și partidele politice. Prin informațiile secrete pe care le obțin și pe care le pot raporta direct șefului statului pe care-l reprezintă sau, prin intermediul ministerului de externe din care face parte, membrilor guvernului și altor beneficiari legali, ambasadorii au o mare greutate în procesul decizional de politică externă.

Pe măsura încrederii de care se bucură și a mijloacelor care-i sunt puse la dispoziție, pe bună dreptate, se așteaptă ca aceștia să dispună, pe lângă certe calități de reprezentare, de abilități specifice obținerii de informații secrete pe căi legale și mai ales de sinteză și analiză a lor, în baza cărora să ofere o imagine reală a situației din țara unde este acreditat și să facă propuneri judicioase și constructive de îmbunătățire a relațiilor bilaterale cu aceasta.

*

Recentul scandal iscat de dezvăluirile din presa britanică a conținutului unor telegrame secrete transmise la *Foreign Office* de ambasadorul britanic de la Washington, Kim Darroch, ne oferă prilejul unor considerații referitoare la rolul pe care acesta l-a avut în înrăutățirea relațiilor dintre Marea Britanie și Statele Unite, după venirea la Casa Albă a lui Donald Trump.

1. Astfel, după cum reiese din raportările lui Kim Darroch, încă din anul 2017, informațiile sale s-au referit doar la aspectele critice privind funcționarea și inițiativele Administrației Trump, o mare parte fiind similare și în concordanță cu atacurile la care este supus actualul președinte și colaboratorii săi republicani de către politicienii democrați și mass-media progresistă. Astfel, la puțin timp după instalarea lui Donald Trump la Casa Albă, Kim Darroch evalua într-o telegramă trimisă la Londra: *„Nu cred că această administrație va deveni substanțial mai normală, mai puțin disfuncțională, mai puțin imprezvizibilă, mai puțin divizată, mai puțin stângace și ineptă din punct de vedere diplomatic”*. Președintele american este *„instabil”* și *„incompetent”*, mai estima diplomatul în altă telegramă.

Sir Kim Darroch – ambasadorul Marii Britanii la Washington

Ambasadorul atrăgea atenția sistematic asupra faptului că informațiile privind *„haosul și luptele feroce”* care, conform mass-mediei controlate de progresiști, ar fi agitat Casa Albă - *„fake news”* potrivit lui Donald Trump - sunt *„în cea mai mare parte adevărate”*. Într-o telegramă mai recentă, datată 22 iunie, Darroch a criticat politica președintelui american privind Iranul. Potrivit diplomatului, Trump a avut pe acest

subiect poziții *„incoerente”*, *„haotice”*.

Extrem de gravă a fost însă vehicularea cu insistență a ideii că demiterea lui Donald Trump era o chestiune iminentă. În opinia lui Darroch, președinția lui Trump *„se va prăbuși în flăcări”* și *„se va încheia în disgrație”* - a fost mesajul transmis cu insistență de acesta șefilor săi de la Londra.

În aceste condiții, nu este de mirare că o serie de politicieni de la Londra, în frunte cu fostul prim-ministru Theresa May, s-au distanțat tot mai mult de aliatul lor strategic, iar relațiile speciale dintre cele două țări au avut de suferit.

Cel mai probabil, acest lucru nu s-ar fi întâmplat dacă Kim Darroch ar fi informat corect și complet despre evoluțiile din țara în care era acreditat și mai ales nu s-ar fi hazardat în evaluări care nu s-au confirmat. Dimpotrivă, multe din informațiile negative care au prevalat în telegramele ambasadorului britanic s-au dovedit până la urmă a fi false (fake news).

Tot mai mulți analiști independenți recunosc în ultimul timp că o serie de inițiative ale Administrației Trump au fost necesare, în primul rând din punct de vedere al intereselor naționale ale Statelor Unite. Rezultatele guvernării de până acum, precum și inconstabila creștere a popularității în

rândul concetățenilor săi, se pare că vor asigura realegerea lui Donald Trump pentru un al doilea mandat.

Conform evaluării președintelui Centrului de analiză și studii de securitate, Alexandru Grumaz: „*Este foarte complicat să dai un verdict de respingere a actualei conduceri republicane în condițiile în care șomajul în SUA a scăzut, iar economia este pe un trend crescător. Joe Biden hrănește o speranță iluzorie: Trump conduce în sondajele pentru prezidențialele din 2020 cu o diferență confortabilă (46-47% din votanți înregistrați l-ar alege pe Donald Trump) în fața democraților angajați în cursa de nominalizare, inclusiv a lui Joe Biden*”.

2. Cel mai grav lucru a fost neputința ambasadorului britanic de a avea acces direct la Casa Albă și Consiliul Securității Naționale în virtutea calității sale de reprezentant al unei țări aliate, ca să nu mai pomenim de relațiile speciale și de parteneriat privilegiat dintre Marea Britanie și Statele Unite.

Semnificativ în acest sens este momentul din decembrie 2018, când Donald Trump a anunțat retragerea forțelor militare americane din Siria. Kim Darroch a aflat din ziare despre această inițiativă a Administrației de la Washington, deși Marea Britanie are ea însăși trupe desfășurate în Siria, dependente de forțele americane din punct de vedere al logisticii și informațiilor secrete.

O situație similară a mai fost tot în cursul anului trecut, când Statele Unite au decis să se retragă din Acordul cu Iranul din domeniul nuclear. Abia după două săptămâni, ambasadorul britanic a trimis Centralei de la Londra o notificare privind noua strategie a Administrației Trump în relațiile cu Iran, care conținea în principal cele 12 cerințe enunțate public de secretarul de stat Mike Pompeo. Aceasta în condițiile în care Marea Britanie a fost implicată în negocierea și implementarea acordului inițial.

Un aspect interesant al activității desfășurate de Kim Darroch la Washington este faptul că, având în vedere poziția sa anterioară de consilier pentru probleme de securitate în cadrul guvernului de la Londra, acesta a menținut și exploatat intens relațiile pe care le avea din acea perioadă în cadrul comunității americane de informații. Se pare însă că interlocutorii săi nu au putut (sau **nu au dorit**) să-i furnizeze ambasadorului britanic informații privind modul în care sunt luate deciziile de către Administrația Trump și nici despre politicile pe care acestea le generează.

Așa cum remarca corespondentul pentru probleme de securitate națională al *The New York Times*, David Sanger, în mod tradițional, ambasadorii Marii Britanii aveau consultări cu oficialii americani în vederea deciziilor care aveau să fie luate de Statele Unite în cel puțin două

problematici: Orientul Mijlociu și Rusia. Această practică a fost întreruptă de Kim Darroch.

În loc să transpire căutând ferestrele pe care să intre când fie nu știa unde sunt ușile, fie cineva le uitase închise, a preferat să stea la taclale prin restaurantele și cluburile selecte din Washington cu amicii săi din Comunitatea americană de informații, după care să-și dezinformeze fără jenă șefii de la Londra cu evaluări care, după cum se vede acum, nu erau nici măcar paralele cu realitatea, ci contrare acesteia.

3. Un caz similar este și cel al ambasadorului Franței în Statele Unite, Gérard Araud. De această dată, nu am avut de-a face cu dezvăluirea conținutului telegramelor sale secrete adresate MAE de la Paris. Nici nu a fost nevoie de așa ceva, pentru că într-un interviu acordat în luna aprilie 2019 publicației *The Guardian*, Excelența Sa și-a dezvăluit singur viziunea privind actuala conducere a țării în care a fost acreditat. Astfel, în opinia acestuia, Administrația Trump poate fi comparată cu situația existentă la curtea regelui Ludovic al XIV-lea, în care curtenii încercau să vină în întâmpinarea dorințelor unui conducător „capricios, imprevizibil și neinformați”.

La fel ca și ambasadorul Marii Britanii, Araud se plânge de faptul că nu are acces în cercurile puterii de la Washington: „Oamenii cărora noi ne adresăm sunt interimari, nu au o autoritate reală sau acces la vârful puterii”. O recunoaștere stupefiantă a incapacității de a-și îndeplini misiunea cu care a fost investit.

Gérard Araud (centru) și partenerul său Pascal Blondeau (dreapta), la o recepție diplomatică la Washington.

Puțini știu însă că în timpul mandatului său la Washington, ambasadorul Franței s-a evidențiat în cadrul corpului diplomatic acreditat în Statele Unite prin relațiile homosexuale deschise cu fotografatul Pascal Blondeau. Cuplul celor doi a organizat o serie de recepții spectaculoase memorabile la Ambasada Franței de la Washington. Astfel, invitațiile la sărbătorirea

Crăciunului de anul trecut îi înfățișau pe aceștia alături de un tigru alb împăiat, iar participanții au fost întâmpinați de Blondeau pe holul ambasadei, tolănit pe un uriaș pom de Crăciun, răsturnat. Sălile în care se desfășura recepția erau decorate cu urși polari împăiați și personalul de deservire era îmbrăcat în balerini.

Toate acestea în condițiile în care majoritatea celor care fac parte din Administrația Trump sunt protestanți conservatori, ostili căsătoriilor dintre persoane de același sex.

4. Cei familiarizați cu regulile și cutumele diplomației știu ce rol important îl au în selectarea și numirea diplomaților, mai ales a ambasadourilor, abilitățile sau hobby-urile care să le faciliteze accesul în cercurile unde se deține puterea din țările unde urmează să fie trimiși. De regulă, dacă șeful țării în care urmează fie acreditat practică de exemplu vânătoria, pescuitul, tenisul etc. sunt preferați pentru funcția de ambasadori cei care au asemenea preocupări, pentru că prin intermediul lor pot fi acceptați în anturajul decidenților politici de la care este de așteptat să fie obținute informații secrete sau să realizeze acțiuni de influență în conformitate cu interesele naționale ale statului pe care-l reprezintă.

5. Că așa stau lucrurile o relevă comportamentul Japoniei. Spre deosebire de unii diplomați europeni acreditați în Statele Unite, care se întrec în a fi cât mai sfidători, dacă nu chiar obraznici, față de Administrația Trump, diplomații japonezi – în frunte cu prim-ministrul lor Shinzō Abe – și-au „descoperit” o adevărată pasiune pentru jocul de golf. Toate întâlnirile dintre Trump și Abe sunt însoțite de câteva partide de golf și fără îndoială că membrii actualei administrații de la Washington, care își copiază șeful, au printre parteneri diplomați japonezi.

Rezultatul este că relațiile dintre Japonia și Statele Unite înregistrează evident un curs ascendent, inclusiv din punct de vedere al intereselor naționale ale Japoniei, pe când cele dintre Statele Unite și principalele state europene occidentale se află în impas, la fel de evident.

5. Nu se poate spune că relațiile dintre două țări sunt determinate doar de calitatea sau comportamentul diplomaților. Fără îndoială, sunt o serie întreagă de factori mult mai importanți. Dar tot așa de indubitabil este și faptul că diplomații, în special ambasadourii, dacă sunt incompetenți, neglijenți sau rău intenționați, pot aduce mari prejudicii, în primul rând țării pe care o reprezintă.

Un ambasador nu este trimis la post pentru că așa vrea el, iar activitatea lui este strict monitorizată și se desfășoară doar în limita indicațiilor și aprobărilor ministerului afacerilor externe și ale șefului statului căruia îi aparține. El este însă un element extrem de important în ecuația gestionării relațiilor bilaterale dintre țara pe care o reprezintă și cea în care este acreditat. Să nu uităm că ambasadorul este cel care participă la toate întrevederile pe care șeful statului său sau alți demnitari le au cu omologii acestora din țara unde este acreditat. Este investit cu acest statut pentru că se presupune că întreaga sa

activitate este subordonată fără nicio fisură intereselor naționale ale țării pe care o reprezintă.

În prezent, este evident că, după retragerea din UE, Marea Britanie aspiră să pună un accent sporit pe consolidarea relațiilor speciale cu Statele Unite, iar Franța face eforturi disperate pentru a se impune ca lider politic respectat în actuala formă a Proiectului Europei Unite.

Raportându-ne la interesele naționale ale celor două țări, sumar expuse mai sus, **comportamentul ambasadurilor** lor (implicite și al celor două ministere de externe din care aceștia au făcut parte în timpul misiunii lor la Washington), este clar că **poate fi caracterizat ca incompetent, neglijent, dacă nu chiar rău intenționat.**

REPUBLICA MOLDOVA ÎN FAȚA UNUI NOU SCRUTIN ELECTORAL

Ioan C. Popa

Au trecut mai bine de șase luni de la alegerile parlamentare din Republica Moldova (24 februarie 2019) și peste trei luni de la formarea mezialianței dintre socialiști (PSRM) și proeuropenii din Blocul ACUM, dar miza geostrategică privind direcția spre care se îndreaptă tânărul stat din stânga Prutului (spre Vest sau spre Est?) a rămas neschimbată.

Occidentalii continuă să spere în consolidarea parcursului proeuropean al Republicii Moldova. Comisarul european pentru politica de vecinătate și extindere, Johannes Hahn, sosit pentru a doua oară la Chișinău imediat după formarea guvernului condus de Maia Sandu, a promis consultanță din partea UE în vederea accelerării reformelor și a anunțat intenția Uniunii de a debloca asistența macrofinanciară destinată Republicii Moldova în toamna acestui an, cel mai probabil după alegerile locale anunțate pentru 20 octombrie.

La rândul lor, SUA continuă să manifeste interes pentru Republica Moldova, urmărind în primul rând identificarea de către companiile americane a unor noi oportunități economice în domenii precum infrastructura, agrobusinessul, energetica sau telecomunicațiile, chestiuni dezbătute la Forumul organizat de cele două părți la Chișinău, la jumătatea lunii aprilie a.c. În planul relațiilor politice, SUA vizează acordarea de asistență pentru combaterea corupției, cât și pentru reglementarea diferendului transnistrean. „*Nu avem interese militare aici. Ne dorim ca Moldova să fie independentă*”, a declarat John Bolton, fostul consilier pentru securitate națională al președintelui Donald Trump, aflat la finele lunii august într-o vizită la Chișinău.

Cât privește Federația Rusă, oficial aceasta declară periodic că „*dezvoltarea relațiilor cu Moldova și poporul ei reprezintă una din prioritățile politicii externe ruse*”. Mai mult, potrivit site-ului MAE rus, cele două state „*au legături istorice și culturale strânse, un trecut comun și perspective bune pentru dezvoltarea relațiilor bilaterale în diferite domenii*”. După cum ne spunea un fost ambasador moldovean la Moscova, „*rușii își doresc să aibă în Republica Moldova un partener prietenos, care poate beneficia de avantajele cooperării cu UE, dar să se mențină departe de NATO*”.

Am amintit în numărul precedent că, spre deosebire de tonul discursurilor adoptat în anii anteriori, în care orientarea spre Federația Rusă era în mod constant o prioritate a sa, președintele Igor Dodon și-a nuanțat poziția după formarea alianței cu Blocul ACUM și a afirmat în mai multe rânduri că

Republica Moldova dorește relații echilibrate atât cu Estul, cât și cu Vestul. În programul de vizite externe din toamna acestui an, atât în cel al lui Dodon, cât și în cel al premierului Maia Sandu, sunt prevăzute noi deplasări și contacte la Moscova, Washington și Bruxelles, spre a ilustra „echilibrul” amintit de președinte.

Conștienți de faliile mari care divizează societatea moldovenească privind orientarea externă a republicii, socialiștii au propus un moratoriu pe probleme ideologice și geopolitice, idee agreată imediat de proeuropenii Maiei Sandu. Rămâne problematic în ce măsură va putea fi viabil un astfel de moratoriu, în condițiile în care socialiștii moldoveni recunosc că viziunile ideologice și geopolitice ale protagoniștilor din actuala coaliție de guvernare sunt absolut diferite. O serie de fisuri în acest sens au apărut în ultimul timp în contextul alegerii, la 19 august, a unui exponent al PSRM, Vladimir Țurcan, în fruntea Curții Constituționale, decizie considerată ca o nouă încercare de politizare a justiției și criticată sever de Blocul ACUM și Partidul Democrat.

Alte dispute au apărut în legătură cu semnificația fundamental diferită dată manifestărilor organizate în Republica Moldova în ultima decadă a lunii august. Astfel, în conformitate cu Rezoluția Parlamentului European din 2009, care recomanda ca 23 august să fie declarată Ziua europeană a comemorării victimelor stalinismului și nazismului, premierul Maia Sandu a inițiat o hotărâre de guvern prin care 23 august să fie marcată în Republica Moldova drept ziua comemorării victimelor tuturor regimurilor totalitare.

De cealaltă parte, în mod ostentativ, președintele Dodon și socialiștii au organizat, în zilele de 23-25 august, un șir de manifestări dedicate împlinirii a 75 de ani de la eliberarea Moldovei de fascism. Cu acest prilej, la Chișinău a sosit într-o vizită neoficială ministrul apărării al Federației Ruse, Serghei Șoigu, care s-a deplasat și în regiunea separatistă transnistreană.

La 27 august, ziua proclamării independenței Republicii Moldova, președintele Dodon a subliniat că integrarea țării în structurile de cooperare ale statelor euro-asiatice reprezintă „o prioritate strategică”, în timp ce premierul Maia Sandu a susținut că statul moldovean nu poate fi independent cât timp pe teritoriul său mai staționează trupe străine (ruse), fără acordul Chișinăului. Diferențele de viziuni s-au manifestat și la 29 august, când socialiștii au serbat Ziua Limbii de Stat, iar Maia Sandu a declarat că aceasta este Ziua Limbii Române.

Pe fondul acestor dispute, istoricul Octavian Țicu, un apropiat al premierului și membru al Blocului ACUM, susține că „*orice colaborare cu PSRM devine cu fiecare zi tot mai nocivă*”. La rândul lor, socialiștii insistă pentru reînnoirea acordului dintre PSRM și Blocul ACUM, considerând că

vechile înțelegeri și-au epuizat valențele și ar trebui reactualizate principiile de colaborare dintre cele două forțe politice.

Președintele Igor Dodon a avansat și el ideea unei colaborări între PSRM și Blocul ACUM extinsă la nivel local, după alegerile de la 20 octombrie, în sensul ca aleșii celor două formațiuni să se susțină reciproc pentru ocuparea posturilor de președinte și vicepreședinte de raion.

Deocamdată, populația din stânga Prutului are multe așteptări de la noii guvernanți. De aceea, un test semnificativ pentru clarificarea opțiunilor electoratului privind funcționarea coaliției aflate la guvernare și direcția de mers a republicii îl reprezintă rezultatele scrutinul pentru alegerile locale.

PROIECTUL EUROPEI UNITE ȘI PAX AMERICANA

Alexandru Botez

Pax Romana a fost o perioadă de relativă pace în Regiunea Mării Mediterane. Regiunea era dominată de Imperiul Roman, ale cărui armate imbatabile au suprimat conflictele care apăreau pe teritoriul său între statele clientelare, timp de aproape două secole. În mod similar, putem spune că actuala perioadă de pace din Europa este doar într-o mică măsură rezultatul activității instituțiilor pan-europene de felul Uniunii Europene. Aceasta a fost însă determinată de o manieră covârșitoare de Pax Americana.

*

La 30 iunie 2019, în revista americană *The National Interest* a fost publicat un eseu intitulat „De ce dorește America o Europă pașnică și slabă”, semnat de Samo Burja - membru fondator al firmei de consultanță în domeniul riscului politic *Bismarck Analysis* și Matt Ellison - cercetător în cadrul think tank-ului american *Hoover Institution*, în care este prezentat un punct de vedere interesant privind atât evoluția relațiilor internaționale postbelice, cât și a raporturilor din aceeași perioadă dintre Statele Unite ale Americii și Europa Occidentală.

Având în vedere actualitatea discuțiilor pe tema perspectivei *Proiectului Europei Unite* și, într-un cadru mai larg, a viitorului relațiilor transatlantice, prezentăm cititorilor noștri principalele idei cuprinse în acest eseu.

1. Conform autorilor, Statele Unite au în prezent cea mai puternică forță militară. Bugetul american de apărare este de aproape patru ori mai mare decât cel de apărare al Chinei, deși aceasta are o populație de patru ori mai mare iar numărul militarilor activi este aproape dublu. Bugetul militar al Statelor Unite este de două ori și jumătate mai mare decât bugetul similar statelor europene membre NATO, împreună. Bugetul de apărare al Washingtonului este mai mare decât bugetele Chinei, Arabiei Saudite, Rusiei, Marii Britanii, Indiei, Franței și Japoniei, luate la un loc. Armata americană menține peste 800 de baze militare în străinătate, mai mult decât orice altă țară din lume. Unele au fost moștenite de la imperiile europene care le-au deținut anterior, cum au fost Spania și Marea Britanie. Altele au fost dobândite în timpul sau ca urmare a unor războaie în care au luptat Statele Unite. Altele au fost rezultatul negocierilor cu guvernele țărilor-gazdă fie ca parte a unor înțelegeri de alianțe, fie în schimbul unor garanții americane de securitate.

2. Această prezență militară globală covârșitoare este explicată de majoritatea politicianilor și analiștilor politici prin faptul că **statele democratice au renunțat să-și rezolve prin mijloace violente problemele lor divergente. În schimb, America s-a oferit să le asigure umbrela de securitate la care acestea aspiră și care garantează stabilitatea economiei globale și ordinea mondială.**

Un exemplu în acest sens este Europa, care a parcurs după 1945 o perioadă istorică relativ pașnică. Datorită celui de-al Doilea Război Mondial, cultura europeană s-a schimbat, deși până atunci a fost una extrem de războinică. Având în vedere victimele și distrugerile provocate de cel de-al Doilea Război Mondial, fostele puteri europene au fost de acord cu edificarea unor noi instituții – Uniunea Europeană și NATO – care să prevină izbucnirea unui nou război pe continent. Prin urmare, ultimii 70 de ani de pace europeană par că s-ar datora amintirilor din timpul a aproape o jumătate de secol de devastări și atrocități, precum și nașterii și funcționării acestor instituții politice.

3. În opinia autorilor eseului, acest discurs fundamental pentru explicarea perioadei de pace europeană postbelice este greșit, din cauza înțelegerii eronate a dinamicilor geopolitice care acționează fie în direcția declanșării războiului, fie în cea a coexistenței pașnice. Aceștia susțin că, în loc să fie rezultatul activității noilor instituții sau al memoriei colective ca urmare a ultimului război mondial, **perioada de pace europeană este rezultatul dezarmării și intrării Europei în sfera de influență americană.**

4. În prezent, țările europene sunt în mare măsură incapabile să întreprindă acțiuni militare unilaterale, fie una împotriva alteia, fie împotriva altor state. America este cea care acționează în Europa în calitate de garant al securității, inclusiv în domeniul nuclear. NATO și-a convins statele membre să-și specializeze armatele (mai puțin America). Bugetele militare reduse impun ca o țară să se specializeze într-un domeniu, având ca obiectiv reducerea capacităților sale, pentru a nu le duplica pe cele ale altui aliat. O armată specializată este o forță fără toate caracteristicile necesare executării unei acțiuni militare. Efectul aplicării de către NATO a specializării țărilor membre este că acestea sunt nu doar mai dependente una de cealaltă, dar în ultimă instanță toate au devenit mai dependente de Statele Unite.

5. De la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, Statele Unite au blocat sistematic acțiunile militare independente ale aliaților săi. Criza Suezului din 1956 a fost provocată de guvernul egiptean care a naționalizat Canalul Suez. Ca urmare, Marea Britanie, Franța și Israelul au invadat Egiptul. În loc să-și sprijine aliații, Statele Unite s-au alăturat rivalului său Uniunea Sovietică și au exercitat presiuni asupra atacatorilor până când aceștia s-au retras. Criza

Suezului poate fi considerată ca fiind ultimul cui bătut în sicriul Imperiului Britanic, relevând că, chiar dacă Marea Britanie avea capacitatea de a acționa militar independent, nu era capabilă să o folosească împotriva voinței Americii.

Franța este un alt exemplu în care o țară a încercat să se împotrivescă acestei tendințe, a reușit un timp, dar în cele din urmă a revenit în brațele Unchiului Sam. Președintele francez Charles de Gaulle a dorit să mențină statutul Franței de putere globală independentă, opunându-se creșterii influenței americane și sovietice. El a întreprins o serie de măsuri vizând consolidarea și extinderea sferei de influență a Franței, inclusiv retragerea ei din structurile militare NATO. În anul 1967, de Gaulle a expulzat armata americană de pe teritoriul francez, închizând cele 12 baze militare americane aflate în Franța. Deși eforturile generalului au eșuat pe termen lung – Franța a revenit în structurile militare NATO, în 2009 – Parisul și-a păstrat totuși capacitățile de a interveni unilateral în Africa de Vest, un fragment al fostului imperiu colonial.

Cazul Rusiei contrazice de asemenea discursul fundamental privind pacea europeană. Rusia are o istorie politică postbelică diferită de cea a celor mai multe state europene, a suferit distrugerii imense în timpul celui de-al Doilea Război Mondial – comparabile în termeni de pierderi umane cu cele ale Poloniei și Germaniei. Cu toate acestea, militarismul naționalist revanșard și revizionist al Kremlinului - legat de pierderea statului de superputere - contează mai mult decât amintirea acestor distrugerii, care nu trebuie să se mai repete, sau decât aspirația de integrare în Europa. În perioada guvernării președintelui Vladimir Putin, Rusia s-a menținut în afara sferei de influență a Americii. Putin se mândrește cu faptul că acționează independent în conformitate cu ceea ce consideră că sunt interesele de securitate ale țării sale. Dintre toate statele europene, Rusia este singura care promovează propria sferă de influență, în afara sau în confruntare cu cea a Statelor Unite.

6. Washingtonul își exercită dominația militară la nivel global. Acest fapt a avut un efect favorabil intereselor economice și ideologice americane în cadrul sistemului internațional. A simplificat o lume cu mai multe state militarizate și independente capabile de acțiuni unilaterale și a transformat-o în una în care Statele Unite au o imensă sferă de influență și doar foarte puține (Rusia sau China) mai sunt capabile de acțiuni militare unilaterale. Majoritatea statelor aflate în sfera de influență americană se bazează pe Statele Unite, ca garant de securitate. Prin urmare, acestea și-au „externalizat” propria securitate, dezarmându-se și devenind incapabile să întreprindă acțiuni militare independente.

Rezultatul dezarmării de facto a statelor aflate în sfera de influență americană a dus la tendința minimalizării acțiunilor de prevenire a conflictelor

regionale. În Europa, unde izbucnirea războaielor era de secole ceva obișnuit, acum s-a instaurat pacea. Termenul de „război înghețat” definește acum strategia Rusiei prin care aceasta desfășoară și staționează trupele sale în state aflate în conflict, cum sunt Moldova și Georgia, pentru a „îngheța” tensiunile. Această strategie a fost perfecționată de Statele Unite cu decenii înainte. Marea Britanie și Franța sau Franța și Germania nu mai se războiesc între ele, în contrast evident cu trecutul relațiilor dintre ele.

Majoritatea statelor europene care au baze militare americane pe teritoriul lor pur și simplu sunt dependente de Statele Unite din punct de vedere militar, iar unele dintre acestea nici măcar nu ar exista fără intervenția și prezența trupelor americane. Bosnia și Kosovo sunt exemple edificatoare în acest sens. Intervenția americană în Balcani din anii 1990 a împiedicat ca Serbia și Croația să ocupe și absoarbă Bosnia și Kosovo.

7. Fragmentarea și neutralizarea unor potențiale puteri militare este o strategie folosită de Statele Unite inclusiv împotriva Rusiei. „Revoluțiile colorate” sprijinite de Statele Unite în fostele republici unionale sovietice au reușit să aducă în sfera sa de influență state care erau aliate ale Rusiei. Moscova a încercat să submineze această încercare de expansiune a sferei de influență americane prin propriile acțiuni, de felul celor din Georgia și Ucraina.

În concluzie, autorii eseului relevă faptul că, indiferent de motivele invocate de președintele american Donald Trump atunci când îi critică pe aliații europeni din NATO că „nu se achită de obligațiile care le revin”, în nicio împrejurare acesta nu a pus sub semnul întrebării intenția Statelor Unite de a continua să subvenționeze securitatea europeană și nici nu le-a cerut acestora să renunțe la dezarmare.

Prin urmare, discuțiile privind reformarea sau chiar un nou *Proiect al Europei Unite* trebuie să țină cont de realitatea că, dacă Europa a fost pașnică în ultimele șapte decenii, acest lucru s-a datorat într-o măsură covârșitoare **procesului de dezarmare a statelor vest-europene și de subordonarea lor în sfera de influență a Statelor Unite.**

MEMORIALISTICĂ, CONSEMNĂRI, DEZBATERI**CONTROVERSE NECESARE****Petru Neghiu**

La solicitarea multor cititori ai Revistei Periscop, reproducem în acest număr textul materialului apărut în Gazeta Vâlceană, în legătură cu dezvăluirile, pentru prima dată în media, făcute de domnul gl.bg. (rtg) Isac Adrian, cu prilejul unui simpozion organizat de Consiliul Județean Vâlcea, cu sprijinul domnului vicepreședinte Adrian Bușu și al Bibliotecii „Antim Ivireanul”, în luna septembrie 2018, referitoare la eliberarea ostaticilor răpiți în Irak în 2005.

Domnul general Isac Adrian a consimțit să prezinte și alte aspecte ale acestei acțiuni și să facă și unele precizări pentru o mai bună înțelegere a evenimentelor, într-un interviu acordat recent revistei noastre, pe care îl redăm integral.

*

Un general (r) SIE rememorează la Vâlcea momentele din 2005. Cum era să compromită Băsescu salvarea celor trei ziariști luați ostatici în Irak

Generalul de brigadă (r) Adrian Isac a fost șeful contraspionajului din Serviciul de Informații Externe. Invitat să participe la un simpozion organizat la Râmnicu Vâlcea pe tema „Spionaj și contraspionaj, o singură misiune: apărarea interesului național”, generalul a făcut declarații-bombă despre misiunea de salvare a celor trei ziariști români răpiți în Irak, în 2005. În timpul simpozionului, Isac a fost prezentat drept unul dintre cei care au făcut parte din echipa de salvare a ostaticilor. În fața unei săli pline, la Biblioteca „Antim Ivireanul”, filmat și înregistrat de presa locală, Isac a povestit o scenă cutremurătoare. Iat-o:

„I-am adus în Ambasada României la Bagdad pe 22 mai 2005. Stabilisem împreună cu cei din țară că trebuie să știe cât mai puțină lume de prezența lor în ambasadă. De ce?! Pentru că au fost amenințări că se va trage în ambasadă. Ca să evităm acest lucru am căzut de acord să încercăm să-i aducem astfel încât să știe cât mai puțini. Norocul nostru era că ambasada avea două intrări: una pe care intrau și străinii și unde era și portarul nostru, iar alta spre reședința ambasadorului. I-am adus pe cei trei, de fapt patru, pentru că despre Munaf nu vorbise nimeni, dar l-am primit bonus, prin intrarea dinspre reședința ambasadorului. Nu știau decât câteva persoane din

ambasadă, cele implicate în acțiune. În rest, i-am ocupat cu alte probleme spre intrarea principală, astfel încât să nu știe. Imediat după momentul intrării în ambasadă, am informat președintele țării. După vreo oră și ceva vine portarul și-mi spune că sunt vreo 40 de fotoreporteri în față și vor să vorbească cu ostaticii. Portarul le-a spus că nu este nici un ostatic în ambasadă. I-am spus portarului că a procedat bine și l-am trimis pe ofițerul vorbitor de limba arabă. Ofițerul nostru le-a spus că nu este nici un ostatic în ambasadă, iar răspunsul a fost stupefiant: «Uitați-vă la televizor, pentru că președintele Băsescu de o oră a spus că ostaticii sunt în ambasadă.» Am dat drumul la televizor, pentru că prindeam posturile din România, și într-adevăr...așa era. I-am pasat, le-am spus că a glumit președintele.»

În urma acestei mărturii publice, generalul (r) Adrian Isac a acceptat un interviu în exclusivitate cu *Gazeta Vâlceană*.

Reporter: *Ați fost prezentat aici drept unul dintre cei care au făcut parte din echipa operativă a SIE, responsabilă cu aducerea celor trei ziariști români acasă. Amintindu-vă acum despre momentele din 2005, ce senzație vă încearcă? Ce impresii vă trezește fotografia cu fostul președinte al României, ridicând mâinile celor trei ziariști, pe aeroport?*

Adrian Isac: Sentimentele sunt divizate... Îmi aduc aminte cu mare plăcere de conlucrarea excelentă a grupului de ofițeri SIE, trimis la Bagdad la sfârșitul lunii martie și completat la începutul lunii aprilie 2005. Au conlucrat între ei extraordinar, fiind la dispoziția operațiunii de salvare a ostaticilor timp de mai bine de 50 de zile, 24 de ore pe zi. Am avut alături de noi și o echipă cu oameni din SRI care au desfășurat activitate pe linia lor. Am încercat să creăm o atmosferă de conlucrare între reprezentanții serviciilor care și-au trimis oamenii la Bagdad.

Reporter: *Ați cerut suplimentare de efectiv?*

Adrian Isac: Nu, SIE nu a cerut sprijin, dar așa a decis domnul președinte Traian Băsescu. În mod normal, SRI trebuia să fie în țară și să obțină informații din România, ajutându-ne să îi eliberăm pe cei trei ziariști. De asemenea, au fost și reprezentanți ai Armatei Române, prezenți acolo fie sub acoperire diplomatică, angajați ai Ambasadei, fie din cadrul trupelor noastre prezente în Irak. Sprijinul acestora a fost necesar mai ales în perioada finală când era nevoie să se asigure protecția fizică a personalului ambasadei. Dar vreau să menționez că de mare ajutor ne-a fost și ambasadorul român la Bagdad, mereu îmi amintesc cu plăcere de domnia sa; o persoană extraordinară, care nu doar că ne-a sprijinit cu tot ce-am avut nevoie, dar a fost cel care a ținut legătura cu partenerul american în cadrul unui organism internațional politic, nu operativ. Vă rog să țineți cont, deci am spus organism

politic. Prin cunoștințele domniei sale ne-a înlesnit accesul la surse de informare foarte utile.

Reporter: *Deci, prezența altor structuri nu v-a încurcat...*

Adrian Isac: Nu ne-a încurcat cu nimic. Au încercat, în măsura posibilităților lor, să obțină informații, dar era normal ca aportul lor să nu se ridice la nivelul aportului SIE. În primul rând, serviciul nostru acoperea cam 90% din totalul celulei grupului de acolo. În al doilea rând, SIE are competențe în afara țării. A fost o situație complexă, nu uitați că în acea perioadă acolo se trăgea. După ora 20:00 nu mai ieșea nimeni pe stradă pentru că trăgeau și irakienii și americanii care încercau să asigure protecția. Fiind întuneric, după 20:00, la orice mișcare, se trăgea. Cu câteva luni înainte, în timpul unei operațiuni asemănătoare desfășurate de serviciile secrete italiene, s-a reușit eliberarea unei jurnaliste din Italia. Culmea este că după ce au eliberat-o, au vrut s-o ducă spre aeroport, însă au fost împușcați în timpul unor schimburi de focuri.

Reporter: *Ce rol au avut partenerii NATO în această misiune? V-au sprijinit?*

Adrian Isac: Din câte știu, conducerea SIE a organizat o celulă de criză în România și s-a cerut sprijinul tuturor serviciilor partenere. Aici mă refer nu doar la serviciile mari, consacrate, dar și la cele din țările arabe, vecine cu Irakul.

Reporter: *Vorbeați în timpul simpozionului despre declarațiile făcute de Băsescu la televizor, deși ați convenit împreună să nu spuneți că ziaristiții sunt în ambasadă. V-a surprins atitudinea fostului președinte?*

Adrian Isac: Ca să vă spun cinstit, a fost și n-a prea fost o mare surpriză. Eram obișnuit ca președintele României, în momente de extaz, să încalce o convenție ce fusese stabilită inclusiv cu dânsul. Toți trebuia să ținem secretă prezența ziaristiților în ambasadă, dar prin declarația de bucurie pe care a dat-o, n-a făcut decât să trimită ziaristiții acolo.

Vreau să mai spun un lucru. Am stat la Bagdad 49 de zile. Am avut și am o mare dezamăgire. N-am simțit niciodată nevoia să mi se spună „mulțumesc” pentru ce am făcut. Dar când m-am întors pe 23 mai 2005 la București nu am fost chemat să mi se spună „băi, ai făcut o treabă bună” sau „n-ai făcut o treabă bună”. Sigur, n-am nevoie de mulțumirea dumnealui (n.r. cu referire la Traian Băsescu), mai ales în prezent când ar fi tardiv. Chiar și colegii mei din conducerea SIE au fost surprinși de acest lucru. Am ieșit în rezervă în 2007, la 55 de ani, tocmai pentru că am fost nemulțumit de rolul pe care-l avea președintele Băsescu în dirijarea serviciilor.

Reporter: *Fostul președinte Traian Băsescu a avut un rol toxic în relația cu serviciile speciale?*

Adrian Isac: Din punctul meu de vedere, da. Mă refer la toate serviciile, nu doar la SIE. În perioada celor zece ani ai săi, România a dat înapoi mai mult de zece ani, la nivel de imagine mondială. România a devenit o țară unde diverse categorii sociale erau învrăjbite între ele... Îmi amintesc cum a învrăjbit subofițerii contra ofițerilor, civilii contra militarilor și tot așa. Eu nu am văzut nimic bun în cei zece ani ai președintelui Băsescu. Am preferat să fiu un ofițer rezervist, să-mi văd de viața mea și am devenit mai liniștit. Îmi e dor de munca de informații, dar pentru a realiza această activitate trebuie să fie o atmosferă frumoasă. Dacă atmosfera nu mai e prielnică... Nu pun într-o relație de echivalență faptele conducerii serviciilor noastre, cu faptele sale. Doar din cauza lui nu am mai văzut nici un fel de perspectivă.

NU PREȘEDINTELE ROMÂNIEI M-A TRIMIS ÎN MISIUNE!

- Interviu acordat *Revistei Periscop* în luna septembrie 2019, la un an de la precedentul interviu

Întrebare: *Domnule general, ce puteți preciza în legătură cu împrejurările în care ați realizat interviul de mai sus?*

Răspuns: Da, a fost un interviu acordat unui tânăr ziarist din Vâlcea, după un simpozion organizat de autoritățile locale împreună cu Asociația Cadrelor Militare în Rezervă și Retragere din SIE, intitulat "*Spionaj și contraspionaj, o singură misiune: apărarea interesului național*". Pentru mine, solicitarea acordării interviului a fost surprinzătoare, nefiind pregătit mental pentru a ieși în presă. Activitatea pe care am desfășurat-o a avut caracter secret și am evitat orice relație cu presa. Este dificil să vorbești despre activitatea desfășurată, să spui lucruri interesante despre acțiuni la care ai participat și de care ești mândru și onorat de a fi făcut parte dintr-un sistem performant și de elită, dar de fapt să nu spui decât lucruri generale pe care cititorii să nu le poată înțelege, neavând acces la date concrete. În această situație am fost eu. Criza ostaticilor din 2005 încă mai prezintă interes, ce-i drept, pentru un număr mai mic de ziariști, dar dosarul a fost secretizat pentru 50 de ani. A spune lucruri interesante, dar care să nu intre în conflict cu legea, nu este ușor. De aceea am încercat să scot în evidență lucrul în echipă, fără de care soluționarea crizei nu ar fi fost posibilă. Munca noastră - și mă refer la cadrele din SIE - este de multe ori, aparent, muncă individuală, în sensul că ofițerul se află în multe situații singur în contact cu adversarul. Am spus aparent, pentru că aceste momente sunt pregătite împreună cu Centrala și alți colegi aflați în misiune în zonă, atunci când este cazul. Și întotdeauna, Serviciul este cel aflat în spatele tău, dându-ți încredere și sprijin ori de câte ori este nevoie. La Bagdad, așa cum am subliniat și în interviu, am avut privilegiul de a fi conlucrat cu un colectiv deosebit atât din punct de vedere profesional, cât și al atitudinii,

comportamentului și al înțelegerii profunde a importanței misiunii, a cărei îndeplinire constituind singurul obiectiv și unica opțiune pentru noi.

Întrebare: *În presă și în spațiul public s-au scris și s-au spus multe lucruri despre această misiune, care a avut ecou deosebit atât în țară cât și în afară, dar și în rândul altor servicii de spionaj, inclusiv C.I.A. Spuneți-ne, în limitele posibilului, cum ați ajuns să fiți coordonatorul misiunii de aducere în țară a ziariștilor răpiți în 2005? Însuși președintele de atunci, Traian Băsescu, v-a lăudat ca "tânăr general din S.I.E."*

Răspuns: Referitor la această misiune aș dori să pun punct unor așa-zise dezvăluiri și informații de presă lansate de un anume ziarist și apoi preluate ca fiind reale de mulți alții, inclusiv istorici. Nu președintele Traian Băsescu m-a trimis la Bagdad ca o „recompensă” pentru așa-zisa noastră colaborare dintr-un trecut nu prea îndepărtat. Pentru cei care cunosc SIE din afară, doresc să precizez că, indiferent de perioada la care mă refer ca făcând parte din cadrele sale active, activitatea Serviciului s-a desfășurat organizat, pe baza unor planuri clare și concrete de măsuri, fără imixtiuni din afara sistemului în domeniul activității operative. Cei care au decis cine să conducă operațiunile de la Bagdad au fost membrii *celulei de criză din SIE* și nu președintele țării. Îmi amintesc de parcă s-ar fi întâmplat ieri. Era prima duminică din aprilie 2005 și plecasem de la serviciu în jur de 13.00 să mă întâlnesc cu soția și fiul meu. Abia ne așezasem la masă, când un șef de-al meu mi-a telefonat și mi-a spus că în câteva ore să-i comunic cine din conducerea direcției din care făceam parte (notă: nu direcția anti-terorism) va pleca a doua zi la Bagdad pentru a coordona operațiunile de eliberare a ziariștilor români. În mai puțin de 5 minute, după ce am comunicat decizia mea familiei, l-am sunat pe colegul meu și i-am spus că eu voi pleca la Bagdad. Nu a fost o decizie ușoară, mai ales că nu făceam parte din celula de criză și nu cunoșteam detalii privind evoluția situației până în acea zi. Dar am avut încredere în decizia luată de conducerea Serviciului și a membrilor celulei de criză de a nominaliza o persoană din conducerea direcției noastre. Chiar am fost onorat că s-au gândit la noi. Nu mi-am consultat locțiitorul, nu pentru că nu aș fi avut încredere în capacitatea sa de a conduce operațiunile. Sigur, ar fi făcut față acestei situații, dar nu am dorit să pasez o responsabilitate de pe umerii mei pe ai lui. Dacă vrei să fii un bun comandant atunci trebuie să te implici, să fii exemplu în toate pentru colegii tăi și să fii acolo unde este mai greu. Noi aveam multe atuuri care ne recomandau să mergem acolo și în alte zone de risc ridicat, atuuri bazate pe munca nenormată a unui colectiv redus numeric, dar extraordinar și dedicat cu pasiune activității operative, care într-un timp scurt a obținut rezultate deosebit de apreciate, inclusiv de partenerii nord-atlantici. Am avut foarte mulți colegi și șefi deosebiți în întreaga mea activitate, dar, fără a supăra

pe unii, cred că acel colectiv din perioada 2003-2005 a fost cel mai bun, îmbinând dinamismul, energia și dorința de afirmare a tinerilor ofițeri cu experiența, profesionalismul și altruismul unor ofițeri mai în vârstă. Aș dori să adaug că această situație este una dintre acelea care face deosebirea între viața și activitatea militarilor de cea a civililor. Un civil ar fi putut refuza o astfel de sarcină invocând diverse motive cum ar fi concediul, situația familială, starea de sănătate ș.a., dar un militar, care depune un jurământ față de țară și popor, nu va refuza nicio misiune, chiar dacă aceasta presupune pierderea vieții sale.

Revenind la așa-zisa mea relație cu Traian Băsescu, rog toți ziarisții și istoricii, pe bună dreptate preocupați de activitatea serviciilor de informații, să nu-și mai irosească timpul degeaba căutând legătura între subsemnatul și fostul președinte. Din fericire pentru mine, nu am avut nicio legătură cu această persoană. De altfel, așa cum am mai declarat, din cauza sa am decis să ies din sistem la împlinirea vârstei de 55 ani, nemulțumit de rolul său toxic nu numai în legătură cu serviciile de informații, inclusiv SIE, dar și cu privire la întreaga societate românească. Nu doresc să detaliez despre aceste aspecte, ele devenind din ce în ce mai cunoscute publicului larg, datorită curajului unor persoane care s-au aflat în preajma fostului președinte în perioada 1980-2014 și care s-au decis să vorbească. Relevant este că după încetarea celui de-al doilea mandat de președinte al țării, chiar Traian Băsescu a devenit cel mai mare critic al sistemului pe care el l-a conceput și încurajat, ca și cum el ar fi fost un simplu spectator. Și nu are niciun pic de jenă!

Întrebare: *Tot prin presă s-au vehiculat idei în legătură cu așa-zise „legături” ale dumneavoastră cu ministrul de Externe rus, Serghei Lavrov. Așa să fie?*

Răspuns: Este adevărat, presa, pornind de la articolele ziaristului Ovidiu Ohanesian, le-a preluat și a început să le „îmbunătățească”. Pot să-mi imaginez multe scenarii privind sursa unor asemenea informații, dar, întrucât nu am date sigure, este corect să nu fac speculații. Doresc să fac totuși unele precizări, deoarece mai mulți prieteni civili au fost surprinși în legătură cu unele aspecte referitoare la persoana mea, apărute în diverse materiale de pe rețele sociale.

1. „Adrian Isac a fost în atenția UM 0195 “. Da, am lucrat în această unitate, direcția de contraspionaj și protecție a SIE după trădarea lui Pacepa până în decembrie 1989. Asemenea tuturor cadrelor din SIE și eu ca toți ceilalți am fost verificat permanent, iar dacă ar fi fost obținute date de interes operativ despre subsemnatul atunci, cu siguranță, aș fi fost îndepărtat din sistem.

2. „CIA a semnalat faptul că Adrian Isac a colaborat cu Serghei Lavrov, ministrul de externe al Rusiei, agent al FSB, serviciul secret rus, urmașul KGB “. Subiectul este foarte sensibil și de aceea voi prezenta succint

unele aspecte. În istoria recentă a SIE există un diplomat rus Serghei Lavrov, dar nu ministrul de Externe, care la începutul anilor '90 a lucrat la Lagos, unde sigur nu am activat niciodată. Dacă acei ziariști care prezintă această informație-bombă doresc detalii, să se adreseze aceluși ofițer care a fost la post în anii respectivi sau să citească cartea "*Demisia din viață*", avându-l ca autor pe Mihai Epure, fost șef al contraspionajului extern în perioada respectivă, care prezintă în detaliu o situație "*ciudată*" referitoare la cei doi. De altfel, același Serghei Lavrov, după anul 2000, aflat la post într-o fostă republică sovietică, s-a interesat despre situația ofițerului român de la Lagos.

Evident că nu doresc să dau lecții acelor ziariști care preiau fără nicio verificare așa-zise informații bombă. Doresc însă să le recomand să manifeste grijă, pentru că prin astfel de acțiuni pot fi manipulați de anumiți oameni din servicii, devenind pionii importanți în posibile acțiuni/jocuri operative atât ale unor servicii românești și poate, mai grav, ale unor servicii de informații străine inamice.

Întrebare: *Domnule general, cum ați acționat pentru aducerea ziariștilor pe teritoriu românesc, respectiv în sediul Ambasadei României și, ulterior, în țară? Ați întâmpinat dificultăți, eventual situații care să pericliteze acțiunea?*

Răspuns: Sigur, sunt multe lucruri interesante referitoare la criza ostaticilor români din 2005. Evident că îmi vin în minte multe aspecte despre cele 49 zile pe care le-am trăit în capitala irakiană. Plecarea a fost făcută în mare grabă, o problemă complicată fiind obținerea în timp record de vize și bilete de avion pentru a ajunge la Bagdad în maximum o zi. Apoi drumul cu avionul pe ruta Amman-Bagdad în care eram singurul european, restul fiind cetățeni arabi. Aveam impresia că toți mă privesc și știu de ce mă aflu în avion. Enervantă a fost procedura de aterizare la Bagdad, care a durat circa două ore, pilotul efectuând mai multe bucle în aer la diverse altitudini pentru a nu ieși din raza de securitate a aeroportului de circa 30 km. În afara acestei raze exista pericolul lovirii avionului de rachetele forțelor rebele. Apoi aterizarea pe Aeroportul internațional din Bagdad, unde se lua primul contact cu situația de război din frumoasa țară arabă. Primirea în ambasadă a fost extraordinară, întregul personal al ambasadei, și bineînțeles colegii noștri, încercând să mă sprijine cu tot ce puteau face. Doresc să îl menționez și pe dr. Yassin, care a sprijinit activitatea noastră, facilitându-ne și multe contacte. Oricum, nu cred că vă interesează astfel de povești. Sunt multe de spus, dar trebuie să respect termenul impus de lege privind secretizarea dosarului. Aș dori să vă vorbesc puțin despre ultima zi în ambasadă, 22 mai 2005, după ce ostaticii au intrat în ambasadă. S-au întâmplat foarte multe lucruri, chiar dacă, să zicem, criza fusese soluționată. Toți știam că după încă o noapte în ambasadă, ostaticii și un

număr de persoane (ofițeri) se vor întoarce la București cu un avion militar. Din motive pe care nu le voi menționa, fiind deosebit de sensibile, situația operativă era foarte încordată. În jurul orei 18.00 am primit un telefon, comunicându-mi-se că președintele țării a decis să părăsim ambasada în seara aceea, după orele 20.00 și să ne îndreptăm spre aeroportul militar din capitala irakiană, unde urma să sosească un avion militar românesc Hercules. Am precizat colegului meu că **nu voi executa acest ordin**, având în vedere situația încordată din caz, pericolul real ca întregul convoi să fie atacat, fie de rebelii locali, dar și de forțele militare americane care asigurau ordinea în oraș după lăsarea întinericului și aducând ca argument și modul tragic în care s-a terminat criza ziaristei italiene, în urma căreia ofițerii care au rezolvat criza au fost împușcați, tot pe durata nopții. Am subliniat foarte clar că riscul deplasării spre aeroportul militar este real și foarte ridicat și că viața unor cetățeni români este pusă în pericol. Colegul meu, pe care îl apreciez foarte mult pentru profesionalismul său, a înțeles situația și mi-a promis că îl va informa pe președintele Băsescu. În mai puțin de 30 de minute a revenit și mi-a transmis că se revine la planul inițial, respectiv de a părăsi ambasada a doua zi, 23 mai, dimineața la orele 8.00. Poate credeți că în acea seară, conform obiceiurilor românești, am fi făcut o petrecere de bucurie pentru că s-a reușit eliberarea ziaristilor români. Nu, lumea era obosită dar bucuroasă că, fiecare în felul său, și-a adus o contribuție la succesul operațiunii și toți cei trei ziarști sunt în afara oricărui pericol. Toți se gândeau la familiile lor, niciunul dintre cei prezenți în ambasadă nefiind însoțit de către familie. Dacă nu ai trecut printr-o astfel de situație este complicat să înțelegi cât de greu este să-ți îndeplinești mandatul, sarcinile, departe de familie, care, la rândul ei, se confruntă cu problemele dificile cotidiene. Am plecat a doua zi, când și situația operativă în caz era mult mai bună, nimic deosebit nefiind semnalat de la plecarea din ambasadă până la aterizarea la București. Poate doar explozia unei roți a avionului la aterizarea pe aeroportul militar din capitala României. Nu vreau să închei paragraful referitor la criza ostaticilor fără să amintesc de curajul și totala disponibilitate a arabistului Octavian Hârșeu, a întregii grupe antitero, dar și contribuția majoră a ambasadorului Mihai Stuparu, nu numai la soluționarea crizei, dar și la menținerea unui moral ridicat al tuturor celor implicați în această acțiune.

Întrebare: *Care au fost urmările acțiunii „Ostaticii” (ca să-i dăm un nume de cod!), cum o vedeți acum, retrospectiv?*

Răspuns: Este posibil ca președintele să se fi supărat că nu i-am executat ordinul, așa cum era obișnuit de către alții, care, din dorința de a-i face pe plac președintelui, au periclitat viața unor participanți la operațiuni, motiv pentru care i-am scos definitiv din dispozitivul de securitate al operațiunii. Poate așa se explică de ce mi-a conferit „Steaua României” la 31 ianuarie 2006.

Modul în care am primit-o mi-a creat un dezgust total. Undeva la mijlocul lunii februarie 2006, la circa 9 luni de la încheierea crizei ostaticilor, secretara Direcției în care aveam biroul mi-a comunicat că, ***printre documentele sosite prin curierul din acea zi este și o medalie pentru mine.*** Nu a fost un telefon sau vreo strângere de mână din partea nimănui. Oricum, începusem să mă obișnuiesc cu noile mecanisme de lucru din sistem, altele decât cele pe care le-am învățat și le-am cunoscut pe întreaga durată a activității în Serviciul de Informații Externe. ***Mă bucur că, în sfârșit, după o lungă perioadă, la conducerea Serviciului a fost numit un director civil, care înțelege mult mai bine mecanismul de funcționare a unui Serviciu de informații și nu îl confundă cu un sistem cazon sau polițienesc.***

Deschiderea Serviciului spre fostele sale cadre, cele care au asigurat trecerea spre un organism adaptat noilor cerințe și care au deschis și dezvoltat parteneriate solide cu Serviciile din cele mai importante state ale lumii, ne dau speranța că SIE a învățat din experiența unor mari servicii partenere nord-atlantice care nu numai că știu să-și prețuiască foștii ofițeri, dar îi și folosesc cu succes în operațiuni dificile, în zone de mare risc.

- Domnule general, vă mulțumesc pentru amabilitatea de a fi răspuns solicitărilor cititorilor *Revistei Periscop* și de a fi adus precizări, clarificări într-o acțiune al cărei pilon ați fost și pe care ați îndeplinit-o cu onoare.

DIN NOU DESPRE TRĂDĂTORII VECHI ȘI NOI (CRONICA UNEI EMISIUNI... DE UMOR)

Cornel Biriș

Emisiunea "*Controverse*" de la postul B1 TV din 18 august anul curent, având ca moderatori pe Andrei Bădin și Alecu Racoviceanu, ambii jurnaliști de marcă și buni cunoscători în materie de activități informative și servicii de informații, cu mult mai profunzi decât mulți istorici care pretind că studiază aceste instituții, l-a avut ca invitat pe eternul și consecventul "*luptător pentru drepturile omului*", **trădătorul Constantin Răuță**.

Cei doi moderatori, pișcheri din fire, au căutat permanent să-l descoase pe individ, reușind în numeroase rânduri să-l pună în dificultate, deși acesta s-a străduit din răspuțeri să evite subiectele de interes, să mintă și să se laude, făcându-se cu greu înțeles, din cauza stilului greoi și alambicat în exprimare. Spre deliciul lor și al telespectatorilor, moderatorii au reușit o cascadă de ironii, realizând rapid, de fapt, cu cine au de-a face.

Dar pentru a înțelege mai mult decât a reușit emisiunea să ne lămurească, să precizăm de la început câteva episoade din viața trădătorului, care încă mai are pe cap o condamnare privativă de libertate pe care nici o instanță de judecată nu a catadicsit să o anuleze, deși "*luptătorul pentru drepturile omului*" se zbate de ani de zile să demonstreze că actul său de trădare este de fapt o virtute, un act patriotic.

Analizând pentru început afirmația sa, că nu l-a cunoscut pe Mihai Pacea, decât la o întâlnire de prin anii '80, în Florida, când a fost contactat telefonic de "*luptătorul anticomunist*", făcându-i invitația să ia masa împreună la un restaurant, putem preciza următoarele:

În tinerețe, Constantin Răuță a locuit împreună cu familia sa, mama, sora sa căsătorită cu Gusti Ionescu, ambii coafori, și fetița acestora Raluca, în București, pe strada Vasile Gherghel, numărul 80. Dar cine credeți că locuia vis-à-vis în imobilul de la numărul 93? Nimeni altul decât Mihai Pacea și familia sa, casa fiind de fapt proprietatea mamei sale.

Și astfel copilăria celor două fetițe Raluca Ionescu și Dana Pacea a fost marcată printr-o prietenie firească între doi copii, ambele familii aflându-se în relații cordiale și de bună vecinătate. Zilnic, cele două fetițe se jucau împreună, când în imobilul de la numărul 80, când în cel de la 93.

Ca atare, deseori cei doi "*luptători*" se întâlneau nas în nas la ieșirea din curte sau în momentele în care culegeau fetițele de la joacă. Și totuși, Răuță susține că nu l-a cunoscut pe Pacea anterior anilor '80.

Individul continuă să creadă că toți cei cu care se întâlnește sunt proști. Dar, greoi în reacții, cum apare, nu este de mirare că nu este în stare să croșeteze o legendă care să poată fi înghițită măcar de profani.

Continuând analiza noastră, putem preciza că trădătorul Răuță a urmat cursurile Facultății de Electronică, după care a lucrat în București la Iprochim și Centrul de Calcul al Ministerului Chimiei, când brusc a intrat în atenția Direcției de Informații Externe. Așa, pur și simplu, întrucât era superdotat, să devină spion de marcă.

Și așa se face că individul este contactat prin intermediul unor persoane de nivel, în biroul de lucru al ministrului Florescu, de însuși Andruță Ceaușescu, care era pe atunci șeful cadrelor din DIE. Pe câți oare a contactat amărâțul de Andruță, cu scopul de a-i lămuri să se dedice activității de spionaj? El care trebuia să facă eforturi supranaturale să poată exprima o simplă idee, se ocupa el cu treaba asta de travaliu? Dar dacă era ideea unui celebru spion așezat într-o funcție de conducere, ca de exemplu vecinul Pacepa, atunci era cu totul altceva!

În fine, reușesc să treacă mai departe și ne relatează că era bombardat cu oferte de a fi trimis la burse în străinătate, refuzând cu nonșalanță vreo două. Se hotărăște în final, să accepte una în Italia, fără să spună cine era personajul sus-pus care-l împingea pe aceste cărări, pe care alții nu au pășit în viața lor, deși meritau cu prisosință.

Ca atare, se urcă în avion spre noua destinație. În avion, după cum relatează, s-a așezat liniștit pe locul lui (parcă ar fi putut să se așeze pe locul pilotului?!) iar lângă el vine o tânără blondă, care-l privește cu ochii plini de înțeles. Normal, așa cum arată ca un Adonis fermecător și irezistibil, nimic nu părea anormal. Fata îl întreabă de tot felul de lucruri, câte-n lună și-n stele, după care îi propune ca, odată ajunși la destinație, să ia împreună o cameră la hotel, lucru la care bineînțeles că Răuță achiesează.

În zilele următoare, ieșind împreună la plimbări prin oraș, fata începe să-l întrebe cu insistență dacă nu face și cumpărături pentru cei de acasă, pe care să le dăruiască la întoarcere și... pac!... instinctul de apărare contrainformativă intră în funcțiune și semnaleză existența unei acțiuni de verificare a sa prin interpunerea unei frumoase blonde...

Pșiherii zâmbesc ștregărește și se privesc reciproc cu subînțeles... sesizând și ei „*ingeniozitatea*” celor de la DIE. Individul ăsta se credea de pe atunci că era deja o mare valoare, de era necesar să fie verificat la plecare în avion prin interpunerea unei tinere blonde... ca să ce? Să i se spună „*PA!*”?

Urmează relatarea unor scene pe teren italian în care apar trimiși de la ambasadă, însoțiți de un șofer fioros, care l-ar fi „*convins*” să meargă la Ambasada română din Italia, de unde ar fi fost trimis acasă.

Amănuntele acțiunii sunt greu de descifrat, pișicherii fiind și ei în dificultate de a înțelege ce spune povestitorul, care în plus provoacă și zgomote puternice în microfon prin frecarea unui pahar cu apă pe tăblia mesei (și doar era considerat specialist în microfoane și ascultări cu tehnică operativă).

La un moment dat se ajunge și la episodul încadrării în DIE, unde „normal” a depus un jurământ militar și i-au fost acordate gradul militar.

Întrebat de cei doi dacă a fost ofițer, Răuță spune cu nonșalanță că el a fost inginer, nu ofițer. Chiar că emisiunea devine de un umor grotesc.

Pișicherii râzând șmecherește sau ceva de genul ăsta, ducându-l încet spre jurământul militar. "*Luptătorul pentru drepturile omului*" împleticindu-se în vorbe ne spune ceva despre o hârtie, dar nu jurământul militar, pe care ar fi văzut-o la efectuarea stagiului militar după absolvirea cursurilor facultății, dar în care "*se obliga să apere conducerea de partid și de stat*". Și astfel relatările trădătorului părăsesc ilarul și intră în aria ridicolului.

Abordând tema sa predilectă, trădătorul ne explică cum a plecat din țară, cum a cerut azil politic, ce calitate avea, cum a fost tratat de autoritățile americane, ce documente strict secrete avea în servieta predată organelor de contrainformații americane și ce sarcini operative avea de îndeplinit, pe tot parcursul relatărilor, căutând să ne lămurească că actul său a fost unul profund patriotic.

Continuând să susțină că nu era ofițer, ci lucra în cadrul Consiliului de Miniștri, calitate în care ar fi fost trimis în SUA, în noiembrie 1973, fiind inclus într-o delegație care avea ca scop pregătirea vizitei conducerii de stat române.

Personajul în cauză dă de înțeles că urma să instaleze microfoane în incinta Casei Albe, creând senzația că Nicolae Ceaușescu voia să pătrundă în secretele Administrației americane (și asta probabil tot ca salariat al Consiliului de Miniștri!).

Nu spune de fapt, că sarcina lui era să facă un control TO în spațiile în care urma să se afle delegația pe timpul vizitei în SUA, în incinta Ambasadei române și în locurile unde urmau să fie cazați membrii delegației.

Povestea continuă cu relatarea privind solicitarea azilului politic prin prezentarea la o secție de poliție. Imediat este contactat de un agent FBI care-l anunță că însuși președintele SUA i-a acordat deja azilul politic și căruia îi predă servieta, garanție a actului său de bravură, care conținea documente strict secrete, în special, spune el cu referire la mijloacele TO instalate în ambasadele străine de la București, dar mai ales în incinta Ambasadei SUA în România și în spațiile anexe acesteia, materiale obținute probabil tot ca inginer, nicidecum ca ofițer.

Dar imediat se transformă în nemulțumit, precizând că agentul FBI de fapt l-a mințit, întrucât azilul politic i-a fost acordat mult mai târziu și greoi; că președintele american nu a știut atunci nimic de el; că secretarul de stat Henry Kissinger i-a luat servieta și în final i-ar fi dat-o lui Ceaușescu; mai, mai să susțină că Kissinger ar fi fost agentul lui Nea Nicu.

Telefonul mobil pe care-l are îi joacă tot felul de feste și începe să sune prelung. Omul, jenat, spune că nu știe să-l oprească, dar susține că a lucrat din 1976 la programe strict secrete cu NASA, la realizarea super-telescopului Hubble, la programul balistic american în spațiu și chiar la rachetele de tipul celor aflate la Deveselu. Parcă încep să te treacă fiori la auzul relatărilor individului de pe ecran.

Pșișcherii sar și-i opresc într-o fracțiune de secundă telefonul ilustrului om de știință, părând stânjenți și ei de gogoșile puse pe tavă de trădător, tocmai în emisiunea lor.

Revenind la tema Pacea, individul ne relatează că prin anii'80 a fost căutat de acesta și invitat să ia masa împreună la un restaurant de prin Florida, pe unde Pacea umbla cu un autoturism alb, marca Mercedes, pe a cărui plăcuță de înmatriculare era scris numele lui: PACEPA. Sâc!

Deci „*luptătorul anticomunist*” Mihai Pacea, deși frecventa esteticieni de marcă, făcând sacrificii pentru a-și schimba fizionomia în așa fel încât să nu mai poată fi recunoscut, circula cu un autoturism pe a cărui plăcuță de înmatriculare era numele lui? Măi să fie! Pare că unul din cei doi "*luptători*" este dus cu capul!

Trădătorul Răuță relatează apoi că aceasta este prima întâlnire cu Pacea, în care practic l-a și cunoscut personal. Totuși afirmă că, deși acesta era după prima operație estetică, **el l-a recunoscut**. Probabil că încă mai seamănă cu vecinul său din strada Vasile Gherghel din București, că altfel cu cine?

Bineînțeles că întâlnirea dintre cei doi a avut și rezultate notabile: inițierea interviului luat lui Pacea de către realizatoarea TV Lucia Hossu-Longin (care, zice-se, s-a făcut datorită lui Răuță), cât și reluarea legăturilor cu Profesorul Mătase, care l-ar fi ajutat apoi pe Răuță să realizeze contractele cu NASA.

"*Luptătorul pentru drepturile omului*" continuă cu înșiruirea acțiunilor efectuate din inițiativa sa, îndreptate împotriva regimului politic din România, prin demonstrații de stradă; interviuri repetate la postul de radio "*Europa Liberă*"; participarea la emisiuni radio și televizate alături de alți dizidenți români de marcă și chiar prin intervențiile sale în Congresul american unde a solicitat ca României să nu i se mai acorde "*clauza națiunii celei mai favorizate*", acțiune de un patriotism nemaîntâlnit față de poporul român.

Dar până la urmă spune adevărul: „*Speram să-l șantajez pe Ceaușescu să-mi dea familia*”... Halal "*luptător pentru drepturile omului!*"

Și cu toate acestea se miră că românii nu-i ridică pedeapsa privativă de libertate dată printr-o hotărâre judecătorească rămasă definitivă. Nu înțelege de ce Mihai Pacepa a câștigat în instanță anularea hotărârii judecătorești de condamnare la moarte, fiind și repus în drepturi. Se întreabă "*el de ce nu?*" că și el a luptat împotriva comunismului prin toate mijloacele (inclusiv prin trădarea patriei) și mai mult, ambii au fost asistați în acțiunile inițiate în instanțele judecătorești de același avocat Dancu Cătălin Radu, în prezent consul general al României la New York.

Cei doi psișcheri îl încolțesc din nou și-l incită să le spună dacă asupra lui s-au încercat tentative de asasinat datorate actului de trădare și a hotărârii judecătorești inițiale.

Trădătorul le dă satisfacție interlocutorilor și relatează destul de confuz că Nicolae Ceaușescu ar fi acționat în acest sens în două rânduri. Din afirmațiile sale, ar fi fost angrenată și mafia în una din tentative, acțiune asupra căreia face și precizări. Astfel, povestește că într-una din zile, aflat în grădina din fața casei sale, îngrijind florile, un autoturism a oprit în dreptul casei, blocând practic traficul de pe stradă, fapt care l-a făcut să intuiască o acțiune suspectă.

Din autoturism a coborât un tip care în mod cert era mafiot, după cum arăta și crezând că este grădinarul care are grijă de flori, l-a întrebat cine locuiește în această casă. Între timp, blocând strada, s-au adunat câteva autoturisme care au început să claxoneze, fapt pentru care mafiotul a fost nevoit să plece.

Poate nu ar fi lipsit de interes ca eternul și consecventul "*luptător*" Răuță să-l caute pe Cornel Nemeți, pe unde o mai fi acum, să vorbească și cu el, pentru că acțiunea la care se referă seamănă ca stil de lucru cu cele executate de "*ultimul curier ilegal*" în timpurile în care umbla hai-hui la vânătoare de trădători.

Dar vigilența nu l-a părăsit nici de această dată pe trădător, care a reușit datorită multiplelor exerciții de mnemotehnică, să rețină numărul de înmatriculare al autoturismului suspect și să sesizeze FBI. Ar fi aflat astfel că într-adevăr era vorba de un mafiot care deja primise un avans de 36.000 USD de la Ceaușescu pentru a-l asasina, urmând ca după executarea acțiunii să primească și restul până la 100.000 de dolari.

Și totuși, astfel de oameni circulă nestingheriți pe stradă, lăsați și mai ales ascultați cu ineptiile pe care le emit și, uneori, chiar crezuți și admirați de un auditoriu care nu face nici cel mai mic efort să înțeleagă și să cunoască ce s-a întâmplat în realitate.

Dar nu numai ei sunt lăsați în pace. Și trădătorii de tip nou umblă încă liniștiți pe stradă, deocamdată nestingheriți nici măcar de propria conștiință cu privire la nenorocirile pe care le-au făcut aducând prejudicii țării și poporului român, care încă îi mai rabdă (tot deocamdată).

Stau liniștiți la cafenele și terase, picior peste picior, uneori cu obrăznicie, în compania celor din serviciile de informații străine, care îi au în legătură, i-au instruit și angrenat în acțiuni ce au prejudiciat siguranța statului român, fără a sesiza că între timp au început să se contureze *date și informații indubitabile cu privire la sume mari de bani, obținute ilegal, investite în afaceri dubioase, în care și-au implicat cu inconștiență și rude apropiate;* natura și modul de dobândire a unor proprietăți de valoare, în care se lăfaie, sursele de finanțare ilegale și persoanele implicate în aceste acțiuni; modalități prin care un număr însemnat de opere de artă de valoare foarte mare, supuse jurisdicției patrimoniului național, au fost scoase ilegal din țară, pe ce căi, cu participarea cui și unde au ajuns?; angrenarea statului în afaceri păguboase în care s-au pierdut sume imense de bani; pretinderea și primirea unor sume mari de bani destinate partidelor politice sau unor lideri ai acestora, folosite în campaniile electorale și obținute de la oameni de afaceri prosperi și controversați, care acum au început să vorbească și, mai mult, să scoată la iveală dovezi și probe de netăgăduit; acțiuni ilegale prin care au sprijinit indivizi incompetenți să ocupe funcții importante în organele de stat, care prin activitatea lor au adus, în timp, prejudicii importante statului român... Și enumerarea ar putea continua nedorit de mult.

Voi, *trădătorilor de tip nou, nu uitați că totul are o limită*, un final și o răsplată... așa că, într-un viitor apropiat veți putea citi și anunțul... "*Koneț filma*".

CUVÂNT DE ÎNVĂȚĂTURĂ

„**CE TREBUIE SĂ ȘTIM DESPRE
SFÂNTA BISERICĂ?**” (VI)

Preot Mirel Vîrtejanu

**CARE SUNT SLUJBELE PRINCIPALE ÎN LEGĂTURĂ CU CEI
RĂPOSAȚI ȘI CU POMENIREA LOR?**

Imediat ce un creștin își dă duhul în brațele Domnului, casnicii trebuie să anunțe pe preot și să se tragă clopotele, ca toată comunitatea să se roage pentru el. Apoi, să aducă un sfeșnic din biserică și să-l aprindă la capul celui răposat, ca simbol că viața lui a fost ca o lumină pe pământ iar pe piept să i se pună icoana Mântuitorului Hristos sau a Maicii Domnului. Dar mai înainte de aceasta, trebuie să fie spălat pe tot corpul și îmbrăcat în lenjerie și haine curate, bune, ca de sărbătoare, căci adevărată sărbătoare este adormirea credincioșilor care au slujit toată viața lui Hristos. Apoi să se cheme preotul acasă și să facă o slujbă de iertare, numită Litia mică pentru morți. În trei seri, la rând, să-i citească rugăciunile de iertare, numite popular „stâlpi”, „priveghi” sau *trisaghion* pentru morți, ce este o prescurtare a slujbei de înmormântare. Rânduiala principală pentru cei răposati este slujba înmormântării propriu-zisă, care are loc de obicei a treia zi. Dimineața, preotul este dator să săvârșească Sfânta Liturghie pentru sufletul răposatului, apoi are loc slujba înmormântării și masa de pomenire, cu rugăciunile de iertare după înmormântare și rânduiala împărțirii hainelor mortului la cei săraci. A 9-a și a 40-a zi, se face, din nou, parastas pentru cel răposat, la biserica parohiei și chiar la mai multe biserici și mănăstiri, care se încheie cu praznic de pomenire și milostenie pentru odihna sufletului răposat. Acum se face și o rânduială specială, numită popular „*ridicarea panaghiei*”. Rugăciuni-pomeniri, cu colivă și milostenii, pentru cei răposati, se fac la: 3 zile; 9 zile; 3 săptămâni; 6 săptămâni (dar să nu depășească 40 de zile); 3 luni; 6 luni; 9 luni și la 1 an; apoi, în fiecare an, până la împlinirea a 7 ani, de la înmormântare, sub formă de așa numite „*parastase*” sau „*sărindare*”, care înseamnă slujbe pentru morți, precum și praznice, adică mese de pomenire și milostenie la săraci, pentru cei adormiți. La 7 ani se face din nou Sf. Liturghie și parastas mare, cu praznic, pentru sufletul răposat, când se citesc și dezlegările de iertare la mormântul lui.

ÎN CE CONSTĂ SLUJBA DE ÎNMORMÂNTARE ȘI CARE ESTE MOMENTUL EI PRINCIPAL?

Slujba de înmormântare se începe de la casa celui răposat după ce se termină Sfânta Liturghie în biserică făcută anume pentru iertarea și odihna lui. Preotul dă binecuvântare, se tămâiază trupul mortului, se cântă trisaghionul cu o ectenie și dezlegare, apoi se merge în procesiune până la biserică, citindu-i-se, din loc în loc, câte o Evanghelia specială și ectenie de iertare, fiind petrecut pe ultimul drum de toți cei de față. În biserică se continuă cântările cu ectenii pentru răposat, apoi se citesc *Apostolul, Evanghelia și rugăciunile mari de iertare și dezlegare*, care formează miezul și partea principală a slujbei de înmormântare. Fără aceste dezlegări de iertare, slujba nu este completă. După ce rudele dau răposatului sărutarea cea mai de pe urmă și după predica preotului, procesiunea de înmormântare se continuă până la cimitir. Aici sicriul se coboară în mormânt, se pecetluiește de preot „*până la a doua Înviere*”, se fac ultimele rugăciuni de iertare, se cântă „*Veșnica pomenire*”, iar credincioșii fac câte 12 închinăciuni, pentru odihna sufletului care acum se duce la judecată și se întorc la casa răposatului, unde are loc masa de pomenire. Toate slujbele de morți se fac numai de către preoți și episcopi ajutați de diaconi.

SUNT MAI MULTE FELURI DE SLUJBE DE ÎNMORMÂNTARE?

Da. Slujba înmormântării este în general aceeași, dar are unele părți speciale în plus, după vrednicia și treapta fiecăruia dintre cei răposăți. Cea mai simplă slujbă de înmormântare este cea a copiilor mici, apoi cea a mirenilor, a călugărilor și a preoților. Cea mai dezvoltată este slujba de înmormântare a arhierilor, care de obicei sunt depuși în catedrala episcopală unde au fost episcopi. După terminarea slujbei, sicriul cu corpul lor este purtat în jurul bisericii și apoi înmormântat, fie lângă biserică, fie în pronaosul catedralei, după caz. La toate slujbele de înmormântare, cele mai importante sunt rugăciunile sau molitvele de iertare, care se citesc la urmă de cel mai mare dintre slujitori sau de duhovnicul răposatului.

ATEII, SECTANȚII ȘI CEI CE AU HULIT TOATĂ VIAȚA PE HRISTOS, CA ȘI CEI CE SE SINUCID DE BUNĂVOIE, POT FI ÎNGROPAȚI DE PREOT?

Toți aceștia nu se înmormântează cu preot, adică, nici atei, nici sectanții, nici hulitorii de Dumnezeu, nici sinucigașii, nici femeile care mor făcând avorturi, nici cei ce mor de beție prin cârciumi și pe drumuri, nici cei ce mor cu propria lor voință pe la nunți și distracții sau care se expun la efort peste putere și mor la lupte, la sport, la tâlhării, sau seucid unii pe alții. Aceștia sunt lepădați de la fața lui Dumnezeu, căci au murit deznădăjduiți, fără credință și pocăință și nu se îngroapă cu preot, căci singuri și-au provocat moartea. În cimitir ei sunt îngropați separat, cu cei necredincioși și care s-au sinucis. Tot

acolo, trebuie să fie îngropați și copiii avortați și uciși de mamele lor fără a fi botezați, căci nu este mântuire fără botez. Dintre cei ce se sinucid, fac excepție cei bolnavi psihic; ei se pot înmormânta cu un singur preot, dar nu se duc în biserică ci direct la cimitir, așa cum prevede pravila Bisericii.

OAMENII CARE MOR ÎN NECREDINȚĂ, ÎN SECTĂ, ÎN TOTALĂ NEPOCĂINȚĂ, CA ȘI CEI CE SE SINUCID, POT FI POMENIȚI LA SLUJBELE BISERICII? CE SE MAI POATE FACE PENTRU SUFLETELE LOR?

Asemenea morți nu pot fi pomeniți niciodată la niciun fel de slujbe în Biserică. Pentru că, dacă din viață s-au lepădat de bunăvoie de Hristos și au murit fără dreapta credință și pocăință, ei nu mai au mântuire, nici nu se pot da pomelnice cu parastase pentru ei la Sfântul Altar, nici nu pot fi pomeniți la dezlegările preoților. Dar, după o tradiție adusă la noi din Sfântul Munte Athos, cei ce se sinucid și copiii avortați, pot fi pomeniți indirect la slujbele pentru morți. Adică se dă pomelnic cu numele morților apropiați, în care să fie și numele unor copii morți în mir, adică imediat după botez. Când preotul îi pomenește și zice la urmă: „*cu tot neamul lor cel adormit*”; aici au parte și rudele lor care au fost uciși și cei sinucigași.

CE SIMBOLIZEAZĂ SFÂNTA CRUCE, CRUCEA DIN MÂNA MORTULUI, ICOANA DE PE PIEPT, LUMÂNAREA, COLIVA, COLACII ÎMPLETIȚI, CLOPOTELE, TĂMÂIA?

Sfânta cruce, care merge înaintea mortului și a credincioșilor ce îl însoțesc, închipuiește pe Însuși Domnul nostru Iisus Hristos, după care trebuie să mergem toți cei ce dorim să ne mântuim. Crucea pe care o ține răposatul în mâini, arată că el a fost ortodox și că a dus cu răbdare crucea vieții, urmând în toate Mântuitorului. *Crucea ce se pune la capul mortului în cimitir*, închipuiește dreapta credință a celui adormit, scutul lui Hristos care îl va străjui până la învierea cea de obște. *Icoana de pe pieptul mortului*, care stă trei zile „*fie icoana Domnului, fie a Maicii Domnului*”, arată că răposatul și-a dat duhul în mâinile lui Hristos și că cere mijlocirea Maicii Domnului în acest ceas înfricoșat, ca prin rugăciunile ei să dobândească iertare și mântuire. *Lumânarea* care se pune în mâna creștinului când își dă duhul, simbolizează că el a fost un adevărat fiu al Bisericii și al Mântuitorului nostru Iisus Hristos, adică a urmat în toate lui Hristos, „*lumina lumii*” care „*luminează tuturor*”. *Coliva din grâu fiert* simbolizează atât viața și faptele bune ale răposatului făcute pe pământ, cât și mulțimea sfinților și dreptilor din ceruri care se roagă pentru cei de pe pământ și pentru odihna sufletului celui adormit. Coliva mai închipuiește trupul mortului care va învia la Judecata de Apoi, *precum boabele de grâu mor în pământ ca să învieze într-o nestrăcutăciune (Ioan 12,24)*. *Coliva* simbolizează și legătura dragostei între vii și morți. *Colacii împlețiți*, ce

sunt duși înaintea mortului simbolizează cununa faptelor bune făcute de cel adormit pe pământ, pe care i-o va da Hristos în cer. *Clopotele* care se trag pentru cel ce este dus la mormânt vestesc că a plecat la Hristos unul dintre ei și îi cheamă pe toți să-l petreacă pe ultimul drum. Clopotele mai amintesc și de trâmbițele care vor suna la sfârșitul veacurilor și vor chema toate neamurile pământului la înfricoșata judecată. *Tămâia* cu care se tămâiază mortul simbolizează rugăciunile credincioșilor și ale sfinților pentru iertarea și odihna sufletului ce merge la ceruri.

CE ROL ARE POMENIREA MORȚILOR LA TREI, LA NOUĂ ȘI LA PATRUZECI DE ZILE DUPĂ MOARTE?

La trei zile, adică în ziua înmormântării, după terminarea slujbei, se face praznic cu masă și milostenie pentru odihna sufletului răposat, căci acum el merge să se închine înaintea Prea Sfintei Treimi, precum și Domnul a înviat a treia zi. *De la a treia, până la a noua zi*, sufletul este însoțit de îngeri buni și dus să vadă fericirea Raiului. Apoi, iar se închină înaintea scaunului Sfintei Treimi. De aceea, în această zi, iar se face praznic și milostenie, ca să fie miluit de Domnul. *Ziua a noua* mai închipuiește și *cele nouă cete îngerești* cu care ne rugăm să fie părtaș cel de curând adormit. *La patruzeci de zile*, din nou se face praznic și milostenie pentru cel răposat, căci acum sufletul, după ce vede chinurile iadului, este adus să se închine, a treia oară înaintea Sfintei Treimi și i se hotărăște loc de odihnă sau de osândă provizorie, după faptele sale, până la judecata viitoare. De aceea, iar facem pomenire, Liturghie și milostenie pentru odihna și iertarea sufletului plecat la cer.

CE DATORII CREȘTINEȘTI AVEM PENTRU CEI RĂPOSAȚI?

Să le facem toate pomenirile, la Biserică și la cimitir, cu 40 de Liturghii și parastase, cu rugăciuni și milostenii, cum ne învață Sfânta Biserică, știind că sunt părinții și frații noștri care ne-au născut și crescut și că acum nu se mai pot ajuta cu nimic. Apoi suntem datori să le îngrijim mormintele cu cruci și flori, în locul buruienilor și să le aprindem lumânări și candelă, ca semn al dragostei în Hristos și al milei creștine.

CE PĂCAT FAC CEI CE ÎȘI ARD TRUPURILE LA CREMATORIU, REFUZÂND SĂ FIE ÎNMORMÂNȚAȚI CREȘTINEȘTE ÎN CIMITIR CU PREOȚI ȘI CRUCE, DUPĂ TRADIȚIE?

Cei ce își ard trupurile după moarte dovedesc că nici în viață, nici înaintea morții n-au crezut în Hristos și în viața veșnică. Or, noi, creștinii ortodocși, credem în viața veșnică și știm că trupul nostru este *templu al Duhului Sfânt* și locaș al sufletului (I Corinteni 3,16-17). Sfinții toți, prin fapte bune, și-au sfințit trupurile, devenind moaște făcătoare de minuni la care ne închinăm și ne vindecăm iar Mântuitorul și toți ucenicii Lui, nu și-au distrus trupurile, ci le-au păzit în viață curate de tot păcatul, iar după moarte le-au fost

așezate în morminte. Astăzi, Mormântul Domnului de la Ierusalim, este cel mai sfânt loc de pe tot pământul, căci din el a Înviat Hristos, Mântuitorul lumii. De aceea, cei ce-și dau trupul la crematoriu, nu au voie să fie pomeniți la Biserică, pentru necredința și faptele lor.

**CUM PUTEM AJUTA PE CEI MORȚI, FĂRĂ NICIO PREGĂTIRE,
ADICĂ NESPOVEDIȚI, NEÎMPĂCAȚI CU RUDELE ȘI
NEÎMPĂRTĂȘIȚI DIN COPILĂRIE?**

Cei care mor subit de inimă, în accidente, la operație sau în alte împrejurări grele, fără nici o pregătire creștinească în viață, nu pot dobândi mântuirea, căci zice Mântuitorul: „*Nimic necurat nu va intra întru Împărăția lui Dumnezeu*” Pe toți aceștia, astăzi din ce în ce mai numeroși, Biserica îi ajută cu rugăciunea și rudele cu milostenia la cei săraci. Iată ce trebuie să facă rudele celor morți fără pregătire: Imediat după deces, să dea câte 40 de Liturghii și parastase la mai multe biserici și mănăstiri (de obicei la șapte sau douăsprezece), ca să li se facă liturghii speciale pentru iertarea și odihna sufletelor lor. Apoi rudele să dea multă milostenie la săraci, aziluri și la cei bolnavi în numele lor, iar la biserica unde sunt înmormântați, să li se facă în șapte sâmbete liturghie cu dezlegări la mormânt și praznic la cei săraci. De asemenea, soții și soțiile celor morți nepregătiți, mărturisindu-se din copilărie la duhovnicii lor, sunt datori, totodată, să mărturisească și păcatele soțului sau soției moartă subit și să facă ei canon pentru cei răposați. Rugăciunile Bisericii, milostenia rudelor și mila lui Dumnezeu pot scoate multe suflete din iad dintre cei nepregătiți, iar pe cei cu păcate grele și nespovedite, îi ușurează numai de chinurile iadului.

*

* *

ISTORIOARE

Un savant celebru a murit și a ajuns înaintea lui Dumnezeu.

- „*Noi, oamenii de știință, am învățat tot ce știi Tu să faci!*” - a zis el cu trufie. „*Facem transplant de inimă, clonăm oameni, creăm noi specii de organisme vii... Tot ce era considerat a fi miraculos și era pus pe seama înțelepciunii și puterii Tale nu mai constituie pentru noi nicio dificultate...*”

- „*Bine!*” - a zis Domnul. „*Hai să verificăm. Să ne întoarcem la începuturi și să-l creăm pe primul om - pe Adam.*” Savantul s-a aplecat să ia un pumn de țărână.

- „*Hei, hei, ia stai așa!*” - l-a oprit Domnul. „*N-ai decât să folosești pentru asta propria țărână, dar de cea pe care am făcut-o Eu să nu te atingi!*”

**

Un profesor universitar le-a pus studenților următoarea întrebare:

- „*Tot ce există este creat de Dumnezeu? Dacă Dumnezeu a creat toate, înseamnă că Dumnezeu a creat răul, de vreme ce acesta există. Potrivit principiului care afirmă că faptele noastre ne definesc, Dumnezeu este rău.*

Auzind asemenea concluzii, toți au amuțit. Atunci, unul dintre studenți s-a ridicat și a spus:

- „*Domnule profesor, pot să vă pun o întrebare? Spuneți-mi, dar frigul există?*”

- „*Ce fel de întrebare mai este și asta? Bineînțeles că există! Ție nu ți-a fost niciodată frig?*”

Tânărul a răspuns:

- *De fapt, domnule, frigul nu există. Potrivit legilor fizicii, ceea ce considerăm a fi frig reprezintă lipsa căldurii. Noi studiem căldura, nu frigul. Dar de întuneric ce părere aveți, domnule profesor, există sau nu?*”

- „*Bineînțeles că există!*”

- „*Domnule, nici întunericul nu există. De fapt, întunericul este absența luminii. Noi putem studia lumina, dar nu întunericul. Putem utiliza prisma lui Newton pentru a descompune lumina albă într-o multitudine de culori de a studia diversele lor lungimi de undă, dar nu putem măsura întunericul.*

Întunericul este un concept pe care oamenii îl folosesc pentru a descrie ceea ce se întâmplă în lipsa luminii. Spuneți-mi, vă rog, domnule profesor: răul există?”

- „*Bineînțeles, așa cum am spus! Îl vedem zi de zi: cruzimea dintre oameni, mulțimea crimelor și violența din întreaga lume. Exemplele acestea nu reprezintă altceva decât manifestări ale răului.*”

La care studentul a răspuns:

- „*Răul este pur și simplu lipsa lui Dumnezeu. El seamănă cu întunericul și cu frigul: un cuvânt creat de om pentru a descrie lipsa lui Dumnezeu. Dumnezeu nu a creat răul. Răul este rezultatul lipsei iubirii dumnezeiești din inima omului - ceva ca frigul, care se lasă atunci când nu este căldură sau ca întunericul, care se lasă atunci când nu este lumină.*”

Se spune că numele aceluși student era Albert Einstein.

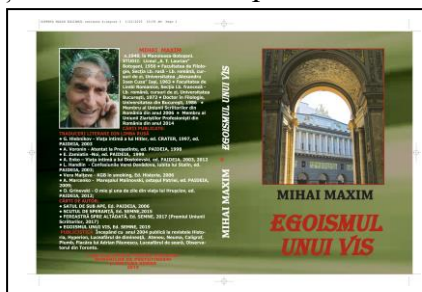

MOZAIC CULTURAL

MIHAIL MAXIM: „EGOISMUL UNUI VIS”

Ion Pavel

Scriitorul Mihai Maxim s-a obișnuit și ne-a obișnuit cu cărți care, ajunse pe noptieră, transformă noaptea cititorului într-o nesfârșită zi de lectură, amânând somnul până când nesațul de frumos și curiozitate este potolit de ultima pagină a eposului. Și în alte cărți, dar mai cu seamă în „Egoismul unui vis” (Semne, 2019), autorul își arată valoarea narativă printr-un crescendo al evenimentului, care îți înrobește interesul de a parcurge, cât mai repede, firul întâmplărilor surprinzătoare, de fiecare dată, luate dintr-o realitate doar de el știută, dar mereu captivantă, încărcată de un inedit credibil.

Echilibrul, puterea de a nu aluneca într-o parte sau alta a timpului trăit de eroii romanului, este o altă virtute de luat în seamă. Politicul, spre exemplu, este tratat ca o adiere a vântului istoric, ca o nostalgie firească a timpului trecut peste tine ca peste toți și peste toate. Construcția romanului beneficiază de o frazare lipsită de prețiozități

frapante, curge frumos ca un izvor care se strecoară susurând liniștitor printre meandrele coborâșului sau spre matca pârâului primitor. Iată un dialog de o naturalețe cuceritoare:

„—Încă nu m-am obișnuit cu viața de solistă de operă. Ziua repetiții, seara spectacol. Uite o bancă, hai să ne așezăm. Simți mirosul teilor? Au început să înflorească. Abia acum observ.

—Tu ai nu numai auz, ci și miros fin. Aici sunt doar câțiva tei tineri, de o vârstă cu Opera. Hai în spate, spre Hipodrom, acolo sunt niște tei imenși, iar mirosul lor îmbătător se simte până în Piața Kogălniceanu. Sunt și acolo bănci.”

Alternanța prezent-trecut în construcția romanului mărește interesul cititorului de a parcurge pagină cu pagină în ritm alert, împins de dorința de a afla ce s-a petrecut și ce urmează să se întâmple în viața personajelor. Dinamica sprintenă în narare depășește granițele tinereții scriitorului, ajungând să se manifeste plenar și la vârsta senectuții. Acesta este harul creatorilor de mare talent. Și „Egoismul unui vis” face dovadă că Mihai Maxim este un astfel

de creator. În cărțile sale simți, ademenit de lectură, savoarea parfumului vinului învechit! Personajele se manifestă natural, în cuvinte simple, calde: „*De multe ori, când mă simțeam copleșit de necazurile care se abătuseră asupra noastră, luam vioara și mă refugiam în grădină, unde făceam concurență mierlelor.*” Dar când intră în spațiul cunoașterii elevate, autorul folosește termeni și expresii consacrate, făcând dovada unei culturi alese, până la detaliere - spre exemplu în arta muzicii.

Autorul este un model de echilibru în interpretarea timpului ce le-a fost dat personajelor romanului, înainte de 1989, dar și după. De remarcat subtilitatea cu care strecoară în subliminal ideea că a fost o vreme când nu era totul în negru. Mai exista și grijă pentru om, nu doar dictatură. Iată ce îi comunică directorul general al IFA lui Stelu, printre altele, atunci când acesta îl anunță că s-a căsătorit: „*Și peste două-trei zile să treceți pe la institut, pe la Cadre să vă faceți formele de angajare. Iar de acolo, pe la Serviciul Tehnico-Administrativ, să vă luați repartiția pentru garsonieră. Acesta va fi cadoul nostru de nuntă.*”

Mihai Maxim s-a documentat riguros. Citindu-i cartea ai impresia că a trăit și a muncit prin toate locurile pe unde își poartă personajele: „*Acum te rog să privești cu atenție în dreapta, vom trece pe lângă Jidova, un fost castru roman, din care au mai rămas doar ruinele. E situat pe teritoriul satului Apa Sărată, foarte aproape de Câmpulung, orașul copilăriei mele.*” Pregătirea nunții la Iași este descrisă cu naturalețe și detașare. Nimic nu scapă fără a fi luat în seamă, de la ce se va pune pe masă, până la cum se va îmbrăca mireasa. Totul devine o poveste ce curge lin și natural ca apa limpede și rece dintr-un urciur, lipsit de floricele, păstrat la culoarea lutului ars. Intriga romanului are un crescendo care încântă prin dinamica sa de la *andante* la *furioso*.

După o vreme însă, acțiunea o ia la galop într-o succesiune de evenimente care se consumă cu nerăbdarea călătorului grăbit să ajungă la destinație. Apariția dirijorului italian Giuseppe Santini la București schimbă complet soarta soților Musceleanu și așa va rămâne până la finalul cărții, când autorul are grijă să ne dea satisfacția reîntâlnirii cuplului, sălbatic în iubire la tinerețe, într-un moment de echilibru la senectute. Se remarcă modul dibaci în care autorul construiește alibiul trădării conjugale pe soclul realității că oamenii sunt înainte de toate oameni cu dorințe născute din frustrări. În final, personajul principal, academicianul Stelian Musceleanu, nu-și ia cu el timpul trăit. Îl lasă în amintirea urmașilor spre evaluare.

Ca și despre „*Fereastra spre altădată*” și în cazul de față se poate afirma: Această carte este o bucurie pentru cititor, o mărturie că scriitorul Mihai Maxim are harul de a potența euforia de a trăi prin lecturi.

DIN ZIARE ADUNATE

Petru Neghiu

► Jurnalul săptămânii din Israel face o amplă relatare de la reinaugurarea *Muzeului de Istorie și Cultură a Evreilor din România*: "...la fosta Sinagogă a Meseriașilor sau Templul Unirea Sfântă din Strada Mămulari, una din cele mai frumoase din Capitala României... a avut loc reinaugurarea noului muzeu, mult îmbogățit și mult mai complex decât precedentul său... Irina Cajal Marin a mulțumit conducerii Muzeului și Federației (FCER) pentru că s-a gândit să dea acestui edificiu numele tatălui său, acad. prof. Nicolae Cajal, ca semn de recunoaștere pentru tot ce a făcut pentru comunitatea evreiască... Carmen Hannah Iovițiu, directorul Muzeului, descriind pe scurt conținutul actual al muzeului, care, alături de pinacotecă, cuprinde și ilustrarea vieții obișnuite și celei religioase a evreilor, a mulțumit tuturor celor ce au contribuit la realizarea muzeului..."

- Nu putea lipsi atenției ziarului "*Noile alegeri pentru Knesset*", în urma aprobării proiectului de lege privind dizolvarea Parlamentului israelian, ca urmare a eșecului celor 42 de zile acordate premierului B. Netanyahu. Costul acestora pare să se ridice la două miliarde de șekeli. Pentru eșecul negocierilor este acuzat Avigdor Lieberman cu al său partid "*Israel Beytenu*", care ar fi folosit tot felul de tertipuri pentru a obstrucționa funcționarea instituțiilor statului.

- Mai era nevoie de încă un partid de stânga pe harta politică israeliană? Articol destul de dur la adresa lui Ehud Barakh, de altfel criticat din toate părțile spectrului mediatic. "*Israel democratic este numele noului partid care nu are niciun program electoral, nicio direcție clară, de fapt nu are nimic...*" Ehud Barakh "*are la activ mai multe "victorii" de tristă amintire ca "nenorocirea de la Țelim", distrugerea Partidului Muncii din fruntea căruia a dezertat luând cu el și alți cinci deputați... A înființat atunci "Partidul Alzmaut", numai pentru a trece în tabăra "Likud" sub conducerea lui Netanyahu, fiind răsplătit cu scaunul de ministru al Apărării.... Este foarte ciudat că pe când era în această funcție s-a înțeles perfect cu Bobi, acum afirmă că acesta este "periculos, corupt, nociv pentru țară și nimic nu-l va putea determina vreodată să intre într-o coaliție cu Bobi..."* Dar ziarista (se) întreabă: "*L-a întrebat cineva pe "fugarul" Ehud Barakh... dacă l-a invitat cineva să facă parte din guvernul Netanyahu...!?"*

Punem și noi de pe Dâmbovița întrebarea: Păi, se poate să rămână omul fără "coledzi"!?

- Șeful Mossad reacționează la știrile privind atacul din Siria: Yossi Cohen, șeful Mossad a declarat că Israelul a acționat în ultimii patru ani cu o serie de măsuri clare împotriva consolidării iraniene în Siria. *"Nu vom accepta ca Siria să devină o bază logistică pentru transferul de arme către Hezbollah și Liban... Mossad și Israel nu au semnat acord nuclear, dar au semnat un contract cu cetățenii statului Israel, în care ne-am angajat să facem tot ce este posibil pentru ca Iranul să nu posede niciodată arme nucleare... Mossad-ul are un rol la fel de important pentru securitatea Israelului precum oportunitățile de pace..."*

- SURPRIZA: Mămăliga, superaliment cu efecte miraculoase asupra sănătății. Potrivit cercetătorilor endocrinologi, consumarea unei porții de mămăligă în fiecare zi „scade cu 60% riscul de boli psihice cauzate de tulburări tiroidiene; mămăliga echilibrează glicemia, scade colesterolul și crește chiar fertilitatea la femei; mămăliga nu îngrașă... mămăliga moale are de patru ori mai puține calorii decât pâinea, iar mămăliga vârtoasă, de două ori mai puține; gastrita hiperacidă și ulcerul sunt ameliorate de consumul de mămăligă caldă în loc de pâine; reglează tranzitul intestinal; consumul de mămăligă reglează concentrația de glucoză în sânge, fiind de folos diabeticilor; întrucât porumbul nu conține gluten poate înlocui cu succes orezul, grâul și alte cereale cu gluten..."

Iată, deci, o adevărată sursă de sănătate naturală. În final, punem întrebarea: *"Când explodează, mămăliga o fi având aceleași efecte benefice? Se pare că pe la noi a explodat la un moment dat, efectul fiind o înăbușitoare emanație de ... mămăligari!!"*

► Publicația VALENI DE MUNTE, a Primăriei orașului cu același nume impresionează prin bogăția informațiilor și ilustrațiilor, doar în câteva pagini, foarte elegant și atractiv realizate. Aflăm multe lucruri despre investițiile masive făcute de administrația locală, despre măsurile de păstrare a curățeniei și protecției mediului, precum și despre locuri de odihnă și petrecerea timpului liber. Primarul Florin Constantin nu uită să adreseze urări locuitorilor urbei cu prilejul diferitelor evenimente, sărbători, chiar și aniversări. Într-adevăr, cine trece sau se oprește în oraș, poate constata noua față a urbei de pe Valea Teleajenului, unde nu lipsesc hipermarketuri: Lidl, Jysk, terenuri de sport, săli de fitness, hotel de patru stele etc. la o populație de sub 20.000 de locuitori, cu un șomaj aproape de zero.

Evident, nu lipsesc informațiile despre cursurile de vară ale Universității Populare "Nicolae Iorga" cu o participare de excepție:

academicieni, profesori, cercetători, actori. Cam în același timp cu tradiționalul târg "Stămăria Mare", se înțelege, la sărbătoarea de Sfântă Măria Mare.

► Într-unul din numerele cotidianului național Evenimentul Zilei, cunoscuta juristă Ingrid Mocanu titrează: "Votez *hashtag metoo*". Cităm din articol: "Nu, nu vom avea nicio șansă din exterior! șansele noastre sunt aici, în mâinile noastre și doar noi vom reuși să discernem între bine și rău, între minciună și adevăr, căci noi îi cunoaștem cel mai bine pe semenii noștri, cu bune și cu rele. Nu vrem să plecăm de nicăieri, din nicio unitate, tratat sau continent, aici e pământul nostru, nu urâm și nu iubim pe nimeni: americani, UE-iști sau chinezi. Vrem doar să ni se dea voie să fim demni și realiști... Am trăit unul prin altul și ne-am ajutat reciproc pentru a ne târi prin dictatura crâncenă în care ne-au abandonat fără vreo șansă "marile puteri democratice". Nu ne-au "crezut" atunci! De ce ne-ar da acum crezare și ne-ar dori binele? Nici noi nu vom crede o iotă din prefăcătorii lor, căci atunci s-au debarasa de noi, iar pentru asta, da, *hashtag metoo*: nu mă încred în ei, ci lupt pentru Noi și binele Nostru!"

Interesantă și realistă abordare. Concluzia: acum, că se apropie tot felul de alegeri, problema se pune să vedem cine "luptă sau a luptat pentru Noi și binele Nostru", Mai degrabă decît pentru binele "minciunilor" sau ale "tratadelor". Și atunci, votăm "pe bune"!!

► În România literară, cunoscutul critic și profesor Mircea Mihăieș se indignază la ce a văzut în Occident într-un recent concediu: "Fataliști cum suntem, trăim în prizonieratul convingerii că "la ei" totul e lapte și miere, iar "la noi" dezastru și fiere. O fi fost așa în timpul comunismului. Astăzi, lucrurile se înfățișează mai nuanțat. Și nu pentru că noi am fi recuperat, miraculos distanța care ne separă de Occident. Ci pentru că Occidentul însuși lasă impresia unui teritoriu ce abia se urnește, mergând spre stagnare și - ușor de bănuț - regresie și, cine știe, prăbușire. Ceea ce te izbește întâi e dezordinea vieții de zi cu zi. Adică un amestec de murdărie din ce în ce mai evidentă pe străzi, de lipsă de preocupare pentru "bunul comun", de nepăsare ce amintește de vremurile când la noi și în întregul bloc sovietic se trăia cu "visul de aur" al Americii pe buze".

Și totul, află domnul Mihăieș de la prietenii săi din Occident, din cauza imigranților, încât un prieten francez îi spune: "Mi-e dor de țiganii voștri! Prin comparație cu ce se întâmplă acum, îmi par niște gentlemani!"

Iar noi adăugăm; "Mișto idee, mo rromanii gentlemanii !!"

- Nu renunțăm la România literară și la rubrica Contrafort susținută de Mircea Mihăieș cam pe același ton: "... mi se pare moral să-mi dau cu părerea și despre molima corectitudinii politice, despre duplicitarismul criminal al clasei politice occidentale, despre ura de sine pe care o detectez în sânul

societăților – fanion ale Europei și despre multe alte boli care au un diagnostic precis: declinul unei civilizații."

Până mai ieri credeam că numai "nostalgicii" și "alde Dragnea" vituperau împotriva acestei "societăți – fanion" occidentale... Mirabile visu!!

Iată ce ne mai spune criticul timișorean.

„Sigur că e puțin ridicol să lansezi critici acerbe la adresa Occidentului, când la tine acasă domnește jalea. Faptul că trei-patru orașe mai mari mimează occidentalismul nu aduce mult visata primăvară capitalistă. În ciuda mitologiei unui Ardeal ce a făcut de mult saltul în Europa, realitatea e alta, cruntă și deprimantă. Sat după sat, județ, după județ, nu vezi decât aceleași căsuțe de-o dezolantă sărăcie, aceeași murdărie multă - milenară pe străzi... Să nu dea Domnul să ai vreo necesitate fiziologică... Avantajul de a descoperi W.C.-ul fără să întrebi pe nimeni – drumul ți-l indică duhoarea pestilențioasă care te izbește ca un ciomag..."

Da, domnule Mihăieș, vă invităm să treceți pe strada Cetății din plin centrul Sibiului și să inspirați nu numai "duhoarea", ci să și vedeți înșiruită la poala zidului cetății..."cauza duhorii". Ni se pare că era vorba tot despre Ardeal și despre un "oraș european", chiar prezidențial.

- Și tot în Ardeal rămânând, într-un alt număr al României literare, academicianul Ioan-Aurel Pop titreză: "*Mircea Muthu și fața noastră Sud-Est Europeană*", un excelent eseu despre "o carte despre Bizanț și despre Balcani, dar mai ales despre Carpați și despre români, respectiv "*Balcanismul literar românesc. Panoramic Sud-Est European. Confluente culturale*", a autorului citat, ediție definitivă apărută în 2017 la Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca. Cităm câteva fraze: "*Soarta românilor nu pare să fie aceea de seacă linie de demarcație între Orient și Occident, ci de lumea de interferență plină de miez... menirea românească aparent hibridă prin origine, limbă, formă de creștinare, prin toată apartenența noastră la latinitate descindem din Occident, prin biserica bizantină, limba slavă ca limbă a cultului, a culturii și administrației..., prin alfabetul chirilic... prin forma mentis ne finem de Orient.*" Academicianul Ioan-Aurel Pop nu spune explicit, dar ansamblul cărții pune la zid, chiar fără voia autorului pe "excentricii", exclusiviștii adepți ai acquis-ului comunitar, ai semnului egalității între Uniunea Europeană și Sfântul Imperiu Roman de Națiunea Germană, ai necesității "integrării" până la unire cu Roma. Spune președintele Academiei: "*Mircea Muthu rămâne ardeleanul, chiar emulul Școlii Ardelene, obsedată de latinitate, menită să ne arate fața noastră balcanică sau Sud-Est Europeană.*"

DIN ACTIVITATEA ASOCIAȚIEI

• Lucrarea *”Românitate, Unitate, Continuitate”*, publicată de Asociația noastră, a fost apreciată în toate mediile în care a fost distribuită. Au apărut multe reacții favorabile, ne referim doar la una, cea de la Schitul Românesc PRODRUMU de la Muntele Athos.

SCHITUL ROMÂNESC PRODRUMU
63086 KAREIA C.P. 1
SFÂNTUL MUNTE ATHOS
TEL/FAX 0030.23770.23788
prodromu.secretariat@yahoo.com

26 iulie 2019

Către Asociația Cadrelor Militare în rezervă și în retragere
din Serviciul de Informații Externe

Cu bucurie vă aducem la cunoștință că am primit cele trei exemplare din lucrarea „Romanitate, unitate, continuitate” editată de Asociația dumneavoastră pentru care vă mulțumim călduros. Acestea au fost puse în biblioteca de carte nouă a Schitului Românesc Prodrumu.

Atotputernicul și Mult-milostivul Dumnezeu să vă ocrotească și să vă răsplătească cu darurile Sale cele bogate făcându-vă părtași bunătăților Sale cele cerești.

Cu recunoștință și binecuvântare,

Stareț,
Arhim. Atanasie Prodromitul

• În perioada iulie - septembrie a.c., președintele, vicepreședintele cu probleme sociale și secretarul general au participat la întâlnirile structurilor asociative ale cadrelor militare în rezervă și în retragere din Sistemul Național de Apărare, Ordine Publică și Securitate Națională, în vederea definitivării proiectului de O.U.G. privind modificarea O.U.G. nr. 59/2017 privind modificarea Legii nr. 223/2015 privind pensiile militare de stat. De asemenea, în perioada 12 – 20 august 2019, secretarul general a

participat la grupul de lucru al structurilor semnatare ale Acordului Cadru de Cooperare, care a elaborat proiectul respectiv, forma finală fiind trimisă la Parlament.

- La data de 13 august, vicepreședintele cu probleme sociale și secretarul general au participat la ședința Forumului Militarilor din România, unde s-a discutat un proiect de O.U.G. întocmit de Consiliul Consultativ al MAPN și agreat de Casa de Pensii Sectorială a MAPN și Direcția Generală Financiară a MAPN, proiect însușit de ministrul Apărării Naționale, care a fost trimis spre avizare celorlalte instituții militare, la care acestea pot adăuga propunerile ce privesc specificul activității lor.

- În organizarea Consiliului județean Vâlcea și a Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Serviciul de Informații Externe, **joi 19 septembrie a.c.**, la Biblioteca „Antim Ivireanul” a avut loc simpozionul cu tema „**Spionaj – tranșelele frontului invizibil**”.

Manifestarea s-a bucurat de aprecieri deosebite din partea unui public numeros, dornic să cunoască o parte din riscurile uneia dintre cele mai vechi meserii din lume, și să înțeleagă mai bine rolul și locul serviciilor de intelligence în sistemul de apărare, ordine publică și securitate națională.

Ca de obicei, dintre participanți nu au lipsit oficialitățile locale (**Adrian Bușu, vicepreședinte al Consiliului județean, doamna Aurora Gherghina, subprefectul Județului Vâlcea, Remus Grigorescu – directorul Bibliotecii „Antim Ivireanul” ș.a.**), elevi din clasele terminale ale liceelor din localitate, rezerviști militari și, bineînțeles, colegul și prietenul nostru, **col (rtg.). Grigore Predișor**. Din partea ACMRR au participat vicepreședintele cu probleme de imagine și Gen(rtg). Cornel Biriș, membru al Asociației.

- În ședința Consiliului director din 26 septembrie 2019 au fost analizate problemele curente ale Asociației. Au fost aprobate măsurile pentru organizarea Balului Aniversar al Asociației (împlinirea a 20 de ani de la înființarea ACMRR), la 31 octombrie 2019.

De asemenea, au fost aprobate măsurile pentru înmânarea insignei și plachetei dedicate aniversării Asociației. Au fost aprobate fondurile necesare pentru cheltuielile curente și pentru celelalte activități, în trim. IV/2019.

• La 9 octombrie, *Biroul executiv al Asociației a fost primit*, la cerere, *de conducerea SIE*, în contextul marcării a 20 de ani de la înființarea Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Serviciul de Informații Externe.

Cu acest prilej, pentru sprijinul constant acordat în realizarea obiectivelor statutare ale Asociației și în baza Hotărârii Adunării generale, *Biroul executiv a înmănat însemnele aniversare* (placheta și insigna) *Directorului SIE, domnul ministru Gabriel Vlase, celor doi secretari de stat, precum și unui număr de 8 cadre cu funcții de conducere din instituție.*

În cadrul manifestării, au fost abordate și o serie de probleme ale relațiilor dintre instituție și Asociația noastră.

Biroul Executiv al Asociației

